

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 44

(2005–2006)

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5			
1.1	Endringer i lovreglene om autorisasjon av og tilsyn med regnskapsførere	5	2.8.3	Høringsinstansenes merknader	20
1.2	Endringer i lovreglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer	6	2.8.4	Departementets vurdering	21
1.3	Nye likviditetskrav for banker	7	2.9	Klagenemnd for vedtak etter regnskapsførerloven	22
1.4	Endring i hvitvaskingsloven	7	2.9.1	Gjeldende rett	22
1.5	Tekniske endringer i regnskapsloven	7	2.9.2	Forslag fremmet i og i oppfølgingen av høringen	22
1.6	Endring i forsikringsformidlingsloven	7	2.9.3	Høringsinstansenes merknader	22
			2.9.4	Departementets vurdering	23
2	Endringer i regler om autorisasjon av og tilsyn med regnskapsførere	8	2.10	Forklaringsplikt	24
2.1	Bakgrunn	8	2.10.1	Gjeldende rett	24
2.2	Autorisasjonsordningens virkeområde	9	2.10.2	Kredittilsynets forslag	24
2.2.1	Gjeldende rett	9	2.10.3	Høringsinstansenes merknader	24
2.2.2	Kredittilsynets forslag	9	2.10.4	Departementets vurdering	24
2.2.3	Høringsinstansenes merknader	9	2.11	Saksbehandlingsregler	25
2.2.4	Departementets vurdering	10	2.11.1	Gjeldende rett	25
2.3	Krav til god regnskapsføringsskikk	10	2.11.2	Kredittilsynets forslag	25
2.3.1	Gjeldende rett	10	2.11.3	Høringsinstansenes merknader	25
2.3.2	Kredittilsynets forslag	10	2.11.4	Departementets vurdering	25
2.3.3	Høringsinstansenes merknader	10	2.12	Taushetsplikt	25
2.3.4	Departementets vurdering	11	2.12.1	Gjeldende rett	25
2.4	Dokumentasjon av oppdrag	11	2.12.2	Kredittilsynets forslag	25
2.4.1	Gjeldende rett	11	2.12.3	Høringsinstansenes merknader	26
2.4.2	Kredittilsynets forslag	11	2.12.4	Departementets vurdering	26
2.4.3	Høringsinstansenes merknader	11	2.13	Tilsyn – innsyn i regnskapsmateriale hos oppdragsgiver mv.	28
2.4.4	Departementets vurdering	12	2.13.1	Gjeldende rett	28
2.5	Vilkår for autorisasjon	12	2.13.2	Kredittilsynets forslag	28
2.5.1	Gjeldende rett	12	2.13.3	Høringsinstansenes merknader	28
2.5.2	Kredittilsynets forslag	12	2.13.4	Departementets vurdering	28
2.5.3	Høringsinstansenes merknader	13	2.14	Straff	29
2.5.4	Departementets vurdering	13	2.14.1	Gjeldende rett	29
2.6	Autorisasjon og fornyelse av autorisasjon	14	2.14.2	Kredittilsynets forslag	29
2.6.1	Gjeldende rett	14	2.14.3	Høringsinstansenes merknader	30
2.6.2	Kredittilsynets forslag	14	2.14.4	Departementets vurdering	30
2.6.3	Høringsinstansenes merknader	14	3	Endringer i reglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer	31
2.6.4	Departementets vurdering	14	3.1	Bakgrunn	31
2.7	Autorisasjon av regnskapsfører-selskap	15	3.1.1	EØS-forpliktelser om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner	31
2.7.1	Gjeldende rett	15	3.1.2	Kredittilsynets høringsnotat	31
2.7.2	Kredittilsynets forslag	15	3.1.3	Høring	32
2.7.3	Høringsinstansenes merknader	16	3.2	Godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner - regnskapsførere	32
2.7.4	Departementets vurdering	18	3.2.1	Gjeldende rett	32
2.8	Bortfall og tilbakekall av autorisasjon	18	3.2.2	EØS-rett	33
2.8.1	Gjeldende rett	18	3.2.3	Kredittilsynets forslag	33
2.8.2	Kredittilsynets forslag	19	3.2.4	Høringsinstansenes merknader	34

3.2.5	Departementets vurdering	34	8.1	Endringer i lov om autorisasjon av regnskapsførere	53
3.3	Godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner - revisorer	35	8.2	Endringer i reglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer	53
3.3.1	Gjeldende rett	35	8.3	Likviditetskrav for banker	53
3.3.2	EØS-rett	35	8.3.1	Administrative konsekvenser	53
3.3.3	Kredittilsynets forslag	36	8.3.2	Økonomiske konsekvenser	53
3.3.4	Høringsinstansenes merknader	36	8.4	Endring i hvitvaskingsloven	54
3.3.5	Departementets vurdering	36	8.5	Enkelte justeringer i regnskapsloven	54
4	Nye likviditetskrav for banker	38	8.6	Justering i forsikringsformidlingsloven	54
4.1	Bakgrunn	38	9	Merknader til de enkelte bestemmelser	55
4.2	Gjeldende rett	39	9.1	Til lovforslaget del I (kredittilsynsloven)	55
4.3	BIS anbefaling for god likviditetsstyring i bankene	40	9.2	Til lovforslaget del II (sparebankloven)	55
4.4	EØS-regelverk mv.	41	9.3	Til lovforslaget del III (forretningsbankloven)	55
4.5	Banklovkomisjonens forslag	42	9.4	Til lovforslaget del IV (finansieringsvirksomhetsloven)	55
4.6	Høringsinstansenes merknader	43	9.5	Til lovforslaget del V (regnskapsførerloven)	56
4.7	Departementets vurdering	44	9.6	Til lovforslaget del VI (regnskapsloven)	57
5	Endring i hvitvaskingsloven	48	9.7	Til lovforslaget del VII (revisorloven)	57
6	Enkelte justeringer i regnskapsloven	49	9.8	Til lovforslaget del VIII (hvitvaskingsloven)	57
6.1	Endringer i regnskapsloven § 1-7 – forskrifter om avvikende regnskapsår	49	9.9	Til lovforslaget del IX (forsikringsformidlingsloven)	57
6.2	Endringer i regnskapsloven §§ 8-1 og 8-2 om offentlighet og innsendingsplikt	50			
6.3	Endringer i regnskapsloven § 3-1 – henvisning til notebestemmelser	50			
6.4	Endring i regnskapsloven § 3-1 - krav om språk	50			
6.5	Endring i regnskapsloven § 3-9 – forskrifter om internasjonale regnskapsstandarder	50			
7	Justering i forsikringsformidlingsloven	52			
8	Økonomiske og administrative konsekvenser	53			
				Forslag til lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover	59

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 44

(2005–2006)

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

*Tilråding fra Finansdepartementet av 3. mars 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Departementet fremmer i proposisjonen her lovforslag på seks ulike områder. Det foreslås endringer i lovreglene om autorisasjon av og tilsyn med regnskapsførere, endringer i lovreglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer (EØS-krav), nye lovregler om likviditetskrav for banker samt endringer av teknisk karakter i hvitvaskingsloven, regnskapsloven og forsikringsformidlingsloven.

1.1 Endringer i lovreglene om autorisasjon av og tilsyn med regnskapsførere

Autorisasjonsordningen for regnskapsførere ble innført ved lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven). Enhver

som i næring påtar seg å føre regnskap for andre, skal være autorisert etter bestemmelsene i loven. Flere hensyn tilsier at det er viktig at autorisasjonsordningen fungerer tilfredsstillende: Autorisasjonsordningen kan bidra til å hindre økonomisk kriminalitet, sikre en faglig minstestandard for de regnskapspliktige samt medvirke til at myndighetene gis et godt kontrollgrunnlag. En velfungerende autorisasjonsordning vil også kunne bidra til å sikre allmennhetens tillit til regnskapsførerbransjen.

Autorisasjonsordningen ble i 1999 lagt til Kredittilsynet. Stortinget vedtok våren 2004 at autorisasjonsordningen for regnskapsførere skal videreføres med uendret organisering, det vil si at ordningen fortsatt skal forvaltes av Kredittilsynet. Kredittilsynet har i perioden etter 1999 opparbeidet forvaltningsmessig og tilsynsmessig erfaring med regnskapsførerloven. Kredittilsynet har på

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

denne bakgrunn foreslått endringer i loven for å forenkle forvaltningen av autorisasjonsordningen og lette tilsynet, og tilpasse loven til endringer som har funnet sted i regnskapsførerbransjen. Departementet følger i hovedsak opp disse forslagene i proposisjonen her.

Departementet foreslår at definisjonen av regnskapsføring uttrykkelig skal inkludere utføring av oppdragsgivers plikter etter bokføringsloven. Det foreslås lovfestet et krav om at en autorisert regnskapsfører skal utføre sine oppdrag i samsvar med god regnskapsføringsskikk. Det foreslås at Kredittilsynet gis myndighet i forskrift til å fastsette nærmere bestemmelser om navn, adresse og andre opplysninger om oppdragsgiver og regnskapsfører i dokumenter eller oppgaver som regnskapsføreren utarbeider.

Departementet foreslår endringer i regnskapsførerlovens bestemmelser om vilkår for autorisasjon. Det foreslås at det innføres en hjemmel for Kredittilsynet til å gjøre unntak fra kravet til fast kontorsted i Norge. Videre foreslås det at regnskapsførerloven skal inneholde et uttrykkelig krav til hederlig vandel. Departementet foreslår at bestemmelser om krav til regnskapspraksis fastsettes i forskrift, slik som tilfellet er for krav til utdanning.

Det foreslås at dagens ordning med fornyelse av autorisasjon hvert femte år oppheves. I stedet foreslås det en bestemmelse om at regnskapsfører til enhver tid skal kunne dokumentere tilstrekkelig etterutdanning etter nærmere regler gitt av Kredittilsynet.

Det foreslås en bestemmelse om at Kredittilsynet kan fastsette forskrifter om og unntak fra kravet om at daglig leder i regnskapsførerselskaper må ha autorisasjon som regnskapsfører. Videre foreslås det krav om at et regnskapsførerselskap må ha som formål å drive regnskapsføring for andre. Det foreslås også krav om at regnskapsførerselskap skal være økonomisk vederheftig. Det er allerede krav om økonomisk vederheftighet for regnskapsførere. Departementet foreslår at betegnelsen «Autorisert regnskapsførerlag» oppheves.

Det foreslås at bestemmelsene om automatisk bortfall av autorisasjon oppheves, og at autorisasjon må tilbakekalles gjennom et vedtak av Kredittilsynet.

Det foreslås en bestemmelse som gir departementet myndighet til å opprette en klagenemnd for vedtak etter regnskapsførerloven.

Det foreslås at Kredittilsynet kan pålegge regnskapsførers oppdragsgiver å gi Kredittilsynet innsynsrett i regnskapsmateriale som regnskapsføreren har håndtert i forbindelse med oppdraget dersom det er nødvendig for å få gjennomført et forvarlig tilsyn. Slikt pålegg kan ikke omfatte regn-

skapsmateriale som befinner seg hos regnskapsføreren. Kredittilsynet gis adgang til å ilegge løpende dagmulkt ved overtredelse av pålegget.

Det foreslås at bestemmelser i regnskapsførerloven om forklaringsplikt, tilsyn og saksbehandling oppheves, fordi disse forholdene er regulert i kredittilsynsloven og forvaltningsloven.

Departementet foreslår endringer i reglene om regnskapsførers taushetsplikt. Det foreslås at det innføres unntak fra taushetsplikten etter mønster av revisorloven. Det foreslås unntak fra taushetsplikten ved foreningsbasert kvalitetskontroll, etterforskning i straffesak, avgivelse av opplysninger til politiet og ved overtakelse av regnskapsføreroppdrag.

Det foreslås at strafferammen for overtredelse av bestemmelser i regnskapsførerloven og forskrifter gitt i medhold av loven utvides fra tre måneder til ett år. Foreldelsesfristen for adgang til å reise straffesak foreslås utvidet fra to til fem år.

1.2 Endringer i lovreglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer

På bakgrunn av EØS-forpliktelse og for å unngå unødige etableringshindre, er det fastsatt at regnskapsførere og revisorer med kvalifikasjoner fra andre land på visse vilkår kan få godkjenning/autorisasjon i Norge på grunnlag av sine kvalifikasjoner fra hjemlandet. I proposisjonen her vurderes innretningen av den gjeldende reguleringen ut fra nyere avklaringer av EØS-forpliktelsene på området.

Etter EØS-regler som tilsvarende rådsdirektiv 89/48/EØF (yrker med krav til minst tre års høyere utdanning) og 92/51/EØF, plikter medlemsstater å gi søkere fra andre medlemsstater adgang til lovregulerte yrker som i vertsstaten krever visse kvalifikasjoner, forutsatt at søkeren har de kvalifikasjoner som kreves for å utføre det aktuelle yrket i en annen medlemsstat.

EFTAs overvåkingsorgan (ESA) har gitt uttrykk for at gjeldende bestemmelser i revisor- og regnskapsførerlovgivningen ikke fullt ut gjennomfører disse EØS-reglene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Departementet foreslår endringer i revisor- og regnskapsførerloven for å sikre korrekt gjennomføring av EØS-reglene.

Utdannings- og forskningsdepartementet utarbeidet i 2004 et notat om praktisk metode for «Gjennomføring av direktiver om yrkeskvalifikasjoner». I notatet presiseres EØS-forpliktelsene etter direktiv 92/51/EØF. I tillegg anbefales prak-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

tiske fremgangsmåter for nærmere utforming og innhold i lov- og forskriftsbestemmelser om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner med grunnlag i direktivet.

Direktiv 2005/36/EF av 7. september 2005 viderefører reglene i direktiv 89/48/EF og 92/51/EF. Direktivet er EØS-relevant. Direktivet fastsetter også enkelte nye bestemmelser som vil måtte vurderes i forbindelse med gjennomføring av aktuelle EØS-forpliktelser etter direktivet.

Departementet anser på denne bakgrunn at det er nødvendig med tilpasninger i den gjeldende reguleringen. Det må blant annet presiseres at søkere fra andre EØS-land som oppfyller vilkårene skal ha rett til godkjenning/autorisasjon i Norge. Notatet om praktisk metode for implementering av direktiv 92/51/EØF fra Utdannings- og forskningsdepartementet (nå Kunnskapsdepartementet) presiserer at flere av detaljene fra direktivreglene bør innarbeides i de norske reglene som gjennomfører direktivene. Erfaringsmessig er det få utenlandske regnskapsførere og revisorer som søker godkjenning på grunnlag av sine kvalifikasjoner fra hjemlandet. Departementet mener derfor at det vil være mest hensiktsmessig å fastsette reglene om dette i forskrift, og foreslår at departementet gis adgang til det i regnskapsførerloven og revisorloven.

1.3 Nye likviditetskrav for banker

Departementet fremmer i proposisjonen her forslag til endring i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven). Forslaget innebærer at det innføres et likviditetskrav for alle finansinstitusjoner. Lovforslaget bygger på et forslag fra Banklovkommisjonen i kommisjonens utredning 2001: 23 «Finansforetaks virksomhet».

I henhold til gjeldende rett er sparebanker og forretningsbanker underlagt et likviditetskrav, som er formulert som en plikt til å sørge for at de til enhver tid kan dekke sine skyldnader ved forfall. Dette er supplert med kvantitative regler om bankenes minste beholdninger av likvider i forskrift 16. desember 1988 nr. 1222 om minstekrav til likvider for forretnings- og sparebanker (likviditetsforskriften).

Departementet foreslår i proposisjonen her at likviditetskravet skal gjelde for alle finansinstitusjoner, og ikke bare for banker. Det er generelt viktig at et samlet finansmarked fungerer godt, og herunder at alle finansinstitusjoner er likvide. Departementet foreslår at likviditetskravet suppleres med krav om at den enkelte finansinstitusjon skal ha en forsvarlig likviditetsstyring etter retningslin-

jer fastsatt av styret. Her foreslås det at Kredittilsynet gis hjemmel til å fastsette rapporteringskrav hvis det skulle være behov.

For banker, kredittforetak og finansieringsselskaper foreslår departementet en egen bestemmelse om at disse skal rapportere gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanserte finansielle midler til Kredittilsynet. Kredittilsynet foreslås gitt hjemmel til å fastsette nærmere krav til rapportering av gjenstående løpetid for poster i og utenfor balansen.

Departementet foreslår videre en bestemmelse om at Kredittilsynet skal kunne gi finansinstitusjonene pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter, dersom tilsynet finner at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig. Kredittilsynet kan i henhold til departementets forslag, også kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet.

Det foreslås at departementet kan fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene om likviditet. Det foreslås også at departementet kan fastsette minstekrav til finansinstitusjoners beholdning av likvider, men bare når det foreligger særlige grunner. Bestemmelser foreslås tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven. På denne bakgrunn foreslår departementet å oppheve bestemmelsene om likviditet i sparebankloven og forretningsbankloven, med den tilhørende likviditetsforskriften.

1.4 Endring i hvitvaskingsloven

Departementet foreslår å rette opp en feil i straffebestemmelsen i hvitvaskingsloven, slik at det klargjøres at også ansatte hos rapporteringspliktige kan straffes for overtredelse av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrifter.

1.5 Tekniske endringer i regnskapsloven

Det foreslås tekniske justeringer i regnskapsloven.

1.6 Endring i forsikringsformidlingsloven

Det foreslås en endring i bestemmelsen om klageorgan ved at departementets forskriftsmyndighet presiseres til å omfatte bestemmelser om finansiering av organet, herunder bestemmelser om at utgifter tilknyttet organets virksomhet skal utlikes på forsikringsformidlingsforetakene eller dekkes av partene.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

2 Endringer i regler om autorisasjon av og tilsyn med regnskapsførere

2.1 Bakgrunn

Autorisasjonsordningen for regnskapsførere ble innført ved lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven). Enhver som i næring påtar seg å føre regnskap for andre, skal være autorisert etter bestemmelsene i loven.

Frem til 31. desember 1998 ble ordningen administrert av Autorisasjonsstyret for regnskapsførere, som var et frittstående organ oppnevnt av Finansdepartementet under tilsyn av Kredittilsynet. Autorisasjonsordningen ble overført til Kredittilsynet fra og med 1. januar 1999. Kredittilsynet foretok en evaluering av autorisasjonsordningen i 2001. På bakgrunn av erfaringer fra evalueringen foreslo Kredittilsynet i høringsnotat 11. september 2001 at den offentlige autorisasjonsordningen for regnskapsførere skulle oppheves eller overføres til et annet offentlig organ. Under forutsetning av at ordningen ble videreført, foreslo Kredittilsynet visse endringer i regnskapsførerloven. Hovedformålet med lovendringsforslagene var å forenkle forvaltningen av ordningen og tilpasse loven til andre endringer som har funnet sted. I St. prp. nr. 63 (2003-2004) fremmet Finansdepartementet (regjeringen Bondevik II) forslag om å flytte autorisasjonsordningen for regnskapsførere til skattee-taten. Stortinget vedtok imidlertid 18. juni 2004 at autorisasjonsordningen skulle videreføres med uendret organisering.

I høringsnotat 20. september 2004 foreslo Kredittilsynet endringer i regnskapsførerloven. Forslagene var basert på forslagene i høringsnotatet fra 2001. I tillegg ble det foreslått noen justeringer i de opprinnelige forslagene på bakgrunn av at Kredittilsynet hadde høstet ytterligere forvaltningsmessig og tilsynsmessig erfaring med loven.

Finansdepartementet sendte 16. desember 2004 notatet av 20. september 2004 på høring. I høringsbrevet viste departementet til at Stortinget i 2004 vedtok en bestemmelse i revisorloven om at departementet kan opprette en klagenemnd for vedtak etter revisorloven om tilbakekalling og suspensjon av godkjenning. Høringsinstansene ble

bedt om å gi synspunkter på om det bør innføres en tilsvarende adgang til å fastsette at klagenemnden også skal behandle klager over Kredittilsynets vedtak etter regnskapsførerloven.

Kredittilsynets høringsnotat ble sendt på høring til følgende instanser:

- Brønnøysundregistrene
- Den norske Revisorforening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Forbrukerombudet
- Handelshøyskolen BI
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Justis- og politidepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Kommunenes Sentralforbund
- Konkurransetilsynet
- Landslaget for Regnskapskonsulenter
- Landsorganisasjonen i Norge
- Moderniseringsdepartementet
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norsk Bedriftsforbund
- Norges Bondelag
- Norges Eiendomsmeglerforbund
- Norges Fondsmeglerforbund
- Norsk RegnskapsStiftelse
- Norsk Øko-forum
- Norske Siviløkonomers Forening
- Nærings- og handelsdepartementet
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Oslo Børs
- Sparebankforeningen i Norge
- Skattebetalerforeningen
- Skattedirektoratet
- Skatterevisorenes Forening
- Utdannings- og forskningsdepartementet
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
- ØKOKRIM

Følgende instanser har gitt merknader i høringen:

- Den norske Revisorforening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

- Landsorganisasjonen i Norge
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norsk Øko-forum
- Nærings- og handelsdepartementet
- Skattedirektoratet
- Utdannings- og forskningsdepartementet
- ØKOKRIM

I tillegg har departementet mottatt høringsuttalelse fra NTL-Skatt. Øvrige instanser har ikke svart eller har opplyst at de ikke har merknader.

På bakgrunn av positive svar på spørsmålet i høringsbrevet om klagenemnd for regnskapsførersaker, forela departementet et utkast til bestemmelse om klagenemnd for vedtak etter regnskapsførerloven for Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening, Den norske Revisorforening, Kredittilsynet og Skattedirektoratet i brev 26. september 2005. Departementet ba her om synspunkter på om det bør opprettes en felles klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker. Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening, Kredittilsynet og Skattedirektoratet ga merknader til foreleggelsen.

2.2 Autorisasjonsordningens virkeområde

2.2.1 Gjeldende rett

I regnskapsførerloven § 2 første ledd regnes regnskapsføring som

«utføring av oppdragsgivers plikter etter regnskapslovgivningen og utarbeidelse av oppgaver og opplysninger for oppdragsgiver som denne skal gi i henhold til lov eller forskrift».

I Ot.prp. nr. 51 (1992-1993) om lov om autorisasjon av regnskapsførere side 15 heter det at om begrepet regnskapsføring:

«Ved den foreslåtte formulering etter første ledd vises det til oppdragsgivers plikter etter regnskapslovgivningen og til pliktige oppgaver og opplysninger etter lov og forskrift. Bokføring og årsoppgjør går klart inn under disse pliktene. Det samme gjelder regnskaps- og noteringsplikt for jordbruk etter ligningsloven § 5-1».

Av regnskapsførerloven § 2 tredje ledd fremgår det at bestemmelsene i regnskapsførerloven også gjelder for regnskapsføreroppdrag som autorisert regnskapsfører påtar seg, selv om oppdragsgiveren ikke har plikter som nevnt i første ledd.

2.2.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet legger i høringsnotatet til grunn at regnskapsførerloven § 2 første ledd, den delen som gjelder utarbeidelse av oppgaver og opplysninger, ikke utvider området for autorisasjonsplikten. Kredittilsynet uttaler:

«Etter det Kredittilsynet legger til grunn medfører siste del av § 2 første ledd ingen utvidelse av området for autorisasjonsplikten, men presiserer at også regnskapsføring mv. i medhold av andre bestemmelser, samt oppgaveplikter som følge av denne, også omfattes av autorisasjonsplikt etter regnskapsførerloven. Eksempelvis vil utarbeidelse av næringsoppgave etter ligningsloven bygge på den tidligere bokføring og således omfattes av § 2 første ledd if. Kredittilsynet antar at bestemmelsen etter dette omfatter bokføring og utarbeidelse av årsregnskap (årsoppgjør) etter regnskapsloven, samt tilsvarende plikter etter særlov. Den lovtekniske utformingen av gjeldende første ledd innebærer likevel at det kan spørres om ikke autorisasjonsplikten gjelder plikter utover det ovennevnte. Etter Kredittilsynets vurdering vil en henvisning til pliktene etter ny bokføringslov, jf. Ot. prp. nr. 46 (2003-2004) «Om lov om bokføring», langt på vei kunne avhjelpe denne uklarheten».

Kredittilsynet foreslår at regnskapsføring i § 2 første ledd justeres til å omfatte oppdragsgivers plikter etter regnskaps- og bokføringslovgivningen.

2.2.3 Høringsinstansenes merknader

Norsk Øko-forum, *ØKOKRIM* og *Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening* støtter forslaget om at man i regnskapsførerlovens definisjon av regnskapsføring også uttrykkelig inkluderer utføring av oppdragsgivers plikter etter bokføringslovgivningen.

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening mener at tilføyelsen av bokføringsloven som referanse for begrepet regnskapsføring vil bidra til klargjøring, og uttaler:

«Dette fordi den nye bokføringsloven og tilhørende forskrift, på grunn av dens samling av regnskapsregler som tidligere er gitt i medhold av annen lovgivning enn regnskapsloven – det være seg merverdiavgiftsloven, ligningsloven mv – i seg selv gir definisjonen et klarere nedslagsfelt. For eksempel vil vi heretter anse det som utvilsomt at også lønnsføring alene blir å omfatte av begrepet autorisasjonspliktig regnskapsføring, i det denne oppgaven er direkte regulert i den nye bokføringsloven».

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

NARF legger til at det i enkelttilfeller fortsatt kan være behov for nærmere retningslinjer for forståelsen av lovens regnskapsføringsdefinisjon. Utfyllende regler kan eventuelt gis i forskrift i medhold av den alminnelige forskriftshjemmelen i regnskapsførerloven § 11.

Den norske Revisorforening viser til at regnskapsførerloven § 1 første ledd om autorisasjonsplikt ikke benytter begrepet «regnskapsføring», men at autorisasjonsplikten knyttes til den som i næring «påtar seg å føre regnskap for andre». Etter revisorforeningens oppfatning bør det i § 1 fremgå at autorisasjonsplikten knyttes til at man i næring påtar seg «regnskapsføring» som definert i lovens § 2.

2.2.4 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn at det vil være klargjørende om det i regnskapsførerlovens definisjon av regnskapsføring også uttrykkelig inkluderer utføring av oppdragsgivers plikter etter bokføringslovgivningen. Departementet er enig i NARFs vurdering av at en referanse til regelverket om bokføring virker klargjørende, siden bokføringsloven med forskrifter har medført at regelverk som tidligere var gitt i medhold av ulike typer lovverk nå er samlet i et definert regelsett. Det vil blant annet klargjøre at lønnsføring er omfattet av autorisasjonsplikten.

Departementet foreslår at det presiseres i regnskapsførerloven at som regnskapsføring etter loven regnes utføring av oppdragsgivers plikter etter regnskaps- og bokføringslovgivningen.

Departementet er enig med Den norske Revisorforening at det vil være ryddig om det i regnskapsførerloven § 1 fremgår at autorisasjonsplikten knyttes til at vedkommende i næring påtar seg oppdrag om regnskapsføring som definert i § 2. Departementet foreslår at enhver som i næring påtar seg å føre regnskap for andre, jf. § 2 første ledd, skal være autorisert av Kredittilsynet i samsvar med denne lov.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 1 og endret § 2.

2.3 Krav til god regnskapsføringsskikk

2.3.1 Gjeldende rett

Etter § 2 annet ledd skal en autorisert regnskapsfører utføre sine oppdrag i samsvar med bestemmelser i lov eller forskrift. Regnskapsføreres yrkesutøvelse er i liten grad regulert utover alminnelige bokføringsregler. Bransjeorganisasjonene har ved-

tatt bransjestandarder for god regnskapsføringsskikk – «God regnskapsføringsskikk ved ekstern regnskapsføringsvirksomhet», utarbeidet i 2001 av Landslaget for Regnskapskonsulenter (LRK) og Norges Autoriserte Regnskapsføreres forening (NARF). Gjeldende standard bygger i vesentlig grad på Kredittilsynets rundskriv 12/2000 «Tilsynsveiledning vedrørende regnskapsførervirksomhet». Standarden utvikles og vedlikeholdes gjennom utvalg nedsatt av NARF og Økonomiforbundet (tidligere LRK). Utkast til endringer sendes på høring blant aktuelle offentlige instanser, næringslivsorganisasjoner og innen regnskapsførerbransjen.

2.3.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet foreslår at regnskapsførerloven § 2 annet ledd endres slik at autorisert regnskapsfører også skal utføre oppdrag i samsvar med god regnskapsføringsskikk. God regnskapsføringsskikk vil dermed inntas som en rettslig standard, og vil være sentral i forhold til å definere det nærmere innholdet i regnskapsføreres yrkesutøvelse. Kredittilsynet uttaler:

«Det presiseres at referansen i loven vil gjelde god regnskapsføringsskikk, slik dette oppfattes av dyktige og samvittighetsfulle utøvere av yrket. Det bemerkes imidlertid at den rettslige standarden om god regnskapsføringsskikk i prinsippet kan avvike fra de til enhver tid gjeldende bransjestandarder».

Kredittilsynet legger til grunn at det ikke er nødvendig med en særskilt henvisning til god bokføringsskikk i regnskapsførerloven, da en rettslig standard for god regnskapsføringsskikk antas å inkludere krav om god bokføringsskikk.

2.3.3 Høringsinstansenes merknader

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening, *Norsk Øko-forum* og *ØKOKRIM* støtter forslaget om forankring av «god regnskapsføringsskikk» som en rettslig standard i loven.

ØKOKRIM uttaler at henvisningen til god regnskapsføringsskikk antas «å kunne bidra til å sikre en god yrkesutøvelse innen bransjen. Et lovmessig krav om at oppdrag skal utføres i samsvar med god regnskapsførerskikk, vil etter alt å dømme bidra til å heve bransjestandardenes autoritet og sette ytterligere fokus på yrkesutøvelsen».

ØKOKRIM fastslår imidlertid at standarden «god regnskapsføringsskikk» aldri kan tilsidesette eller innskrenke plikter etter lov eller forskrift. ØKOKRIM foreslår at dette presiseres i de videre

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

forarbeidene, da problemstillinger rundt dette reises relativt ofte.

Norges Bondelag stiller seg positiv til at regnskapsføringsbransjen utarbeider standarder som kan bidra til å avklare tvilsomme spørsmål. Likevel påpeker bondelaget at standarder om god regnskapsføringsskikk i for liten grad er tilpasset den store variasjonen i behovene til de regnskaps- og/eller bokføringspliktige. Bondelaget uttaler:

«For bokføringspliktige med svært begrenset omsetning og tilhørende svært begrenset dokumentasjonsmengde, synes med andre ord både gjeldende lovverk og bransjestandarden som noe omfattende. Norges Bondelag mener det framover er nødvendig med økt fleksibilitet, og ikke minst økt diversitet i bestemmelsene som regulerer autorisasjonsordningen for regnskapsførere».

Skattedirektoratet mener det er hensiktsmessig med en forskriftshjemmel i regnskapsførerloven § 2, slik at det kan fastsettes *ytterligere* krav til regnskapsføring mv. i forskrift. Etter direktoratets oppfatning gir ikke den generelle forskriftshjemmelen i loven § 14 (Kredittilsynets forslag § 11) tilstrekkelig hjemmel til å fastsette slike krav, da bestemmelsen i § 14 bare gir en adgang til å fastsette bestemmelser til utfylling og gjennomføring av loven.

2.3.4 Departementets vurdering

Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at en rettslig standard om god regnskapsføringsskikk vil være sentral i forhold til å definere det nærmere innholdet i regnskapsføreres yrkesutøvelse. Etter departementets oppfatning vil et lovbestemt krav om at oppdrag skal utføres i samsvar med god regnskapsføringsskikk kunne bidra til å heve bransjestandardenes autoritet og sette ytterligere fokus på yrkesutøvelsen. Standarder utarbeidet av bransjeorganisasjoner som dekker en vesentlig del av regnskapsførere og som krever at medlemmene følger standardene, vil etter departementets forutsetning raskt måtte anses som uttrykk for god regnskapsføringsskikk. Dette vil særlig være tilfelle i forhold til standarder utarbeidet i fellesskap av NARF og Økonomiforbundet. En klar forutsetning for dette er likevel at standarden angir krav som er i samsvar med lov og forskrift. En regnskapsførers plikter etter øvrige lov- og forskriftsbestemmelser kan ikke innskrenkes eller settes til side med grunnlag i ulovfestet regnskapsføringsskikk eller utfyllende bransjestandarder.

Skattedirektoratet anmoder om en forskriftshjemmel om ytterligere krav til regnskapsføring

mv utover den generelle forskriftshjemmel i § 14. Departementets forslag bygger på at det nærmere innholdet i god regnskapsføringsskikk, på samme måte som for revisorer og eiendomsmeglere, skal utvikles gjennom praksis og/eller bransjestandarder.

Departementet foreslår en bestemmelse om at autorisert regnskapsfører skal utføre oppdrag i samsvar med god regnskapsføringsskikk.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 2.

2.4 Dokumentasjon av oppdrag

2.4.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 3 skal autorisert regnskapsfører opprette skriftlig oppdragsavtale med oppdragsgiveren. Etter første ledd skal det i avtalen angis de oppdrag som skal utføres av regnskapsføreren, og for hvilken tid avtalen skal gjelde. Avtalen skal undertegnes av oppdragsgiver og regnskapsfører. Etter annet ledd første punktum kan Kredittilsynet kreve at regnskapsfører legger fram oppdragsavtaler for samtlige regnskapsføreroppdrag. Etter annet ledd første punktum skal oppdragsavtale, regnskapsmateriale og andre dokumenter eller oppgaver som regnskapsføreren utarbeider, inneholde oppdragsgiverens og regnskapsførerens navn og forretningsadresse.

2.4.2 Kredittilsynets forslag

I høringsnotatet har ikke Kredittilsynet foreslått endringer i bestemmelsen. Imidlertid har Skattedirektoratet, Norsk Øko-forum og Økokrim kommentert bestemmelsen i høringsuttalelsene.

2.4.3 Høringsinstansenes merknader

Norsk Øko-forum henstiller om at regelverket endres slik at opplysninger om regnskapsførers navn og adresse ikke behøver å fremkomme i all korrespondanse på vegne av klienten, og uttaler:

«I forhold til ligningsskjemaene burde dette forenkles slik at det er nok å gi opplysninger om regnskapsførers navn og forretningsadresse i ett av skjemaene som regnskapsfører har utarbeidet. Et slikt skjema vil normalt være næringsoppgaven. Ved at navn og forretningsadresse fremkommer i denne oppgaven vil informasjonsbehovet være dekket overfor ligningsmyndighetene. Det vil for så vel skattyter (klienten) og for regnskapsfører føles som

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

unødvendig belastende at samme opplysning må repeteres ytterligere for hvert skjema».

Skattedirektoratet reiser spørsmål ved om kravet om at dokumenter skal inneholde opplysninger om oppdragsgivers og regnskapsførers navn og adresse, er til hinder for at det kun refereres til nummer i regnskapsførerregisteret (person- eller organisasjonsnummer). Direktoratet mener at både plass- og forenklingshensyn kan tilsi at referansen knyttes til nummeret i regnskapsregisteret.

Økokrim mener at det i lovteksten i § 3 bør innføres et krav om at oppdragsavtalen skal dateres. Økokrim viser til at tidspunktet for inngåelsen av avtalen kan ha stor betydning for omfanget av eventuelle brudd på regnskaps- og/eller bokføringsloven.

2.4.4 Departementets vurdering

Departementet vurderer at regler om opplysninger i dokumenter utarbeidet av regnskapsfører er bedre egnet til å bli fastsatt i forskrift enn i lov. Departementet foreslår derfor at det gis adgang til å fastsette forskriftsbestemmelser om opplysninger i dokumenter eller oppgaver som regnskapsføreren utarbeider. Etter departementets vurdering vil forslaget til forskriftshjemmel være vid nok til å at det kan fastsettes nærmere bestemmelser om de forhold som Norsk Økoforum, Skattedirektoratet og Økokrim peker på.

Departementet foreslår en bestemmelse om at Kredittilsynet i forskrift kan fastsette bestemmelser om krav til navn, adresse og andre opplysninger om oppdragsgiver og regnskapsfører i oppdragsavtale, regnskapsmateriale og andre dokumenter eller oppgaver som regnskapsføreren utarbeider.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 3.

2.5 Vilkår for autorisasjon

2.5.1 Gjeldende rett

I regnskapsførerloven § 4 stilles det nærmere krav til en person som skal få autorisasjon som regnskapsfører. Søkeren må ha være bosatt i en EØS-stat, ha fast kontorsted i Norge, være økonomisk vederheftig, ikke være umyndiggjort og må ha gjennomført utdanning i henhold til forskrift som gis av Kredittilsynet. Kredittilsynet kan gi dispensasjon fra bopelskravet. I medhold av regnskapsførerforskriften § 1-4 er det satt som vilkår for autorisasjon at søkeren ikke anses uskikket på grunn av

forhold som nevnt i loven § 7 første ledd nr. 3 (vedkommende har gjort seg skyldig i urettskaffent forhold).

Etter regnskapsførerloven § 4 første ledd nr. 6 er kravet til regnskapspraksis satt til 2 årsverk her i landet i løpet av de siste 5 år. I regnskapsførerforskriften § 1-2 presiseres det at 2 årsverk tilsvarer 3400 timer.

2.5.2 Kredittilsynets forslag

Kravet til fast kontorsted

Kredittilsynet foreslår en bestemmelse om at det kan gjøres unntak fra kravet til fast kontorsted i Norge. Forslaget er utformet likt som i revisorloven § 3-7. Etter denne bestemmelsen kan kravet til fast kontorsted i Norge fravikes dersom revisors dokumenter som gjelder klienter i Norge, oppbevares på fast sted her i riket på en ordnet og forsvarlig måte. Det skal videre være en forutsetning at dokumentene skal være tilgjengelige og tilrettelagt for innsyn av offentlig kontrollmyndighet og lovhjemlet innsyn for øvrig. Unntakshjemmelen i revisorloven ble innført ved lovendring 20. juni 2003 nr. 43 og er begrunnet med hensynet til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen kapittel 3 om grenseoverskridende virksomhet, jf. omtale av lovendringen i revisorloven i Ot.prp. nr. 68 (2002-2003) kapittel 21.

Kredittilsynet ser det som hensiktsmessig å foreslå en tilsvarende unntakshjemmel i regnskapsførerloven § 4.

Kravet til hederligandel

Kredittilsynet foreslår at kravet til hederligandel bør fremgå direkte av loven, og foreslår at et slikt krav tas inn i regnskapsførerloven § 4.

I en høringsuttalelse til et forslag om endringer i regnskapsførerforskriften som Kredittilsynet har hatt på høring, uttaler Datatilsynet:

«Vandelsbegrepet anses i dag som et gammeldags begrep. Det er mer presist å benytte begrepet «politiattest» når det legges opp til gjennomføring av skikkethetsvurderinger. I forslaget til politiopplysningslov, se NOU2002:21, innføres det et skille mellom uttømmende og begrensede attester. Hovedpoenget er at man ved de fleste vandelskontroller kun trenger informasjon om forhold som er relevant for det formål som ønskes oppnådd. I forbindelse med autorisasjon av regnskapsførere er det antakeligvis mest relevant med opplysninger om straffbare forhold knyttet til økonomisk kriminalitet. Samtidig bør det innføres en begrensning i forhold til hvor langt tilbake i

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

tid det er nødvendig å gå for å oppfylle det aktuelle formål».

Kravet til regnskapspraksis

Kredittilsynet foreslår at kravet til regnskapspraksis bør reguleres i forskrift, slik det gjøres med kravet til etterutdanning, jf. loven § 4 første ledd nr. 5. Kredittilsynet viser til at det er

«ønskelig med større smidighet enn det lovbestemmelsen i dag legger opp til. For eksempel kan det nevnes at det kan være grunn til å utvide tidsrammen [for hvor gammel praksis som godtas fra fem år] til 6 eller 7 år. Kredittilsynet har i sin forvaltningspraksis hatt saker til behandling hvor søker har hatt tung og relevant praksis, men hvor hovedtyngden av praksisen har vært eldre enn 5 år.»

Kredittilsynet legger for øvrig til grunn at kravet til 2 års praksis bør opprettholdes.

2.5.3 Høringsinstansenes merknader

Kravet til fast kontorsted

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

Kravet til hederligandel

Norsk Øko-forum støtter Kredittilsynets forslag om at kravet til hederligandel bør inntas direkte i loven. Det legges til grunn at kravet gis større tyngde ved at det fremgår direkte av loven.

Kravet til regnskapspraksis

Den norske Revisorforening forutsetter at «de krav til utdanning og praksis som skal gis i forskrift av Kredittilsynet, gir godkjente revisorer anledning til å få autorisasjon som regnskapsførere. Vi antar videre at praksis fra revisjon av revisjonspliktiges årsregnskap vil bli godkjent praksis for å opprettholde autorisasjonen».

ØKOKRIM deler Kredittilsynets oppfatning om at kravet til 2 års praksis bør opprettholdes. Etter ØKOKRIMs «klare oppfatning» bør regnskapsførere ha et visst minimum av praktisk erfaring, og viser for øvrig til at kravet harmonerer med reglene for revisorer.

2.5.4 Departementets vurdering

Kravet til fast kontorsted

Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag om at det kan gjøres unntak fra kravet til fast kontorsted i Norge. Begrunnelsen for at en slik

bestemmelse ble tatt inn i revisorloven i 2003 – hensynet til Norges forpliktelser etter EØS-avtalens bestemmelser om grenseoverskridende virksomhet – tilsier etter departementets oppfatning at det tas inn en slik dispensasjonshjemmel i regnskapsførerloven.

Departementet understreker betydningen av at dokumentasjon som gjelder klienter i Norge oppbevares på en ordnet og forsvarlig måte, og at offentlig kontrollmyndighet sikres nødvendig tilgang. Etter forslaget må Kredittilsynet vurdere om disse vilkårene er oppfylt i det enkelte tilfelle. Hvis Kredittilsynet finner at vilkårene ikke er oppfylt, vil det etter forslaget ikke være adgang til å gjøre unntak fra kravet om fast kontorsted. I tråd med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper vil det være adgang til å sette vilkår for en eventuell dispensasjon. Etter departementets oppfatning vil regelverket som foreslått være egnet til å ivareta hensynet til nødvendig offentlig kontroll.

Departementet foreslår en bestemmelse om at Kredittilsynet i enkeltvedtak kan gjøre unntak fra kravet om fast kontorsted i Norge forutsatt at regnskapsførers dokumenter, som gjelder oppdragsgivere i Norge, oppbevares på et fast sted her i riket på en ordnet og forsvarlig måte. Dokumentene skal være tilgjengelige og tilrettelagt for innsyn av offentlig kontrollmyndighet.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 4.

Kravet til hederligandel

Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at loven bør inneholde et uttrykkelig krav til hederligandel for å kunne bli autorisert regnskapsfører. Departementet legger til grunn at ved vurderingen av om kravet til hederligandel er overtrådt, skal det i første rekke legges vekt på straffbare forhold som er egnet til å svekke den tilliten som er nødvendig for å være regnskapsfører. Departementet viser til at det er fastsatt krav om «hederligandel» for personer innenfor alle enheter under tilsyn av Kredittilsynet. I praksis skjer vurderingen ved at søker må framlegge politiattest som ikke er eldre enn tre måneder. Etter departementets vurdering vil ikke et alternativ med krav om politiattest i loven gi god nok anvisning på at tilsynsmyndigheten skal gjøre en egnethetsvurdering av personen.

Det foreslås en bestemmelse om at søkeren må ha ført en hederligandel for å få autorisasjon som regnskapsfører.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 4.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Kravet til regnskapspraksis

Departementet legger til grunn at kravet til regnskapspraksis bør kunne fastsettes i forskrift. Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at det kan være behov for noe større grad av smidighet enn dagens lovregulering gir. Det vises også til at kravene til utdanning er regulert i forskrift.

Det foreslås en bestemmelse om at søkeren må ha 2 års regnskapspraksis i henhold til forskrift som gis av Kredittilsynet for å få autorisasjon som regnskapsfører.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 4.

2.6 Autorisasjon og fornyelse av autorisasjon

2.6.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 5 gjelder autorisasjon for regnskapsførere, regnskapsførerselskap og regnskapsførerlag for 5 år fra autorisasjonsårets utgang. Søknad om fortsatt autorisasjon skal sendes innen 3 måneder før utgangen av autorisasjonsperioden. Fornytt autorisasjon er betinget av at yrkesutøvelse og faglig oppdatering som bestemt i forskrift gitt av Kredittilsynet.

2.6.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet viser til at det finnes mer enn 9000 autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskap. Antallet på regnskapsførere har steget betydelig siden ordningen med femårig fornyelse av autorisasjonen ble innført. Ordningen innebærer at Kredittilsynet må behandle et stort antall søknader om fornyelse hvert år. Tilsynet uttaler at ordningen «legger beslag på betydelige ressurser og det bør være mulig å oppfylle hensikten på en mindre byråkratisk måte. I særlig grad gjelder det fornyelse av regnskapsførerselskap. Det eneste krav som må oppfylles for et regnskapsførerselskap er at det har en daglig leder som er autorisert regnskapsfører. Kravet om at en søknad om fornyelse skal sendes innen 3 måneder før utgangen av autorisasjonsperioden medfører et betydelig antall saker som skal behandles».

Videre viser Kredittilsynet til at revisorer ikke behøver å søke om fornyelse av revisorgodkjenning. Det er imidlertid et krav om etterutdanning for at en godkjent revisor kan påta seg oppdragsansvar. Revisorer må for å kunne revidere årsregnskap for revisjonspliktig ha gjennomgått etterut-

danning på 105 timer i løpet av de siste tre år. Overholdelse av krav til etterutdanning av revisorer blir kontrollert av Kredittilsynet ved stedlig og dokumentbasert tilsyn.

Kredittilsynet foreslår at den gjeldende fornyelsesordningen for autorisasjon som regnskapsfører avvikles. Kredittilsynet foreslår imidlertid en ordning om krav til etterutdanning for å kunne opprettholde autorisasjon som regnskapsfører. Dette tilsvarer det krav revisorer må oppfylle for å kunne revidere årsregnskap. Det foreslås at tilsynet gis myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om kravet til etterutdanning.

2.6.3 Høringsinstansenes merknader

Norsk Øko-forum, Norges Bondelag, ØKOKRIM og Konkurransetilsynet støtter forslaget om å avvikle fornyelsesordningen.

Konkurransetilsynet mener en opphevelse av ordningen «vil virke ressursbesparende både for de autoriserte regnskapsførerne og for det offentlige». Norsk Øko-forum viser til at «ulempene med avviklingen av kravet om fornyelse vil oppveies av at Kredittilsynet vil kunne benytte ressursene på flere stedlige og dokumentbaserte tilsyn». ØKOKRIM understreker at det er helt nødvendig med jevnlig faglig oppdatering for at autoriserte regnskapsførere skal kunne utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte, og at dette ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte gjennom dagens fornyelsesordning.

2.6.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Kredittilsynet i at dagens ordning med krav om fornyelse av autorisasjon som regnskapsfører hvert femte år er uforholdsmessig ressurskrevende. Departementet legger til grunn at formålet med kravet til fornyelse av autorisasjonen – å opprettholde en oppdatert faglig standard – kan oppnås i like stor grad gjennom en ordning med krav om etterutdanning tilsvarende den som gjelder for revisorene.

Departementet foreslår en bestemmelse om at en autorisert regnskapsfører til enhver tid skal kunne dokumentere tilstrekkelig etterutdanning. Kredittilsynet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet til etterutdanning.

Departementet foreslår at kravet til fornyelse av autorisasjon oppheves.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 5.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

2.7 Autorisasjon av regnskapsførerselskap

2.7.1 Gjeldende rett

Krav til daglig leder

Etter regnskapsførerloven § 11 første ledd skal et regnskapsførerselskap ha en daglig leder som er autorisert regnskapsfører.

Krav til selskapets formål og økonomiske stilling

I regnskapsførerloven stilles det ikke krav om at selskapet skal ha som formål å drive regnskapsførelse for andre.

Etter regnskapsførerloven § 4 nr. 3 skal person som søker opptak i registeret over autoriserte regnskapsførere være økonomisk vederheftig. Det stilles imidlertid ikke tilsvarende krav til et regnskapsførerselskaps økonomiske stilling.

Regnskapslag

Etter regnskapsførerloven § 1 tredje ledd skal selskap eller regnskapslag som nevnt i § 11 bruke betegnelsen «Autorisert regnskapsførerselskap» (ARS) eller «Autorisert regnskapslag» (ARL) i tilknytning til navnet. Regnskapslag er varige sammenslutninger av regnskapspliktige med formål å føre regnskap for sammenslutningens medlemmer. Regnskapslag er historisk en utbredt organisasjonsform for regnskapsføring innen jordbruk, skogbruk mv. Regnskapslag er underlagt regler om autorisasjonsplikt, men det er i regnskapsførerforskriften § 6-1 gjort unntak for autorisasjonsplikten for regnskapslag som utelukkende har medlemmer som driver jordbruk, gartneri eller skogbruk. Tilsvarende unntak er gjort for regnskapslag innen fiske og fangst i forskriften § 6-2. Etter regnskapsførerloven § 12 skal Kredittilsynet føre register over autoriserte regnskapsførerlag.

2.7.2 Kredittilsynets forslag

Kravet til daglig leder

I høringsnotat 11. september 2001 foreslo Kredittilsynet å innføre en adgang til å ansette en autorisert regnskapsfører som faglig leder i selskapet. I så fall er det ikke nødvendig at selskapets daglige leder har autorisasjon som regnskapsfører. Kredittilsynet begrunnet forslaget med at større selskaper vil ha «behov for en daglig leder med administrative evner og dette behøver ikke nødvendigvis være en autorisert regnskapsfører hvis selskapet har en annen person med nødvendige kvalifikasjoner som kan være ansvarlig for regnskapsførervirksomheten».

Kredittilsynet uttaler i høringsnotatet 20. september 2004 at erfaringer fra tilsynet med regnskapsførerselskaper har medført at forslaget til lovendring i 2001 må revurderes. Kredittilsynet uttaler at det ut fra et tilsynsperspektiv er uheldig med en adgang til å skille funksjonene som daglig og faglig leder, da et slikt skille «skaper uklare ansvarsforhold innad i selskapet i forhold til de plikter som påhviler et autorisert regnskapsførerselskap. Kredittilsynet har erfart at ansvaret lett blir pulverisert ved en slik ansvarsdeling. En daglig leder har klare plikter etter selskapslovgivningen. Den autoriserte faglige leder vil således måtte gripe inn i daglig leders forhold. Det har også vist seg vanskelig å kommunisere skillet mellom faglig leder og oppdragsansvarlig, jf. § 11 hhv. første og tredje ledd. Ettersom krav til yrkesutøvelse for fortsatt autorisasjon er foreslått fjernet, vil det dessuten være enklere å stille krav til autorisert daglig leder».

Imidlertid anser Kredittilsynet at større regnskapsførerselskaper kan ha behov for å ha daglig leder som ikke har autorisasjon som regnskapsfører. Kredittilsynet foreslår derfor en bestemmelse om at det kan gis dispensasjon fra kravet om at daglig leder skal være autorisert. Kredittilsynet legger til grunn at dispensasjon må forutsette at selskapet i stedet kan utnevne en autorisert faglig leder. Kredittilsynet uttaler at det må «alltid være et vilkår at slik faglig leder er formelt ansatt i foretaket, herunder med registrering i arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret, ansettelseskontrakt mv. det er svært lite ønskelig at manglende autorisasjon av daglig leder eller av andre ansatte i selskapet erstattes av «innleid» ansvarlig (f.eks. en revisor eller en regnskapsfører som driver annet foretak). Det bør derfor være krav om at den ansvarlige for regnskapsførervirksomheten må være ansatt i selskapet».

Kredittilsynet foreslår at det i forskrift kan gis nærmere bestemmelser om vilkår for slik dispensasjon fra kravet til autorisert daglig leder.

Krav til selskapets formål og økonomiske stilling

Kredittilsynet mener at det bør stilles krav til at regnskapsførerselskapet har som formål å drive regnskapsførelse for andre, selv om dette ikke behøver å være selskapets eneste formål.

Kredittilsynet foreslår at det tas inn et krav om at selskapet skal være økonomisk vederheftig. Kredittilsynet begrunner forslaget med at «et regnskapsførerselskap med svak økonomi kan åpenbart utgjøre en risiko for kundene. Klientene blir ofte skadelidende hvis selskaper går konkurs. Der-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

nest vil en presset økonomisk situasjon kunne føre til at selskapet tar på seg flere oppdrag enn det har kapasitet til. For revisjonsselskaper er et slikt vilkår innført i revisorloven § 3-5 første ledd nr. 4».

Krav til fast kontorsted

Kredittilsynet foreslår et tilsvarende krav til fast kontorsted som for regnskapsførere etter regnskapsførerloven § 4 første ledd nr. 2. Det foreslås også en adgang til å gjøre unntak fra kravet til fast kontorsted. Det vises til omtalen av det tilsvarende forslaget til § 4 annet ledd i avsnitt 2.5.

Regnskapslag

Kredittilsynet viser til at det er svært få – om noen – regnskapslag som er autoriserte og antar at det vil innebære forenklinger både for regnskapslagene og etterspørrere av regnskapsfører tjenester om alle foretak som har autorisasjon til å yte regnskapsfører tjenester for andre, benytter betegnelsen «Autorisert regnskapsførerselskap». Det vises også til at de fleste regnskapsførerlagene har blitt omdannet til autoriserte regnskapsførerselskap.

Kredittilsynet foreslår at betegnelsen «Autorisert regnskapslag» oppheves. Videre foreslås det at bestemmelsen om register over regnskapsførere justeres i tråd med dette.

2.7.3 Høringsinstansenes merknader

Kravet til daglig leder

Norsk Øko-forum støtter Kredittilsynets forslag. Forumet uttaler:

«Vi er av den helt klare oppfatning at det bør være et krav om at daglig leder i et regnskapsførerselskap selv er autorisert regnskapsfører, og støtter derfor forslaget om at dette skal opprettholdes. Det er svært viktig for å unngå uklare ansvarsforhold mellom eventuell daglig administrativ leder og faglig leder, samt for å unngå pulverisering av ansvar. All erfaring viser at det i kompetansebedrifter ikke er mulig å skille administrativt og faglig ansvar på en god måte. De uheldige sider ved et slikt krav, for større foretak, kan etter vår oppfatning løses ved dispensasjonsmulighet, i tråd med forslaget fra Kredittilsynet».

Norges Bondelag viser til at det særlig i mindre sentrale strøk har «vist seg vanskelig å rekruttere tilstrekkelig antall autoriserte regnskapsførere. Vi mener derfor det finnes flere gode argumenter for at de autoriserte regnskapsførerne i regnskapsførerselskaper bør prioritere (regnskaps)faglig oppfølging av ikke-autoriserte medarbeidere, og at

øvrige ledelse og administrasjon av regnskapsførerselskapene må kunne gjennomføres av ikke-autoriserte personer».

Bondelaget henstiller videre om at en eventuell dispensasjonshjemmel fra kravet om at daglig leder skal ha autorisasjon må «praktiseres på en slik måte at bestemmelsen reelt framstår som en mulighet til å utnytte medarbeidernes kompetanse på en optimal måte for regnskapsførerselskapet».

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon og *Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening* mener det bør innføres et generelt unntak fra kravet om at daglig leder må ha autorisasjon som regnskapsfører.

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon mener at

«det ikke er tilstrekkelig å bare innføre en adgang til å søke om dispensasjon. Det bør være slik at det er opp til selskapet som sådan å vurdere hvem som er best kvalifisert til å lede selskapet. Dette bør vurderes ut i fra de kvalifikasjoner selskapet etterspør og ikke nødvendigvis fordi vedkommende har «rett» fagbakgrunn og innehar en autorisasjon. Utviklingen i bransjen er at flere velger å organisere seg som en enhet med flere (underliggende) avdelinger, og flere jobber innenfor flere fagområder. Daglig leder skal således ikke alltid ha full håndtering med det regnskapsfaglige, og det er dermed heller ikke like naturlig at vedkommende har regnskapsfaglig utdanning».

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening mener at loven bør åpne for unntak fra kravet om at daglig leder er autorisert regnskapsfører ved at det i stedet kan utpekes en autorisert faglig leder. Foreningen uttaler:

«Når vi så argumenterer så sterkt for et unntak fra daglig leder-kravet i loven, skyldes dette blant annet den strukturendringen som regnskapsførerbransjen etter hvert er inne i. Utviklingen har resultert i at bransjen består av stadig flere større enheter, og der det heller ikke er naturlig å kreve at daglig leder også skal ha hånd om det regnskapsfaglige. I slike tilfeller innehar daglig leder-rollen i stedet helst vekt på andre funksjonsområder og oppgaver. På den annen side vil vi påpeke at størrelse alene ikke er det eneste betegnende kriteriet for selskaper der det kan være ubetenksomt å kreve at daglig leder skal være autorisert. Også i såkalte mindre selskaper kan behovet for unntak vel så gjerne være til stede, avhengig av deres innretning og organisering, tjenesteprofil, funksjonsdeling osv. Dette vil i tilfelle et lovunntak ta høyde for. Under enhver omstendighet er det for øvrig vår generelle mening at ethvert sel-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

skap er best tjent med å få anledning til å bekle sin daglig leder-stilling ut fra en vurdering av kvalifikasjoner og behov, fremfor (utdannings-) tittel. Dette gjelder dessuten i sær for regnskapsførerselskaper der de generelle utviklingstrekkene tilsier stadig større behov for og fokus på å profesjonalisere lederfunksjonen. Sett i en slik sammenheng er naturlig nok det å være autorisert regnskapsfører nødvendigvis ikke ensbetydende med å være en god daglig leder (...) Når det gjelder Kredittilsynets ankepunkt om pulverisering av ansvarsforhold, har vi for så vidt forståelse for det. Imidlertid kan vi ikke se at denne problemstillingen bør være avgjørende for konklusjonen. I den sammenheng vil det anføres at daglig leder i regnskapsførerselskap - som ansvarlig for den daglige driften av virksomheten som sådan - også har det overordnede ansvaret for, herunder interesse av, at den drives etter intensjonene og kravene i regnskapsførerloven. At det faglige ansvaret i tilfelle håndteres av annen person kan dermed ikke ses å være så «avskjærende» som Kredittilsynet gir uttrykk for, så lenge vedkommende er gitt de nødvendige, interne bemyndigelser til å forvalte sitt fagansvar. Dersom dette ikke er tilstede vil det videre være opp til den fagansvarlige selv å fratre /si fra seg denne av sine funksjoner. Slik vi ser det, bør med andre ord forankringen til de selskapsrettslige ansvarlige kunne menes å være tilstrekkelig dekket gjennom disse mekanismer, sett i sammenheng med daglig leders overordnede og i et hvert henseende tilstedeværende driftsansvar for virksomheten som sådan».

Skattedirektoratet og NARF mener at det må oppstilles et krav om at en eventuell faglig leder må være ansatt i selskapet. NARF uttaler:

«NARF er like opptatt som Kredittilsynet av at ethvert regnskapsførerselskap drives innen faglig forsvarlige rammer, herunder at en slik unntaksordning ikke leder til utvanning eller misbruk ved innretninger med såkalt «innleid» fagansvarlig. Det må således være en absolutt forutsetning at den utpekte fagansvarlige i alle henseender er så vel formelt som reelt ansatt i selskapet. I den forbindelse vil det for øvrig forventes at kontrollen med at denne forutsetningen i praksis er tilstede, ivaretas gjennom det ordinære tilsynet med regnskapsførerne».

Den norske Revisorforening stiller spørsmål ved om hvorfor en eventuell faglig leder må være ansatt i foretaket. Revisorforeningen uttaler:

«Av Kredittilsynets høringsnotat fremgår det at Kredittilsynets forslag om å innføre en dispensasjonsadgang fra kravet om at daglig leder i regnskapsførerselskap skal være autorisert

regnskapsfører, forutsetter at selskapet utvevner en autorisert faglig leder som er formelt ansatt i selskapet, med ansettelseskontrakt og registrering i arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret. Dette kravet er ikke nærmere begrunnet i notatet.

Det er ikke foreslått at daglig leder skal måtte være ansatt. Vi stiller spørsmål om den ikke nærmere presiserte begrunnelsen for forslaget om å kreve ansettelse av faglig leder i regnskapsførerselskapet, ikke også vil være relevant for en autorisert daglig leder».

Revisorforeningen foreslår at formuleringen i § 6 annet ledd første punktum endres til «ansvarlig regnskapsfører for oppdraget».

For det tilfelle at loven ikke hjemler et generelt unntak fra kravet til autorisert daglig leder, anmoder NARF om at det bør gis en hjemmel for Kredittilsynet til å kunne fastsette retningslinjer for dispensasjon i forskrift. Foreningen uttaler om dette:

«I den grad Kredittilsynet i den forbindelse vil basere deler av dispensasjonene på standardiserte kriterier, la si størrelsesgrenser, vilkår om styredeltagelse e.lign., ses det dermed også som formålstjenlig at dette kan inntas som «blankoordninger» i forskriften. Det vil si at selskaper som oppfyller slike standardiserte vilkår, heller ikke trenger å gå veien om en dispensasjonssøknad. På denne måten vil dessuten også gjenværende dispensasjonssøknader bli færre, med de besparende konsekvenser dette får for ressursbruken i Kredittilsynet. For de eventuelle unntak som blir overlatt til vurdering og avgjørelse av et dispensasjonsinstitutt, tillater vi oss avslutningsvis å fremheve betydningen av at praktiseringen skjer med fornuft og at ordningen ikke blir for restriktiv. Som nevnt ovenfor bør det for eksempel ikke bare legges til grunn størrelseskriterier e.lign. Derimot bør instituttet i utgangspunktet være åpent for alle, og der begrunnelsen for dispensasjonssøknaden/totaliteten i forholdet må være det avgjørende for om dispensasjon blir innvilget eller ikke».

Krav til selskapets formål og økonomiske stilling

Det er kun fremkommet regeltekniske merknader i høringen.

Regnskapslag

Norges Bondelag slutter seg til Kredittilsynets forslag. Bondelaget uttaler:

«Forslaget om å oppheve betegnelsen Autorisert regnskapsførerlag (ARL) er i realiteten en redaksjonell bearbeiding av lovteksten, og vi

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

har ingen innvendinger mot dette. Landbrukets mange regnskapslag er som kjent organisert i andelslag. Andelslag bør som selskapsform være vel kjent, og disse vil kunne benytte betegnelsen «Autorisert regnskapsførerselskap» (ARS).

Finansnæringens Hovedorganisasjon uttaler at etter Kredittilsynets forslag

«vil regnskapslag som utelukkende har medlemmer som driver jordbruk, gartneri, skogbruk, fiske og fangst fortsatt være unntatt fra autorisasjonsplikten. Som kredittyttere er det viktig for bankene at regnskapene er av god kvalitet og gir et dekkende bilde av den regnskapspliktiges økonomi. FNH mener på denne bakgrunn at autorisasjonsordningen med fordel kan gjøres gjeldende også for ovennevnte regnskapslag».

2.7.4 Departementets vurdering

Kravet til daglig leder

Etter departementets oppfatning tilsier erfaringene fra tilsynet med regnskapsførerselskaper at det ville være betenkelig å oppheve kravet om at regnskapsførerselskap skal ha en daglig leder med autorisasjon som regnskapsfører. På den annen side kan enkelte regnskapsførerselskaper ha behov for å skille funksjonene som daglig leder og faglig leder. Da kan det være forsvarlig at bare den faglige lederen er autorisert regnskapsfører. Utviklingen i retning av stadig større enheter i regnskapsførerbransjen vil trolig forsterke dette behovet.

Ikke minst fordi det pågår strukturendringer i regnskapsførerbransjen kan hensynene bak et krav om autorisert daglig leder måtte avveies annerledes etter en viss tid. Etter departementets vurdering er det derfor hensiktsmessig om Kredittilsynet gis myndighet til i forskrift å fastsette nærmere bestemmelser om kravet om og unntak fra kravet om at daglig leder skal være autorisert regnskapsfører. Kredittilsynet vil dermed kunne vurdere om det bør utformes generelle unntak fra kravet til autorisert daglig leder i forskrift, eller om det bør gis regler om dispensasjon ved enkeltvedtak. Videre vil Kredittilsynet ha anledning til å vurdere nærmere hvilke kriterier som kan tilsi at det gis unntak fra kravet.

Departementet foreslår en bestemmelse om at Kredittilsynet i forskrift kan fastsette nærmere bestemmelser om og unntak fra kravet om at daglig leder skal være autorisert regnskapsfører.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 6.

Krav til selskapets formål og økonomiske stilling

Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag om at regnskapsførerlaget skal ha som formål å drive regnskapsførsel for andre, selv om dette ikke behøver å være selskapets eneste formål. Departementet foreslår en bestemmelse om at et selskap som skal få autorisasjon som regnskapsførerselskap må ha som formål å føre regnskap for andre.

Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at et regnskapsførerselskap med svak økonomi kan utgjøre en risiko for kundene. Departementet mener det bør stilles krav om et regnskapsførerselskaps økonomiske stilling på lik linje med kravet som stilles til regnskapsførere etter § 4.

Departementet foreslår en bestemmelse om at et selskap som skal få autorisasjon som regnskapsførerselskap må være økonomisk vederheftig.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 6.

Regnskapslag

Departementet viser til Kredittilsynets opplysning om at det er meget få, om noen, regnskapslag som er autorisert. Etter departementets oppfatning er det ikke behov for at betegnelsen «Autorisert regnskapslag» videreføres. Videre deler departementet Kredittilsynets vurdering om at det er hensiktsmessig både for tilbydere og etterspørere av regnskapsfører tjenester at alle foretak som yter regnskapsfører tjenester for andre, bruker betegnelsen «Autorisert regnskapsførerselskap».

Departementet foreslår at betegnelsen «Autorisert regnskapsførerlag» oppheves. Som en følge av dette foreslås en teknisk justering i bestemmelsen om register over regnskapsførere.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret §§ 1, 6 og 11.

2.8 Bortfall og tilbakekall av autorisasjon

2.8.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 6 faller autorisasjon som regnskapsfører bort dersom en regnskapsfører tas under konkursbehandling eller offentlig gjeldsforhandling etter konkursloven kap. V eller VI (nr.1), blir umyndiggjort (nr. 2), ikke lenger er bosatt i en EØS-stat (nr. 3) eller ikke lenger har fast kontorsted i Norge (nr. 4). Kredittilsynet har adgang til å dispensere fra bestemmelsene i nr. 1, 3 og 4 for en bestemt tid.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Bortfall av autorisasjon etter § 6 skjer uten utgående forvaltningsvedtak. Dette innebærer at bortfallet skjer uten at de alminnelige krav til forvaltningsvedtak som begrunnelse, forholdsmessighet, klagerett mv. kommer til anvendelse. En tilsvarende bestemmelse i revisorloven av 1964 ble ikke videreført i gjeldende revisorlov.

Etter regnskapsførerloven § 7 kan autorisasjonen tilbakekalles for bestemt eller ubestemt tid dersom en regnskapsfører ikke lenger er økonomisk vederheftig (nr. 1) eller har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger til Kredittilsynet eller unnlater å avgi forklaring til Kredittilsynet etter § 8 (nr. 2).

Autorisasjonen kan videre kalles tilbake dersom regnskapsføreren anses uskikket som regnskapsfører fordi hun/han har gjort seg skyldig i urettskaffent forhold eller forsettlig eller grovt uaktsomt har misligholdt sine plikter som regnskapsfører (nr. 3). Det må antas at tilbakekall på grunn av uskikket refererer seg til overtredelse av lov og/eller bestemmelser fastsatt i medhold av lov. I utgangspunktet vil det kun være lovbrudd av betydning for utøvelse av regnskapsførervirksomheten som kommer i betraktning ved vurderingen etter § 7 første ledd nr. 3.

Etter § 7 annet ledd kan Kredittilsynet, dersom det i tilfeller som nevnt i første ledd nr. 2 og nr. 3 foreligger særlige omstendigheter, gi skriftlig advarsel i stedet for tilbakekall. Etter annet ledd tredje punktum kan Kredittilsynet omgjøre tilbakekalling av autorisasjon etter søknad.

Etter regnskapsførerloven § 12 første ledd skal Kredittilsynet føre register over autoriserte regnskapsførere regnskapsførerselskaper og regnskapsførerlag. Registeret skal inneholde opplysning autorisasjoner som er bortfalt eller tilbakekalt og om skriftlige advarsler etter § 7.

2.8.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet legger til grunn at departementets anførsler i forbindelse med at revisorlovens bestemmelse om bortfall ikke ble videreført, også bør vektlegges i forhold til vurdering av bestemmelsen i regnskapsførerloven. Kredittilsynet viser til at departementet i Ot.prp. nr. 75 (1997-98) pkt. 11.1.5. side 111 uttalte:

«Utvalget legger til grunn, i samsvar med gjeldende rett, at bortfall av rettigheter skal skje automatisk dersom de formelle vilkår for godkjenning ikke lenger er oppfylt. Dette er etter departementets syn en lite hensiktsmessig ordning. Dersom det er grunnlag for tilbakekall som følge av at revisor anses å være uskikket,

skal dette etter departementets forslag skje etter forvaltningslovens regler om enkeltvedtak, jf omtale under pkt. 11.1.5.2. Revisor vil bl.a. ha krav på begrunnelse og gis klagerett på vedtaket, noe som synes rimelig vedtakets inngripende karakter tatt i betraktning. Departementet ser ingen grunn til at ikke det samme skal gjelde ved tilbakekall som skyldes at vilkårene for godkjenning ikke lenger anses oppfylt. Tilbakekall på dette grunnlag vil kunne være like inngripende for revisor, noe som tilsier at de samme regler om saksbehandling får anvendelse i de to situasjoner. Riktignok vil skjønns-temaet være enklere i disse situasjonene som tradisjonelt har vært betraktet som «bortfallsituasjoner», men revisor vil uansett kunne ha innsigelser mot lovtolkning og fakta som bør kunne overprøves av en overordnet instans».

Kredittilsynet mener at disse momentene også kan tale for at bestemmelsen om bortfall av autorisasjon i § 6 bør oppheves. I tillegg anfører Kredittilsynet at det antas lettere å administrere en ordning hvor autorisasjonen først bortfaller etter et formelt tilbakekallsvedtak. I tilfelle hvor regnskapsføreren selv ikke notifiserer Kredittilsynet om bortfallet – for eksempel ved flytting til land utenfor EØS – vil det kunne ta noe tid før Kredittilsynet avdekker at de forhold som medfører bortfallet er inntruffet. Regnskapsføreren vil imidlertid være oppført som autorisert inntil Kredittilsynet på en eller annen måte får kunnskap om at vilkåret for autorisasjon ikke lenger er oppfylt. Kredittilsynet mener derfor det er mest hensiktsmessig om bortfall av autorisasjon knyttes opp mot et formelt tilbakekallsvedtak.

Kredittilsynet foreslår at gjeldende bestemmelser om bortfall i § 6 og tilbakekall i § 7 slås sammen til en bestemmelse. Etter forslaget skal Kredittilsynet kalle tilbake autorisasjon dersom det foreligger en bortfallsgrunn som i dag følger av § 6. Dessuten foreslås det at Kredittilsynet kan kalle tilbake autorisasjon hvis regnskapsfører anses uskikket fordi vedkommende har gjort seg skyldig i straffbar handling.

Etter Kredittilsynets oppfatning er det klart uheldig at det i gjeldende lovbestemmelser ikke finnes en tilbakekallshjemmel for autoriserte regnskapsførerselskap. Om dette uttaler Kredittilsynet:

«Slik Kredittilsynet ser det representerer disse forhold en åpenbar svakhet ved loven og skyldes nok at regnskapsførerselskapene opprinnelig var tiltenkt en mer perifer rolle som tilsynsobjekt. Dette fremkommer for øvrig også av § 11 om autorisasjon av regnskapsførerselskap, som kan tyde på at det etter loven nærmest gjelder en notifiseringsordning for regnskapsførerselskap og ikke en selvstendig autorisasjon.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Etter loven må selskapet uansett ha en autorisert regnskapsfører som daglig leder og en oppfølging av regnskapsførerselskapet i tilsynssammenheng kan derfor synes mindre hensiktsmessig. I praksis vil likevel svært ofte et regnskapsførerselskap velges som regnskapsfører og således overfor klienten fremstå som regnskapsfører, selv om det er en autorisert regnskapsfører som er oppdragsansvarlig regnskapsfører, jf. § 11 annet ledd. Det vises for øvrig til at regnskapsførerbransjen i senere tid har gjennomgått en betydelig konsolidering og de største regnskapsførerselskapene sysselsetter nå flere hundre ansatte. Ut fra et tilsynsperspektiv – av hensyn til brukerne av regnskapsførertjenester – er det således vesentlig å føre selvstendig tilsyn med de autoriserte regnskapsførerselskapene, herunder at regnskapsførerlovens bestemmelser om bortfall/tilbakekall gjelder tilsvarende for autoriserte regnskapsførerselskaper».

Kredittilsynet foreslår at den endrede bestemmelse om tilbakekall av autorisasjon tar inn en referanse også til autoriserte regnskapsførerselskaper, herunder også oppregner manglende oppfyllelse av kravet til daglig leder som en tilbakekallsgrunn, jf. gjeldende lovs § 11 første ledd.

Bestemmelsen om tilbakekall av autorisasjon på grunn av uriktig eller manglende opplysninger til Kredittilsynet (§ 7 nr. 2) har en klar sammenheng med forklaringsplikten overfor Kredittilsynet etter regnskapsførerloven § 8. I høringsnotatet foreslår Kredittilsynet å oppheve bestemmelsen om forklaringsplikt i regnskapsførerloven (jf. punkt 2.8 nedenfor). Som en konsekvens av dette foreslår Kredittilsynet at bestemmelsen om tilbakekall i nåværende § 7 nr. 2 oppheves.

Kredittilsynet foreslår at tilbakekallsgrunnen «anses uskikket som regnskapsfører fordi han/hun har gjort seg skyldig i urettskaffent forhold» i § 7 første ledd nr. 3 endres i tråd med ordlyden i den tilsvarende bestemmelse i revisorloven § 9-1 tredje ledd nr. 1 («straffbar handling»), da dette etter Kredittilsynets oppfatning må antas å kommunisere kravet til tilbakekall bedre. Samtidig foreslås det tatt inn et krav om at den straffbare handlingen må være av en slik art at den svekker den tillit som er nødvendig for yrkesutøvelsen. Kredittilsynet antar at et slikt krav må innfortolkes i gjeldende § 7 første ledd nr. 3, jf. ovenfor punkt 2.8.1. Kredittilsynet foreslår videre at det gis adgang til å kalle tilbake autorisasjon hvis regnskapsfører anses uskikket fordi vedkommende

grovt eller gjentatte ganger har overtrådt regnskapsførers plikter etter lov eller forskrifter.

Kredittilsynet foreslår å oppheve bestemmelsene om skriftlig advarsel i § 7 annet ledd første og annet punktum. Kredittilsynet viser til at det ikke lenger er behov for disse bestemmelsene ettersom kredittilsynsloven inneholder tilstrekkelig med rettslige virkemidler til oppfølging av regnskapsførere og regnskapsførerselskaper.

Kredittilsynet legger til grunn at bestemmelsen om omgjøring av tilbakekall etter § 7 annet ledd tredje punktum tilsvarende den generelle omgjøringsadgang etter forvaltningsloven § 35. Etter Kredittilsynets oppfatning bør en regnskapsfører være henvist til å søke om autorisasjon på nytt dersom autorisasjonen er tilbakekalt. Omgjøring av tilbakekall ved saksbehandlingsfeil eller liknende bør forankres i de alminnelige regler om omgjøring i forvaltningsloven. Kredittilsynet viser også til at spørsmålet om omgjøring ikke er særskilt regulert i revisorloven. Kredittilsynet foreslår på denne bakgrunn å oppheve bestemmelsen i regnskapsførerloven § 7 annet ledd tredje punktum.

Kredittilsynet foreslår en justering i bestemmelsen om register over regnskapsførere i § 12 som en følge av forslagene om å oppheve bestemmelsene om bortfall og skriftlig advarsel.

2.8.3 Høringsinstansenes merknader

ØKOKRIM har ingen merknader til at regnskapsførerlovens bestemmelser om bortfall og tilbakekall av autorisasjon slås sammen til en ny bestemmelse. Imidlertid mener ØKOKRIM at det er viktig at det ved praktiseringen av den nye bestemmelsen ikke kreves for mye for at autorisasjon kalles tilbake med hjemmel i bestemmelsenes tredje ledd. ØKOKRIM uttaler:

«Dersom denne adgangen til tilbakekalling kun brukes i de aller mest graverende tilfellene, vil dette på sikt undergrave den effekt adgangen er ment å skulle ha, både som et «ris bak speilet» og for å kunne «luke ut» regnskapsførere som ikke bør inneha autorisasjon. ØKOKRIM ber derfor om at det i forarbeidene understrekes at det skal lite til før Kredittilsynet kaller tilbake bevillingen etter tredje ledd».

Norsk Øko-forum støtter forslaget om å tilføye en henvisning til regnskapsførerselskap i bestemmelsen om tilbakekall av autorisasjon. Norsk Øko-forum understreker at manglende oppfyllelse av kravet til autorisert daglig leder bør medføre tilbakekall av autorisasjonen til selskapet.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

2.8.4 Departementets vurdering

Automatisk bortfall eller tilbakekall av autorisasjon

Hvorvidt autorisasjon bør kunne bortfalle uten at det treffes et formelt vedtak av vedkommende myndighet, vil etter departementets oppfatning bero på en avveining mellom ulike hensyn. På den ene side er det uheldig at personer som ikke lenger oppfyller vilkårene for autorisasjon har adgang til å utøve yrket. Dette kan tilsi at autorisasjon bortfaller automatisk når vilkåret ikke lenger er oppfylt. En uheldig konsekvens av dette er imidlertid at personer kan være registrert som autorisert regnskapsfører selv om vilkårene for autorisasjon ikke lenger er oppfylt. Som Kredittilsynet viser til, vil det kunne ta tid før Kredittilsynet avdekker at de forhold som medfører bortfallet er inntruffet. Etter departementets oppfatning er det uheldig at det ikke er samsvar mellom registrert og faktisk autorisasjon. Departementet viser også til Kredittilsynets vurdering av at en ordning med bortfall etter et formelt vedtak er enklere å administrere. Departementet går ut fra dette inn for at gjeldende bestemmelse om automatisk bortfall av autorisasjon oppheves og erstattes av en ordning der Kredittilsynet treffer vedtak om tilbakekall av autorisasjon. Det foreslås at bestemmelsen om register over regnskapsførere justeres i tråd med dette.

Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag om at bestemmelsen om tilbakekall i § 7 også skal omfatte tilbakekallsgrunner som etter gjeldende bestemmelse er bortfallsgrunner. Det foreslås en bestemmelse om at Kredittilsynet skal kalle tilbake autorisasjon dersom regnskapsføreren ikke er økonomisk vederheftig, blir umyndiggjort, ikke lenger er bosatt i en EØS-stat eller ikke lenger har fast kontorsted i Norge.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 7.

Tilbakekall av autorisasjon for regnskapsførerselskap

Departementet deler Kredittilsynets oppfatning om at det er uheldig at regnskapsførerloven ikke inneholder regler om tilbakekall av autorisasjon for regnskapsførerselskaper. Departementet foreslår derfor at det i bestemmelsen om tilbakekall av autorisasjon tas inn en referanse også til autoriserte regnskapsførerselskaper.

Det foreslås at Kredittilsynet skal kalle autorisasjonen tilbake for regnskapsførerselskap dersom selskapet ikke oppfyller kravene om å ha daglig leder, ha som formål å føre regnskap for andre, være økonomisk vederheftig og ha fast kontorsted i Norge.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 7.

Tilbakekall og suspensjon på grunnlag av straffbar handling

Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag om at tilbakekallsgrunnen «anses uskikket som regnskapsfører fordi han/hun har gjort seg skyldig i urettskaffent forhold» endres til «...straffbar handling». Departementet er enig med Kredittilsynet i at en slik formulering vil kommunisere kravet til tilbakekall bedre. Videre støtter departementet Kredittilsynets vurdering av at ikke ethvert straffbart forhold bør komme i betraktning som tilbakekallsgrunn. Departementet støtter derfor Kredittilsynets forslag om at den straffbare handlingen må være av en slik art at den svekker den tillit som er nødvendig for yrkesutøvelsen.

Departementet mener videre at det bør være adgang til å suspendere autorisasjonen i tilfelle der en regnskapsfører eller et regnskapsførerselskap er siktet i en straffesak. I brev til departementet 15. november 2005 påpeker Kredittilsynet at det er ønskelig med en bestemmelse i regnskapsførerloven som gir Kredittilsynet anledning til å suspendere en autorisasjon inntil straffesaken er avsluttet.

Departementet foreslår en bestemmelse om at Kredittilsynet gis adgang til å kalle tilbake autorisasjon hvis regnskapsfører anses uskikket fordi vedkommende har gjort seg skyldig i en straffbar handling og dette må antas å svekke den tillit som er nødvendig for yrkesutøvelsen. Det foreslås også at Kredittilsynet gis adgang til å kalle tilbake autorisasjon hvis regnskapsfører anses uskikket fordi vedkommende grovt eller gjentatte ganger har overtrådt regnskapsførers plikter etter lov eller forskrifter. Kredittilsynets adgang til å kalle tilbake autorisasjon etter disse bestemmelsene gjelder tilsvarende for regnskapsførerselskaper.

Departementet foreslår videre en bestemmelse om at dersom en regnskapsfører eller et regnskapsførerselskap er siktet for et forhold som kan medføre tilbakekalling av autorisasjon, kan autorisasjonen suspenderes inntil straffesaken er avsluttet.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 7 og endret § 8.

Omgjøring av vedtak om tilbakekall

Etter gjeldende rett kan Kredittilsynet omgjøre tilbakekall av autorisasjon etter søknad. Departementet mener i likhet med Kredittilsynet at en regnskapsfører bør være henvist til å søke om autorisasjon på nytt dersom autorisasjonen er tilba-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

kekalt. Alminnelige forvaltningsrettslige regler om omgjøring av vedtak vil fortsatt gjelde.

Departementet foreslår å oppheve bestemmelsen i regnskapsførerloven om at Kredittilsynet kan omgjøre tilbakekall av autorisasjon etter søknad.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 7.

Tilbakekall på grunn av uriktig eller manglende opplysninger til Kredittilsynet

Bestemmelsen i regnskapsførerloven § 7 nr. 2 om tilbakekall av autorisasjon på grunn av uriktig eller manglende opplysninger til Kredittilsynet, har sammenheng med bestemmelsen om forklaringsplikt i regnskapsførerloven. I punkt 2.10 i proposisjonen her følger departementet opp Kredittilsynets forslag om å oppheve den særskilte bestemmelsen om forklaringsplikt i regnskapsførerloven. Som en konsekvens av dette foreslår departementet at bestemmelsen om tilbakekall i nåværende § 7 nr. 2 oppheves. Departementet legger for øvrig til grunn at tilbakekall av autorisasjon på grunn av manglende oppfyllelse av forklaringsplikt etter kredittilsynslovens bestemmelser fremdeles vil kunne skje etter bestemmelsen om tilbakekall dersom regnskapsfører grovt eller gjentatte ganger har overtrådt sine plikter etter lov eller forskrift, jf. forslaget § 7 tredje ledd nr. 2.

Det foreslås at bestemmelsen om tilbakekall på grunn av uriktig eller manglende opplysninger til Kredittilsynet oppheves.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 7.

Skriftlig advarsel

Departementet er enig med Kredittilsynet i at bestemmelsen om skriftlig advarsel i regnskapsførerloven ikke er nødvendig ved siden av de rettslige virkemidler som Kredittilsynet har til disposisjon etter bestemmelsene i kredittilsynsloven.

Departementet foreslår at bestemmelsen om skriftlig advarsel i regnskapsførerloven oppheves. Det foreslås en justering i bestemmelsen om register over regnskapsførere i tråd med dette.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret §§ 7 og 11.

2.9 Klagenemnd for vedtak etter regnskapsførerloven

2.9.1 Gjeldende rett

Finansdepartementet er klageinstans for Kredittilsynets vedtak etter regnskapsførerloven.

I revisorloven ble det i 2004 vedtatt en bestemmelse om klagenemnd. Etter revisorloven § 9-2a er departementet gitt myndighet til i forskrift å fastsette at en klagenemnd skal avgjøre klager på vedtak etter revisorloven. Klagenemnden er foreløpig ikke opprettet, blant annet i påvente av avklaring på om det bør opprettes en felles nemnd for revisor- og regnskapsførersaker.

2.9.2 Forslag fremmet i og i oppfølgingen av høringen

I høringsbrev 16. desember 2004 viste departementet til at Stortinget i 2004 vedtok en bestemmelse i revisorloven om at departementet kan opprette en klagenemnd for vedtak etter revisorloven om tilbakekalling og suspensjon av godkjenning. Høringsinstansene ble bedt om å gi synspunkter på om det bør innføres en tilsvarende adgang til å fastsette at klagenemnden også skal behandle klager over Kredittilsynets vedtak etter regnskapsførerloven.

På bakgrunn av høringsinstansenes merknader, forela departementet et utkast til bestemmelse om klagenemnd for vedtak etter regnskapsførerloven for Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening, Den norske Revisorforening, Kredittilsynet og Skattedirektoratet i brev 26. september 2005. Departementet ba her om synspunkter på om det bør opprettes en felles klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker.

Etter forslaget skal departementet gis myndighet til i forskrift å fastsette at klagenemnd skal behandle klager på vedtak om bortfall og tilbakekall av autorisasjon. Departementet kan også bestemme at klagenemnden skal avgjøre klager også på andre vedtak etter regnskapsførerloven. Forvaltningsloven skal gjelde for klagenemndens virksomhet. Departementet kan etter lovforslaget fastsette nærmere regler om saksbehandling, sammensetning og virksomhet. Departementet foreslo at klagenemndens utgifter til klagebehandling dekkes av Kredittilsynet og utliknes på regnskapsførere og regnskapsførerselskap som har autorisasjon. Det kan gis nærmere regler om gebyr for behandling av klager.

Forslaget i foreleggelsen til bestemmelse i regnskapsførerloven om klagenemnd for regnskapsførersaker er i hovedsak utformet likt med bestemmelsen i revisorloven § 9-2a.

2.9.3 Høringsinstansenes merknader

Merknader til høringen

Nærings- og handelsdepartementet uttaler at behovet for en klagenemnd «må vurderes i forhold til

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

saksomfanget og de økonomiske og administrative kostnadene knyttet til en slik etablering».

På generelt grunnlag stiller *Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening* (NARF) og *Handelens- og Servicenæringens Hovedorganisasjon* seg positive til at det opprettes en klagenemnd, såfremt regnskapsførerbransjen vil være representert i nemnden.

Skattedirektoratet finner det ikke unaturlig at klager på vedtak etter henholdsvis revisor- og regnskapsførerlovgivningen har den samme behandlingsmåte.

Merknader til foreleggelsen

Kredittilsynet har ingen merknader til utformingen av forslaget til bestemmelse om klagenemnd, men understreker at en klageordning må ivareta behovet for et uavhengig tilsyn med regnskapsførere. *Kredittilsynet* uttaler:

«Slike klagenemnder vil bli en del av det lov-messige tilsynet med revisorer og regnskapsførere. Klagenemndenes avgjørelser vil være av betydning for forståelsen av revisorers og regnskapsføreres plikter etter lov og forskrift. Likeledes vil klagenemndenes avgjørelser bli retningsgivende for *Kredittilsynets* sanksjonspraksis.

Klagenemndene som institusjon og sammensetningen av disse vil kunne få betydning for hvor uavhengig tilsynet med de nevnte yrkesgrupper vil være og bli oppfattet å være. Dersom godkjente og praktiserende revisorer og regnskapsførere blir medlemmer av nemnden(e), vil ikke tilsynet og klageinstansen som nå være fullstendig avskåret fra bransjene. Særlig vil dette kunne ha betydning for revisorene».

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening uttaler de i utgangspunktet stiller seg bak forslaget om dekning av utgifter til klagebehandlingen «så lenge det eventuelle gebyret behandles som dekning av saksomkostninger og kommer til reduksjon i «totalregningen» til *Kredittilsynet*. Imidlertid legger foreningen til grunn at det vil gis anledning til å kommentere nærmere regler om gebyr i forslag til forskrifter.

Både *Skattedirektoratet*, NARF og *Kredittilsynet* mener det er hensiktsmessig å etablere en felles klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker.

Skattedirektoratet uttaler:

«Etter vår oppfatning bør det ikke være problematisk å finne medlemmer til nemnden som har kunnskaper om begge grupper mht. yrkes-

utøvelsen. Det vises også til at det på noen områder er sammenfallende regelverk for revisorer og regnskapsførere. Det synes derfor rasjonelt at begge typer klagesaker behandles av en nemnd. Når det gjelder antall medlemmer, støtter vi departementets forslag, og bemerker at en nemnd med 5 medlemmer vil gi vedtakene større autoritet enn en (to) nemnd med 3 deltakere».

NARF har ingen innvendinger mot at det opprettes en felles nemnd, forutsatt at nemnden har representasjon fra begge profesjoner «med samme antall personer fra hver».

Kredittilsynet tilrår at det opprettes en felles klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker ut fra det begrensede antallet klagesaker på området.

Den norske Revisorforening anser det som mest rasjonelt og ressursbesparende at det opprettes to separate klagenemnder. Revisorforeningen uttaler:

«Arbeidsoppgavene for revisorene og regnskapsførerne er til dels meget forskjellige. Selv om begge yrkesgruppene må forholde seg til mye av de samme reglene innenfor bokføringslovgivningen, regnskapslovgivningen og skatte- og avgiftslovgivningen, er det en del meget sentrale regler knyttet til yrkesutøvelsen som ikke er felles. Regnskapsførerne må forholde seg til god regnskapsføringsskikk ved ekstern regnskapsførervirksomhet mens revisorene må forholde seg til god revisorskikk, god revisjonsskikk og revisjonsstandardene. Vi antar at disse spesifikke regelverkene vil være sentrale ved vedtak om tilbakekalling og suspensjon av godkjenning. Etter vår oppfatning vil det derfor være lite rasjonelt å opprette en felles klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker. Medlemmene i en felles klagenemnd må ha forskjellig kompetanse som ikke direkte kan overføres mellom de to yrkesgruppene».

2.9.4 Departementets vurdering

Avgjørelser fra en klageinstans vil ha sentral betydning for forståelsen av regnskapsføreres plikter etter lovgivningen. Departementet mener det vil være hensiktsmessig om klageinstansen besitter sammensatt kunnskap av betydning for yrkesgruppen. I tillegg til juridisk innsikt bør klageinstansen inneha regnskapsfaglig kompetanse. Etter departementets oppfatning tilsier behovet for flersidig kompetanse at klageinstansen bør være en nemnd bestående av flere medlemmer.

Departementets forslag åpner for at det kan etableres en felles klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker. Et flertall av høringsinstan-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

sene støtter alternativet med en felles klagenemnd med fem medlemmer. Departementet legger ut fra dette opp til en slik løsning. Departementet merker seg uttalelsen fra Kredittilsynet, og mener det vil være av sentral betydning at sammensetningen av en klagenemnd må bidra til at tilsynet med den aktuelle yrkesgruppen fortsatt skal være uavhengig. Ved sammensetningen av nemnden må prinsippet om representasjon (at man skal vurderes av likemenn) veies opp mot hensynet til uavhengighet. Enkelte land, bl.a. USA, stiller i sin lovgivning opp krav om uavhengig tilsyn for å akseptere utenlandsk godkjenning. Praktiserende revisorer i nemnden vil antakelig bryte med slike krav. Det tilsier at praktiserende revisorer ikke bør oppnevnes til nemnden. Departementet vil ikke foreslå formelle hindre for oppnevning til nemnden, men hensynet vil bli tillagt vekt. NARFs merknad om representasjon bør fortrinnsvis ivaretas med oppnevning av personer med regnskapsførerkompetanse, men som ikke praktiserer yrket.

Det foreslås etter dette at departementet i forskrift skal kunne fastsette at en klagenemnd skal avgjøre klager på vedtak om tilbakekall av autorisasjon etter regnskapsførerloven. Etter forslaget gis departementet videre myndighet til å fastsette at klagenemnden skal avgjøre klager også på andre vedtak etter loven. Etter forslaget skal forvaltningsloven komme til anvendelse for klagenemndens virksomhet. Departementet kan fastsette nærmere regler om frister, innholdet av klage, tilsvare og muntlig forhandling og om klagenemndens sammensetning og virksomhet. Klagenemndens utgifter til klagebehandling foreslås dekket av Kredittilsynet og utliknet etter kredittilsynsloven § 9 på autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper. Departementet skal fastsette medlemmenes godtgjørelse. Det foreslås at det kan kreves gebyr for klagebehandling. Departementet gis myndighet til å gi nærmere regler om når gebyr kan kreves, om gebyrenes størrelse og om innkrevingen.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 9.

2.10 Forklaringsplikt

2.10.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 8 plikter autorisert regnskapsfører å avgi forklaring om utføring av egne oppdrag og egne forhold av betydning for utøvelsen av yrket som regnskapsfører hvis Kredittilsynet finner grunn til det. Kredittilsynet kan forlange at forklaringen gis skriftlig. § 8 annet ledd gir

Kredittilsynet hjemmel til å fastsette tidsfrist for avgivelse av forklaring. Fristen skal være på minimum 14 dager, men forklaring kan likevel kreves uten opphold dersom det er skjellig grunn til å anta at en regnskapsfører grovt har misligholdt sine plikter til skade for oppdragsgiver.

Etter kredittilsynsloven § 3 annet ledd skal institusjoner som er under tilsyn når som helst gi alle opplysninger som Kredittilsynet måtte kreve. I § 3 tredje ledd kan opplysningsplikten pålegges de enkelte tillits- og tjenestemenn i institusjonen dersom opplysningsplikten som er pålagt institusjonen ikke oppfylles. Videre kan Kredittilsynet etter kredittilsynsloven § 4 nr. 3 pålegge institusjoner det har tilsyn med å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten kredittilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv.

2.10.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet legger til grunn at innholdet i regnskapsførerloven § 8 i hovedsak vil bli dekket av forklaringsplikt som kan pålegges regnskapsførere og regnskapsførerselskaper i medhold av bestemmelsene i kredittilsynsloven. Etter Kredittilsynets oppfatning er også bestemmelsen om tidsfrist i § 8 annet ledd unødvendig, da Kredittilsynet legger til grunn at regnskapsfører etter god forvaltnings-skikk skal få en rimelig avpasset frist for å sette opp forklaringen. Kredittilsynet mener at det ikke er nødvendig med en bestemmelse om spesifisering av fristen.

I den opprinnelige lovteksten var det Autorisasjonsstyret og ikke Kredittilsynet som var rettighetssubjekt etter § 8. Autorisasjonsstyret hadde ikke noe rettslig grunnlag for å innhente forklaringer slik Kredittilsynet har etter bestemmelsene i kredittilsynsloven. Kredittilsynet anser derfor at bestemmelsen er unødvendig, og foreslår at den oppheves i sin helhet.

2.10.3 Høringsinstansenes merknader

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

2.10.4 Departementets vurdering

Etter departementets vurdering gir kredittilsynsloven Kredittilsynet tilstrekkelig mulighet til å pålegge autoriserte forklaringsplikt og opplysningsplikt. Departementet kan, i likhet med Kredittilsynet, ikke se at det er behov for bestemmelsene om tidsfrist ved siden av det som følger av

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

prinsipper for god forvaltningsskikk. Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at regnskapsførerloven § 8 kan oppheves.

Departementet foreslår at regnskapsførerlovens bestemmelse om forklaringsplikt oppheves.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven).

2.11 Saksbehandlingsregler

2.11.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 9 gjelder forvaltningsloven for saksbehandlingen så langt det etter loven ikke er fastsatt særlige regler.

2.11.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet viser til at bestemmelsen i § 9 har sin bakgrunn fra den gang Autorisasjonsstyret forvaltet autorisasjonsordningen. Ettersom saksbehandlingen i Kredittilsynet er underlagt forvaltningsloven, legges det til grunn at bestemmelsen er overflødig. Kredittilsynet foreslår derfor at bestemmelsen oppheves.

2.11.3 Høringsinstansenes merknader

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget.

2.11.4 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn at det er unødvendig å presisere i regnskapsførerloven at forvaltningsloven gjelder for saksbehandlingen siden tilsynet og øvrig saksbehandling direkte er underlagt forvaltningsloven etter lovens § 1. Presiseringen av at særskilte saksbehandlingsregler etter regnskapsførerloven skal gi forrang er også unødvendig, jf. her særlig den foreslåtte bestemmelse om klagenemnd (punkt 2.9). Departementet viser også til at det i forslaget til bestemmelse om klagenemnd er foreslått at forvaltningsloven skal gjelde for nemndas saksbehandling, slik at bestemmelsen i § 9 heller ikke er nødvendig for klagebehandlingen. Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag, og foreslår at bestemmelsen oppheves.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven).

2.12 Taushetsplikt

2.12.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 10 plikter autoriserte regnskapsførere å bevare taushet om opplysninger

de får kjennskap til ved utføring av oppdrag. Medarbeidere i regnskapsførerens virksomhet har tilsvarende taushetsplikt. I bestemmelsens annet ledd er det gjort unntak fra taushetsplikten. Hovedregelen om taushetsplikt gjelder ikke dersom oppdragsgiver samtykker i at taushetsplikten ikke skal gjelde (nr. 1), for opplysninger som oppdragsgiveren plikter å gi etter bestemmelser i lov eller forskrift (nr. 2), eller når autorisert regnskapsfører avgir forklaring for påtalemyndighet eller domstol (nr. 3).

2.12.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet foreslår at bestemmelsen om taushetsplikt i § 10 endres ved at det innføres unntak fra taushetsplikten etter mønster av revisorloven § 6-1. Etter denne bestemmelsen gjelder unntak fra taushetsplikten ved foreningsbasert kvalitetskontroll, etterforskning i straffesak, avgivelse av opplysninger til politiet og ved overtakelse av revisjonsoppdrag.

Kredittilsynet viser til at opplysninger som gis til en annen regnskapsfører ved kvalitetskontroll som gjennomføres av den bransjeforeningen regnskapsføreren er medlem av, bør være unntatt fra taushetsplikt. Kredittilsynet legger vekt på at slik kvalitetskontroll er viktig for regnskapsførere. Medlemmer av Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF) er i dag underlagt slik foreningsbasert kvalitetskontroll. Taushetsplikten kan vanskeliggjøre kvalitetskontrollen. Kredittilsynet foreslår derfor en bestemmelse i et nytt annet ledd om at en regnskapsfører som foretar kontroll av en annen regnskapsførers oppdrag i forbindelse med foreningsbasert kontroll kan gis opplysninger og dokumentasjon uten hinder av den andre regnskapsførerens taushetsplikt.

Kredittilsynet foreslår en ny bestemmelse om unntak fra taushetsplikten hvor regnskapsfører kontakter tidligere regnskapsfører i forbindelse med overtakelse av regnskapsføreroppdrag. Kredittilsynet begrunner forslaget – som opprinnelig er fremsatt av NARF – med at den tidligere regnskapsfører kan inneha informasjon som det er av avgjørende betydning for ny regnskapsfører å få kjennskap til før han inngår avtale om oppdragsansvar. Unntaket fra taushetsplikten vil imidlertid begrenses til å gjelde opplysninger av betydning for regnskapsføreroppdraget.

Det foreslås at unntaket fra taushetsplikten, i tråd med revisorloven, utvides til også å omfatte opplysninger gitt til politiet allerede på etterforskningsstadiet. Kredittilsynet foreslår også at unntaket fra taushetsplikten bør utvides til å omfatte mis-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

tanke om straffbare forhold. Forslaget begrunnes med kampen mot økonomisk kriminalitet:

«Også regnskapsførere kan få kunnskap om straffbare handlinger under utøvelsen av sin virksomhet. Dette kan være alvorlige forhold som det er av samfunnsmessig betydning at blir etterforsket og avdekket. Regnskapsfører vil på en rekke områder ha større detaljkunnskaper om klienters regnskap enn revisor. En rekke foretak vil heller ikke være underlagt revisjonsplikt. Med dette som bakgrunn foreslås det at regnskapsførerne får en taushetspliktbestemmelse i samsvar med det som i dag gjelder for revisorer.

I brev av 13. mai 2004 har Kredittilsynet foreslått overfor Finansdepartementet å innføre en begrenset rapporteringsplikt for revisor¹. Etter forslaget skal revisor som under utøvelsen av virksomheten får mistanke om straffbare handlinger som kan kvalifisere for høyere straff enn 6 måneders fengsel rapportere forholdet til politiet uten hinder av revisors taushetsplikt. Slik Kredittilsynet ser det er det ikke hensiktsmessig å foreslå en liknende plikt for regnskapsførere. Revisors og regnskapsføreres roller er ulike. Revisorer er i motsetning til regnskapsførere, «allmennhetens tillitsmenn» og det gjelder på denne bakgrunn strenge krav til revisors uavhengighet og objektivitet. Regnskapsførere er i denne sammenheng derimot å sidestille med andre tjenesteytere som oppdragsgiveren benytter seg av. Det vises for øvrig til at autoriserte regnskapsførere uansett allerede er omfattet undersøkelses- og rapporteringsplikt etter lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven)».

Kredittilsynet foreslår at det presiseres i loven at taushetsplikten også gjelder etter at regnskapsføreroppdraget er avsluttet.

2.12.3 Høringsinstansenes merknader

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening fremhever forslaget om unntak fra taushetsplikten ved skifte av regnskapsfører som «særlig positivt».

Norsk Øko-forum støtter forslaget om innføring av unntak fra taushetsplikten etter mønster fra revisorloven. Etter forumets oppfatning vil tiltakene

«bedre samhandlingen mellom offentlige myndigheter og vil dermed øke effektiviteten og være et godt virkemiddel i kampen mot økonomisk kriminalitet».

¹ Forslaget ble fremmet etter anmodning fra departementet etter at en slik bestemmelse var foreslått av ØKOKRIM.

ØKOKRIM mener at hensynet til bekjempelse av økonomisk kriminalitet bør veie tyngre enn taushetsplikten i de aktuelle tilfellene, og slutter seg til begrunnelsen for de foreslåtte endringer. ØKOKRIM ber imidlertid om at det vurderes rapporteringsplikt til politiet ved mistanke om straffbare forhold. ØKOKRIM uttaler:

«ØKOKRIM har foreslått å erstatte revisorenes rapporteringsrett overfor politiet ved mistanke om straffbare forhold med en rapporteringsplikt, og Kredittilsynet drøfter hvorvidt det bør innføres en tilsvarende rapporteringsplikt for autoriserte regnskapsførere. En slik plikt vil etter vårt syn ha de beste grunner for seg. Regnskapsførerne sitter ofte svært nær i forhold til å kunne oppdage alvorlige straffbare forhold, særlig av økonomisk karakter. Vår erfaring tilsier at mange alvorlige straffbare forhold ville ha blitt avdekket med en slik rapporteringsplikt, og samfunnsmessige hensyn veier tungt i retning av å innføre en plikt som nevnt. Kredittilsynet ser det imidlertid ikke som hensiktsmessig å foreslå en slik plikt for regnskapsførere. ØKOKRIM følger langt på vei Kredittilsynets argumentasjon i forhold til at regnskapsførerne står i en annen stilling enn revisorene i forhold til allmennheten. ØKOKRIM ber likevel om at spørsmålet undergis en grundig behandling».

Skattedirektoratet og *NTL-Skatt* mener at Kredittilsynets forslag til bestemmelse om unntak fra taushetsplikt ved overtakelse av regnskapsføreroppdrag bør vurderes endret. Direktoratet uttaler:

«Paragrafen åpner for at regnskapsfører kan gi opplysninger og dokumentasjon til ny regnskapsfører når denne ber om dette. Vi finner det ønskelig at denne kan-bestemmelsen erstattes av en skal-bestemmelse. Dette for å hindre at tidligere regnskapsfører kan unnlate å besvare den henvendelsen han får. Alternativt bør denne plikten fastsettes gjennom God Regnskapsførerskikk».

NTL-Skatt viser til at tidligere regnskapsfører kan sitte inne med informasjon som kan være avgjørende for en ny regnskapsfører, og at avtropende regnskapsfører således bør ha plikt til å gi opplysninger av betydning for regnskapsføreroppdraget.

2.12.4 Departementets vurdering

Taushetsplikten for regnskapsførere skal bidra til å sikre klientenes tillit til regnskapsføreren og dermed legge til rette for god kvalitet på regnskapsførernes arbeid. Hensynene til tillit og kvalitet til-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

sier samtidig visse unntak fra taushetsplikten, særlig for å sikre kontroll med regnskapsførerne, informasjon mellom regnskapsførere ved klientbytte og for å kunne avdekke økonomisk kriminalitet hos regnskapsførernes klienter.

Dersom allmennheten skal ha tillit til regnskapsførerbransjen, er det viktig at det er mulig å gjennomføre effektiv kvalitetskontroll av regnskapsførere. Departementet er enig med Kredittilsynet i at det bør gjøres unntak fra taushetsplikten slik at regnskapsførere kan gi opplysninger til annen regnskapsfører i forbindelse med kvalitetskontroll regnskapsføreren er underlagt som medlem av en bransjeforening. Medlemmer av NARF er underlagt slik kvalitetskontroll. Slik foreningsbasert kvalitetskontroll er et viktig supplement til offentlig tilsyn for å bidra til å sikre kvaliteten blant regnskapsførerne.

Departementet er enig med Kredittilsynet og regnskapsførerbransjen i at det bør innføres et unntak fra taushetsplikten i forhold til overtakelse av regnskapsføreroppdrag. Departementet legger til grunn at en regnskapsfører kan inneha informasjon som det er viktig at en ny regnskapsfører får kjennskap til før han inngår avtale om oppdragsansvar. Departementet slutter seg til forslaget om unntaket fra taushetsplikten bør begrenses til å gjelde opplysninger av betydning for regnskapsføreroppdraget.

I høringsbrev 8. november 2005 har Kredittilsynet foreslått en bestemmelse i regnskapsførerforskriften om at regnskapsfører skal be om uttalelse fra forrige regnskapsfører om hvorvidt det foreligger forhold som tilsier at en regnskapsfører ikke bør påta seg et oppdrag. Forslaget bygger på en tilsvarende bestemmelse i revisorloven § 7-2 første ledd og har som formål å forebygge økonomisk kriminalitet. Departementet legger til grunn at en slik forskriftsbestemmelse fordrer et lovfestet unntak fra regnskapsførers taushetsplikt. Departementet går derfor inn for å lovfeste et unntak fra taushetsplikten slik at en regnskapsfører kan gi nødvendige opplysninger til ny regnskapsfører.

Departementet er enig med Kredittilsynet i at det bør gjøres unntak fra taushetsplikten hva angår opplysninger som gis til politiet på etterforskningsstadiet og ved mistanke om straffbare forhold. Departementet legger til grunn at regnskapsførere i forbindelse med sin virksomhet kan få kunnskap om straffbare handlinger som bør etterforskes, og at bestemmelsene om taushetsplikt ikke bør til hinder for at regnskapsfører kan gjøre politi og påtalemyndighet oppmerksom på mulig straffbare forhold.

ØKOKRIM går inn for at regnskapsførere pålegges rapporteringsplikt til politiet ved mistanke om straffbare forhold, og ber om at dette vurderes grundig. I brev 13. mai 2004 fra Kredittilsynet til Finansdepartementet foreslås det at revisor som under utøvelsen av virksomheten får mistanke om straffbare handlinger som kan kvalifisere for høyere straff enn 6 måneders fengsel skal rapportere forholdet til politiet uten hinder av taushetsplikt. Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at revisorer i motsetning til regnskapsførere har en funksjon som uavhengig kontrollør. Regnskapsførere kan i større grad likestilles med andre tjenesteytere som oppdragsgiveren har. Etter departementets vurdering rekker rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven langt. Departementet legger vekt på at rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven er omfattet av et system for bl.a. avkreftelse av mistanke og overvåking av Kontrollutvalget for hvitvasking. Departementet mener derfor at hensynene til tillitsforholdet mellom regnskapsfører og klient, kvaliteten på regnskapsføringen og bekjempelse av økonomisk kriminalitet er godt balansert med unntak fra taushetsplikt overfor politiet sammen med rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven. Hva angår forslaget om rapporteringsplikt for revisorer, er dette for tiden under vurdering i departementet.

Departementet foreslår at regnskapsfører som ledd i et organisert kontrollsystem foretar kontroll av en annen regnskapsførers regnskapsføreroppdrag kan gis opplysninger og dokumentasjon uten hinder av den annens taushetsplikt til bruk i kontrollarbeidet. Den som foretar kontrollen har taushetsplikt om de forhold som kommer frem i forbindelse med kontrollen.

Departementet foreslår etter dette at regnskapsfører uten hinder av taushetsplikt skal kunne gi opplysninger og dokumentasjon til ny regnskapsfører når sistnevnte ber om dette og opplysningene er nødvendige for at regnskapsføreroppdraget kan utøves forsvarlig.

Det foreslås at regnskapsfører uten hinder av taushetsplikten skal kunne avgi forklaring og fremlegge dokumentasjon vedrørende regnskapsføreroppdrag eller andre tjenester for domstol. Tilsvarende vil gjelde overfor politiet når det er åpnet etterforskning i straffesak. Det foreslås også at regnskapsfører skal kunne underrette politiet dersom det i forbindelse med regnskapsføreroppdrag eller andre tjenester fremkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er foretatt en straffbar handling.

Det foreslås presisert at taushetsplikten gjelder også etter at oppdraget er avsluttet.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 10.

2.13 Tilsyn – innsyn i regnskapsmateriale hos oppdragsgiver mv.

2.13.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 13 skal det føres tilsyn med autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper av Kredittilsynet etter kredittilsynsloven.

Etter kredittilsynsloven § 3 første ledd skal tilsynet se til de institusjoner det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter. Etter § 3 annet ledd skal tilsynet granske regnskaper andre oppgaver fra institusjonene og eller gjøre de undersøkelser om deres stilling og virksomhet som tilsynet finner nødvendig. Institusjonen plikter når som helst å gi alle opplysninger som tilsynet måtte kreve og la tilsynet få innsyn i og i tilfelle få utlevert til kontroll institusjonens protokoller, registrerte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale, bøker, dokumenter, datamaskiner eller annet teknisk hjelpemiddel.

Etter kredittilsynsloven § 4 nr. 3 kan Kredittilsynet pålegge de institusjoner som det har tilsyn med å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Kredittilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv, herunder til statistiske formål.

2.13.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet viser til at det etter gjeldende regler ikke har innsynsrett i dokumentasjon som befinner seg hos andre enn hos regnskapsførere. Kredittilsynet anser det nødvendig med slik innsynsrett dersom tilsynet skal kunne få en velbegrunnet og dokumentert oppfatning av regnskapsførselens kvalitet og for å ivareta sine tilsynsplikter etter kredittilsynsloven.

Kredittilsynet foreslår en plikt for regnskapsførers oppdragsgiver til å la Kredittilsynet få gå gjennom regnskapsmaterialet og gi de opplysninger som tilsynet krever. Det foreslås videre at Kredittilsynet kan gi oppdragsgiverne pålegg om å gi opplysninger. Etter forslaget kan Kredittilsynet ilegge løpende dagmulkt for å sikre at pålegg om innsyn eller opplysningsplikt blir fulgt. Kredittilsynet anser at dagmulkt er nødvendig for å gjøre opplysningsplikten tilstrekkelig reell.

Kredittilsynet foreslår videre at tilsynet med regnskapsførere bør hjemles direkte i kredittilsynsloven § 1, og at gjeldende § 13 i regnskapsførerloven oppheves. Etter tilsynets oppfatning gir dette et mer konsekvent lovsystem.

2.13.3 Høringsinstansenes merknader

Norsk Øko-forum slutter seg til forslaget om å gi Kredittilsynet innsynsrett i regnskapsmateriale som befinner seg hos oppdragsgiver. Forumet understreker betydningen av at relevant materiale stilles til disposisjon for Kredittilsynet for at tilsynet skal kunne gjennomføres på en forsvarlig og effektiv måte.

2.13.4 Departementets vurdering

Etter kredittilsynsloven har tilsynet flere virkemidler til disposisjon for å påse at de institusjoner det har tilsyn med, virker hensiktsmessig og i samsvar med lovgivningen. Etter departementets vurdering reiser Kredittilsynets forslag et spørsmål av prinsipiell rekkevidde, nemlig om Kredittilsynet skal gis mulighet til å benytte virkemidler og sanksjoner etter kredittilsynsloven overfor personer og foretak som ikke er underlagt tilsyn. Forslaget vil omfatte alle regnskaps- og bokføringspliktige som benytter regnskapsførere, om lag 260 000 foretak (2003).

Departementet mener at hensynet til et effektivt tilsyn må veies opp mot hensynet til oppdragsgiveren. Det bør særlig legges vekt på at byrdene blir minst mulig tyngende ved at forpliktelsene avgrenses og klargjøres.

Etter departementets oppfatning bør det også tas i betraktning at dersom oppdragsgivers byrder blir for omfattende, kan det bli mindre aktuelt for oppdragsgiveren å benytte autorisert regnskapsfører. Det er ønskelig at regnskaps- og/eller bokføringspliktige benytter regnskapsførere for å bidra til kvaliteten på regnskapene.

Den nærmere avveining mellom hensynet til et effektivt tilsyn og hensynet til oppdragsgiveren, medfører at departementet ikke vil tilrå at forslaget følges opp fullt ut.

Departementet er enig med Kredittilsynet i at et forsvarlig og effektivt tilsyn forutsetter at tilsynsmyndigheten har tilgang til regnskapsmateriale som regnskapsføreren har håndtert i forbindelse med regnskapsføringsoppdrag. Dette materialet vil ofte befinne seg hos oppdragsgiveren (den regnskapspliktige/bokføringspliktige) og ikke hos regnskapsføreren. Dette kan tilsi at Kredittilsynet gis mulighet til å få innsyn i regnskaps-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

materiale som befinner seg hos oppdragsgiveren. Departementet mener at tilgang til oppdragsgivers regnskapsmateriale bør avgrenses klart. For det første bør det være en forutsetning at oppdragsgiveren kun plikter å la Kredittilsynet gis innsyn i regnskapsmaterialet dersom tilsynet gir et pålegg om innsyn. Adgangen til å gi et slikt pålegg bør videre avgrenses til tilfeller der tilsynsmessige grunner tilsier det. Adgangen til å gi pålegg om innsyn i regnskapsmateriale bør videre begrenses til materiale som ikke befinner seg hos regnskapsføreren. Etter departementets oppfatning bør det kunne kreves av oppdragsgiveren at vedkommende legger praktisk til rette for innsyn, for eksempel ved at oppdragsgiver viser hvor regnskapsmaterialet befinner seg og gir praktisk tilgang til det. En slik forpliktelse vil etter departementets oppfatning ikke være urimelig byrdefull for oppdragsgiveren. Departementet legger til grunn at det kan oppstå behov for å fastsette bestemmelser til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen, blant annet ved at det presiseres på hvilken måte oppdragsgiver skal tilrettelegge for Kredittilsynets innsynsrett. Slike forskrifter vil kunne gis i medhold av forslaget til regnskapsførerloven endret § 13.

Pålegg om innsyn vil kunne reise spørsmål knyttet til regler om taushetsplikt i tilfeller hvor oppdragsgiver er underlagt taushetsplikt og hvor regnskapsmaterialet inneholder taushetsbelagte opplysninger. Departementet legger imidlertid til grunn at Kredittilsynets innsynsrett kun vil medføre at tilsynet får adgang til opplysninger som regnskapsfører har adgang til. Slike opplysninger vil Kredittilsynet uansett vil ha adgang til gjennom tilsyn med regnskapsføreren. Etter forslaget plikter oppdragsgiveren å legge til rette for innsyn fra Kredittilsynet. Dette kan medføre at oppdragsgiveren skal påse at taushetsbelagte opplysninger ikke forelegges Kredittilsynet. Men dette må oppdragsgiveren også gjøre overfor regnskapsføreren. Departementet legger således til grunn at forslaget til bestemmelse ikke reiser særlige spørsmål i forhold til regler om taushetsplikt.

Departementet mener at det prinsipielle hensynet til oppdragsgiveren som er nevnt ovenfor, taler avgjørende mot at regnskapsførernes oppdragsgivere skal kunne pålegges særskilt opplysningsplikt overfor Kredittilsynet. Det vil ikke være til hinder for at Kredittilsynet anmoder om at opplysninger blir gitt frivillig. På samme måte vurderer departementet at Kredittilsynets forslag om adgang til å pålegge oppdragsgiver «å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Kredittilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre

sitt verv, herunder til statistiske formål» (jf. kredittilsynsloven § 4 nr. 3), ikke bør følges opp.

Departementet foreslår etter dette at dersom det er nødvendig for å få gjennomført et forsvarlig tilsyn med en regnskapsfører eller et regnskapsførerselskap, kan Kredittilsynet pålegge oppdragsgiver å la Kredittilsynet få innsyn i oppdragsgivers regnskapsbøker og annet regnskapsmateriale som regnskapsføreren har håndtert i forbindelse med oppdraget. Slikt pålegg kan ikke omfatte regnskapsmateriale som befinner seg hos regnskapsføreren. Oppdragsgiveren plikter å legge forholdene praktisk til rette for innsyn fra Kredittilsynet. Hvis pålegget ikke følges, kan Kredittilsynet ilegge oppdragsgiveren løpende tvangsmulkt inntil pålegget er oppfylt.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 12.

I likhet med Kredittilsynet mener departementet at det bidrar til et mer konsekvent lovsystem at tilsynet med regnskapsførere bør hjemles direkte i kredittilsynsloven, og at gjeldende § 13 i regnskapsførerloven oppheves.

Departementet foreslår at tilsynet med regnskapsførere hjemles i kredittilsynsloven, og at gjeldende bestemmelse i regnskapsførerloven oppheves.

Departementet viser til lovforslaget del I (kredittilsynsloven) endret § 1.

2.14 Straff

2.14.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 15 straffes overtredelse av loven og forskrifter gitt med hjemmel i loven med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder for så vidt ingen strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse.

Den alminnelige foreldelsesfrist på 2 år i straffeloven § 67 vil gjelde for straffbar overtredelse av regnskapsførerloven.

2.14.2 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet viser til at det foregår ulovlig regnskapsføring, og at det i mange av disse tilfellene utøves forsettlig ulovlig regnskapsførsel i et ikke ubetydelig omfang. Kredittilsynet uttaler:

«Strafferammene etter gjeldende bestemmelse er av et slikt nivå at det etter Kredittilsynets vurdering ikke gir domstolene det tilstrekkelige handlingsrom for å ilegge straff. Kredittilsynet ser heller ikke bort i fra at gjeldende straffenivå kan få betydning for prioriteringen av etterfors-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

kningen av slike saker fra politiets side. Tilsvarende gjelder for øvrig politi- og påtalemyndighetens foreleggskompetanse».

Kredittilsynet foreslår at strafferammen for overtredelse av regnskapsførerloven økes til ett års fengsel.

Kredittilsynet viser til at fristen for foreldelse av adgangen til å reise straffesak er fem år ved overtredelse av revisorloven, og mener at samme hensyn tilsier at foreldelsesfristen bør være fem år også på regnskapsførerlovens område. Kredittilsynet viser til følgende uttalelse fra departementet i Ot. prp. nr. 75 (1997-98) om revisorlovens foreldelsesregler:

«Etter departementets syn bør det foreligge særlige grunner før man fraviker de generelle regler om foreldelse i straffeloven. Hensynet til påtalemyndighetenes behov for tilstrekkelig tid til nødvendig etterforskning må i utgangspunktet forutsettes å være hensyntatt i forbindelse med disse generelle fristene. Etter departementets syn foreligger det imidlertid særlige hensyn som tilsier en lengre foreldelsesfrist enn to år i revisorsaker. Revisors lovbrudd vil ofte ikke oppdages før ved gjennomgang av regnskaper i forbindelse med mistanke om andre straff bare forhold. Overtredelsen kan i slike tilfeller ligge langt tilbake i tid. Det vises også til at en særlig foreldelsesfrist på fem år følger aksjelovene, og er foreslått i ny regnskapslov. På denne bakgrunn foreslår departementet i samsvar med utvalgets forslag en særlig foreldelsesfrist på fem år».

På denne bakgrunn foreslår Kredittilsynet en ny bestemmelse om fem års foreldelsesfrist.

2.14.3 Høringsinstansenes merknader

Norsk Øko-forum og ØKOKRIM støtter Kredittilsynets forslag om øking av strafferammen og utvidelse av foreldelsesfristen. *Norsk Øko-forum* uttaler:

«Strafferammene er i dag altfor lave og virker etter vår erfaring verken individualpreventivt eller allmennpreventivt. En utvidelse av strafferammene og foreldelsesfristene er viktig for bl.a. å kunne straffe utøvelse av ulovlig regnskapsførervirksomhet, som har et betydelig omfang. Det avdekkes ofte ulovlig regnskapsførervirksomhet blant annet av Skatteetaten i forbindelse med bokettersyn. I mange tilfeller vil bokettersyn kunne avdekke at en regnskapsfører har drevet uten autorisasjon langt

tilbake i tid, noe som tilsier at foreldelsesfristen bør økes. En økning i strafferammen vil medføre større mulighet for at saken blir prioritert av politiet».

ØKOKRIM opplyser at de har samme erfaring som Kredittilsynet med hensyn til faktisk etterlevelse av regnskapsførerlovens bestemmelser, og viser særskilt til regnskapsføring uten autorisasjon samt manglende oppdragsavtaler. ØKOKRIM er enig i at det er nødvendig å utvide foreldelsesfristen dersom straffeforfølgning skal fremstå som en reell mulighet.

2.14.4 Departementets vurdering

Departementet legger vekt på signalene fra både tilsynsmyndigheter og politi om at den faktiske etterlevelse av regnskapsførerlovens bestemmelser ikke er tilstrekkelig god. Etter departementets oppfatning bør det kunne reageres strengt i tilfeller der regnskapsførervirksomhet er drevet i et betydelig omfang uten konsesjon eller med grove brudd på kravene etter regnskapsførerloven. Departementet har videre merket seg synspunktene fra Norsk Øko-forum om at dagens strafferammer ikke virker verken individual- eller allmennpreventivt. Departementet slutter seg ut fra dette til Kredittilsynets forslag om utvidelse av strafferammen til ett års fengsel.

Videre støtter departementet forslaget om utvidelse av fristen for adgang til å reise straffesak til fem år.

Departementet legger avgjørende vekt på de samme hensynene som departementet vektla i Ot. prp. nr. 75 (1997-98) om revisorlovens foreldelsesregler har tilsvarende vekt for grove overtredelser av regnskapsførerloven. Også i forhold til regnskapsførere vil det ofte kunne være tilfelle at lovbrudd ikke oppdages før ved gjennomgang av regnskaper i forbindelse med mistanke om andre straffbare forhold. Overtredelsen kan i slike tilfeller ligge langt tilbake i tid.

Departementet foreslår at overtredelse av regnskapsførerloven og forskrifter gitt med hjemmel i loven straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år, for så vidt ingen strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse. Det foreslås videre at foreldelsesfristen for adgang til å reise straffesak skal være fem år.

Departementet viser til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) endret § 14.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

3 Endringer i reglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer

3.1 Bakgrunn

3.1.1 EØS-forpliktelser om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner

Etter EØS-regler som svarer til rådsdirektiv 89/48/EØF og 92/51/EØF plikter medlemsstatene, dersom nærmere angitte forutsetninger er oppfylt, å gi søkere fra andre medlemsstater adgang til lovregulerte yrker som i vertssatsen krever visse kvalifikasjoner. En sentral forutsetning er at søkeren har de kvalifikasjoner som kreves for å utføre det aktuelle yrket i en annen medlemsstat. Direktiv 89/48/EØF gjelder høyere yrkeskompetansegivende utdanning av minst tre års varighet som finner sted etter utdanning på nivå med videregående skole, mens direktiv 92/51/EØF gjelder yrker som krever kortere utdanning

Hovedregelen etter begge direktiver er at en søker ikke kan nektes godkjenning dersom vedkommende har adgang til å utøve yrket i hjemlandet, forutsatt at det ikke er vesentlige forskjeller i utdanningens lengde og innhold. Hvis det er slike forskjeller, skal søker kunne avlegge egnethetsprøve for å vise at han behersker ferdighetene som kreves i vertslandet eller gjennomgå en prøveperiode.

I 2001 ble det gjennomført endringer i direktiv 89/48/EØF og 92/51/EØF gjennom det såkalte SLIM-direktivet (2001/19/EØF). Her ble det bl.a. stilt krav om at medlemsstatene skal undersøke søkerens yrkeserfaring, og vurdere om erfaringen kan veie opp for eventuelt kompetansegap i forhold til krav som stilles i vertsstaten.

Direktiv 2005/36/EF ble fastsatt 7. september 2005. Fristen for medlemsstatene til å bringe lovgivningen i samsvar med direktivet, er 20. oktober 2007. Direktivet er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. Direktivet skal erstatte flere EU-direktiver om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, herunder 89/48/EØF og 92/51/EØF. Bestemmelser om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner som i dag er regulert i direktiv 89/48/EØF og 92/51/EØF blir videreført i direktiv 2005/36/EF.

Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) utarbeidet en veiledning i november 2004

om «Gjennomføring av direktiver om yrkeskvalifikasjoner», hvor det angis en praktisk fremgangsmåte for nærmere utforming og innhold i lov- og forskriftsbestemmelser om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner med grunnlag i direktiv 92/51/EØF.

EFTAs overvåkingsorgan (ESA) har i korrespondanse med norske myndigheter, blant annet i brev 11. oktober 2004, gitt uttrykk for at direktivene 89/48/EØF og 92/51/EØF om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner ikke er tilfredsstillende gjennomført i lovgivningen om autorisasjon av regnskapsførere eller om godkjenning av revisor.

UFDs veileder og de begrunnede merknadene fra ESA har bidratt til å klargjøre EØS-forpliktelsene etter yrkeskvalifikasjonsdirektivene. Departementet anser at ut fra dette er behov for enkelte endringer i lovreglene om godkjenning av revisorer og regnskapsførere med godkjente yrkeskvalifikasjoner fra andre land. Departementet har ikke sett det som nødvendig å ta endelig stilling til om de gjeldende reglene i revisorloven og regnskapsførerloven fullt ut oppfyller EØS-reglene etter direktivene. Departementet anser at det uansett er hensiktsmessig å følge opp anbefalingene i UFDs veileder. Det sikrer korrekt og ensartet gjennomføring av EØS-reglene.

3.1.2 Kredittilsynets høringsnotat

Finansdepartementet ba i brev 21. oktober 2004 Kredittilsynet om å utarbeide et utkast til høringsnotat med forslag til endringer i bestemmelser i regnskapsførerloven for å sikre gjennomføring av direktiv 92/51/EØF. Videre ba departementet Kredittilsynet vurdere behovet for endringer i revisorloven med forskrifter og eventuelt utarbeide et utkast til høringsnotat med forslag til nødvendige endringer for å sikre gjennomføring av direktiv 89/48/EØF.

Kredittilsynet vurderte i et notat oversendt departementet ved brev 30. november 2004 at det er behov for visse endringer i regnskapsførerloven for å sikre fullstendig gjennomføring av EØS-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

regler etter direktiv 92/51/EØF. Kredittilsynet fremmet forslag om enkelte endringer i regnskapsførerloven. I brev 15. mars 2005 oversendte Kredittilsynet et notat med tilsvarende vurdering og forslag for å sikre fullstendig gjennomføring av EØS-reglene etter direktiv 89/48/EØF i revisorloven.

3.1.3 Høring

Kredittilsynets høringsnotat av 30. november 2004 om gjennomføring av direktiv 92/51/EØF i regnskapsførerloven ble sendt på høring av Finansdepartementet 16. desember 2004 med høringsfrist 18. mars 2005. Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

- Brønnøysundregistrene
- Den norske Revisorforening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Forbrukerombudet
- Handelshøyskolen BI
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Justis- og politidepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Kommunenes Sentralforbund
- Konkurransetilsynet
- Landslaget for Regnskapskonsulenter
- Landsorganisasjonen i Norge
- Moderniseringsdepartementet
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norsk Bedriftsforbund
- Norges Bondelag
- Norges Eiendomsmeglerforbund
- Norges Fondsmeglerforbund
- Norsk RegnskapsStiftelse
- Norsk Øko-forum
- Norske Siviløkonomers Forening
- Nærings- og handelsdepartementet
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Oslo Børs
- Sparebankforeningen i Norge
- Skattebetalerforeningen
- Skattedirektoratet
- Skatterevisorenes Forening
- Utdannings- og forskningsdepartementet
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
- ØKOKRIM

Følgende høringsinstanser har gitt merknader til høringsnotatet:

- Den norske Revisorforening
- Konkurransetilsynet
- Utdannings- og forskningsdepartementet

Øvrige instanser har ikke svart eller har opplyst at de ikke har merknader.

Kredittilsynets høringsnotat av 15. mars 2005 om gjennomføring av direktiv 89/48/EØF i revisorloven ble sendt på høring 23. juni 2005 med høringsfrist 26. september 2005. Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

- Brønnøysundregistrene
- Den norske Revisorforening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Forbrukerombudet
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Justisdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Kommunenes Sentralforbund
- Konkurransetilsynet
- Landsorganisasjonen i Norge
- Moderniseringsdepartementet
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norsk Bedriftsforbund
- Norges Bondelag
- Norsk Øko-forum
- Nærings- og handelsdepartementet
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Sparebankforeningen i Norge
- Skattedirektoratet
- Skatterevisorenes Forening
- Utdannings- og forskningsdepartementet
- ØKOKRIM
- Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har gitt merknader til høringsnotatet:

- Konkurransetilsynet
- Norsk Øko-forum

Øvrige instanser har ikke svart eller har opplyst at de ikke har merknader.

3.2 Godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner - regnskapsførere

3.2.1 Gjeldende rett

Etter regnskapsførerloven § 4 stilles det nærmere krav til en person som skal få autorisasjon som regnskapsfører. Søkeren må ha være bosatt i en EØS-stat, ha fast kontorsted i Norge, være økonomisk vederheftig, ikke være umyndiggjort og må ha gjennomført utdanning i henhold til forskrift som gis av Kredittilsynet. I hvilken grad EØS-statsborgere med kvalifikasjoner fra andre EØS-stater

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

enn Norge kan få autorisasjon som regnskapsfører i Norge, er ikke direkte omtalt i regnskapsførerloven.

Nærmere krav til utdanning og praksis er fastsatt i forskrift 8. februar 1999 nr. 196 om autorisasjon av regnskapsførere. Etter forskriften § 1-1 første ledd kreves bestått økonomiutdanning på høyskolenivå tilsvarende minst 40 vekttall. Minst 16 vekttall skal være fordelt innen regnskap (4 vt), skatterett (4 vt), rettslære (2 vt) og bedriftsøkonomi (6 vt).

I brev 30. september 2005 har Kredittilsynet sendt på høring et notat med forslag til endring av regnskapsførerforskriften. Det foreslås blant annet at utdanningskravet utvides til tre år.

Etter forskriften § 1-1 kan utdanning ved universiteter og høyskoler i utlandet godkjennes på linje med norsk utdanning dersom den er jevn god med norsk utdanning som nevnt i første ledd. Imidlertid må utenlandsk søker i fagene skatterett og rettslære bestå eksamen i Norge på linje med norske søkere. I forskriften § 1-2 er lovens krav til regnskapspraksis definert som regnskapsføring etter regnskapsførerloven eller revisjon av slik virksomhet. Kredittilsynet kan også akseptere praksis som omfatter ligningskontroll i stilling som skatterevisor eller relevant undervisning på høyskolenivå. Lovens krav til to årsverk defineres som 3400 timer.

3.2.2 EØS-rett

Etter EØS-regler som svarer til rådsdirektiv 92/51/EØF plikter medlemsstatene å gi søkere fra andre medlemsstater adgang til lovregulerte yrker som i vertsstaten krever visse kvalifikasjoner, forutsatt at søkeren har de kvalifikasjoner som kreves for å utføre det aktuelle yrket i en annen medlemsstat. Direktivet gjelder som et supplement til direktiv 89/48/EØF, som gjelder høyere yrkeskompetanssegivende utdanning av minst tre års varighet som finner sted etter utdanning på nivå med videregående skole.

I direktiv 92/51/EØF skilles det mellom krav om utdanning av mer enn ett års varighet («diplom») og krav om utdanning av mindre enn ett års varighet («eksamensbevis»). I Norge vil krav til utdanning av regnskapsførere klassifiseres som «diplom» etter direktivet.

Hovedregelen etter direktivet (artikkel 3) er at en søker ikke kan nektes godkjenning dersom vedkommende har adgang til å utøve yrket i hjemlandet i medhold av et diplom. Søker kan heller ikke nektes godkjenning dersom vedkommende har utøvd yrket i minst to år i de forutgående ti år i en

medlemsstat, der dette yrket ikke reguleres ved lov og vedkommende er i besittelse av ett eller flere utdanningsbevis. Hvis det er vesentlige forskjeller i utdanningens lengde og innhold, kan vertsstaten sette vilkår om egnethetsprøve for å vise at han behersker ferdighetene som kreves i vertslandet, eller gjennomgå en prøveperiode (artikkel 4 nr 1).

Etter direktiv 92/51/EØF har søkeren som utgangspunkt rett til å velge mellom egnethetstest eller prøveperiode.

Bestemmelsene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner som i dag er behandlet i direktiv 89/48/EØF og 92/51/EØF er videreført i direktiv 2005/36/EF. Direktivet har gjennomføringsfrist 20. oktober 2007 for medlemsstatene. Direktivet er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. Direktiv 2005/36 inneholder også nye bestemmelser om retten til å yte tjenester innenfor yrkesregulert virksomhet, bl.a. retten til å tilby tjenester over en kortere periode (midlertidig tjenesteyting). Direktivets betydning for norsk regelverk i forhold til disse bestemmelsene er foreløpig ikke utredet, og omfattes ikke av forslagene i proposisjonen her.

Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) har utarbeidet en praktisk metode for «Gjennomføring av direktiver om yrkeskvalifikasjoner», hvor det gis enkelte anbefalinger om den praktiske fremgangsmåte for nærmere utforming og innhold i lov- og forskriftsbestemmelser om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner med grunnlag i direktiv 92/51/EØF.

3.2.3 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet foreslår at det tas inn en bestemmelse i regnskapsførerloven § 4 hvor det fremgår at kravene til utdanning og praksis i § 4 nr. 6 og nr. 7 «ikke er til hinder for» at søker som etter direktiv 92/51/EØF kan utøve regnskapsførervirksomhet i annen EØS-stat kan autoriseres som regnskapsfører. Videre foreslås en bestemmelse som gir Kredittilsynet myndighet til i forskrift å gi nærmere bestemmelser om autorisasjon, herunder krav til egnethetsprøve eller prøveperiode. Kredittilsynet foreslår videre at nærmere bestemmelser om gjensidig godkjenning tas inn i regnskapsførerforskriften § 1-4. Her fremgår det blant annet at søker skal bestå en egnethetsprøve i skatterett og rettslære eller velge å gjennomgå en prøveperiode på minst to år under ledelse av autorisert regnskapsfører.

Kredittilsynet foreslår at kravene i regnskapsførerloven § 4 nr. 1 til 5 også skal gjelde for regnskapsførere med kvalifikasjoner fra andre EØS-stater enn Norge. Etter disse bestemmelsene kreves

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

det at regnskapsfører må være bosatt i en EØS-stat (nr. 1), ha fast kontorsted i Norge (nr. 2), være økonomisk vederheftig (nr. 3), ha ført en hederlig vandel (nr. 4) og ikke være umyndiggjort (nr. 5).

3.2.4 Høringsinstansenes merknader

Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) viser generelt til sin veileder for gjennomføring av direktiv 92/51/EØF av 18. november 2004 hvor en praktisk metode for gjennomføring av direktivet i norsk rett er beskrevet. UFD har likevel valgt å kommentere enkelte punkter i forslag til endringer i regnskapsførerloven og regnskapsførerforskriften. Til forslaget om endringer i regnskapsførerloven § 4 uttaler UFD:

«Slik UFD tolker direktivet, er utgangspunktet at medlemsstatene som hovedregel (ikke unntaksvis) skal gi personer yrkesgodkjenning dersom vedkommende søker helt eller delvis har kvalifisert seg for det respektive yrket i en annen EØS-stat.

Kvalifikasjonsbestemmelsene for regnskapsfører-yrket må reflektere direktivets formål. I forslag til nytt tredje ledd foreslår Kredittilsynet å ta inn følgende formulering:

«Bestemmelsene i første ledd nr. 6 og 7 er ikke til hinder for [vår understrekning] at den som etter direktiv 92/51/EF har rett til å utøve regnskapsføring i næring for andre i annen EØS-stat kan autoriseres som regnskapsfører.» UFD ber Finansdepartementet/Kredittilsynet vurdere hvorvidt denne formuleringen er egnet til å oppfylle direktivets formål».

Om forholdet mellom regulering i lov og forskrift uttaler UFD:

«Når det gjelder implementering av direktiv 92/51/EF foreslår Kredittilsynet å ha hovedbestemmelsen i loven og de nærmere detaljene om egnethetsprøve og prøvetid i regnskapsførerforskriften. UFD kan ikke se at det foreliggende lovforslaget inneholder noen henvisninger til direktivet, men antar at det burde ha vært en slik henvisning. For øvrig må det være mest hensiktsmessig å samle alle de materielle bestemmelsene i forskriften slik at søkeren enkelt kan gjøre seg kjent med sine rettigheter.»

Videre presiserer UFD at bestemmelsen om egnethetstest må utformes i samsvar med endringsdirektiv 2001/19.

«I følge direktiv 92/51/EØF har vertsstaten anledning til å kreve at søkeren gjennomgår prøveperiode eller en egnethetstest under bestemte vilkår, jf. art 4. Vertsstaten kan videre

forbeholde seg retten til å velge mellom de nevnte kompensasjonstiltak under bestemte vilkår.

Forslaget slik det nå er formulert tar ikke høyde for at vertsstaten har plikt til å undersøke om vilkårene i art. 4 bokstav b), første ledd er tilstede før egnethetstest kan kreves: «Søker skal [vår understrekning] avlegge og bestå en prøve (egnetstest) i skatterett og rettslære som tilsvarer kravet etter § 1-1 første ledd nr. b) og c).»

Forslaget har ingen henvisning til bestemmelsene i endringsdirektiv 2001/19. Endringsdirektivet gir bl.a. bestemmelser om godkjenning av yrkeserfaring. EFTA Surveillance Authority har tidligere uttalt manglende tilfredshet med implementeringen av direktiv 2001/19, jf. oppfølgingsbrev fra pakkemøte i UFD 2004».

Den norske Revisorforening reiser spørsmål om forslaget til § 1-4 i regnskapsførerforskriften kan føre til diskriminering av norske statsborgere ved at uttrykket «EØS-statsborgere» også innbefatter personer med norsk statsborgerskap. Videre foreslår Revisorforeningen endringer i forslaget til regnskapsførerforskriften § 1-4 annet og tredje ledd. Etter foreningens oppfatning bør det klargjøres at kravene i forslagets annet ledd (egnetstest) og tredje ledd (prøveperiode) er alternative fremgangsmåter for å oppnå autorisasjon.

Konkurransetilsynet er positiv til at direktiv 92/51/EØF om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner gjennomføres på en klarere måte i regnskapsførerloven og regnskapsførerforskriften, da dette er egnet til å fremme konkurransen i markedet.

3.2.5 Departementets vurdering

Departementet har merket seg UFDs vurdering av at det er best i samsvar med direktiv 92/51/EØF at det i lov eller forskrift angis at kvalifiserte søkere fra andre EØS-land skal autoriseres, og at en adgang for norske myndigheter til å anerkjenne utenlandsk utdanning og praksis som grunnlag for autorisasjon ikke gir tilstrekkelig uttrykk for en slik rett til autorisasjon. Begrensninger i retten til autorisasjon må da fremgå av vilkårene for å få autorisasjon. Vilråene må være i samsvar med EØS-reglene etter direktiv 92/51/EØF. Departementet går etter dette inn for at krav om autorisering når vilråene er oppfylt.

Videre slutter departementet seg til UFDs merknad om at regelverket bør henvise til reglene i direktiv 2001/19. I tråd med dette direktivet bør bestemmelsene i regelverket om regnskapsførere utformes slik at norske myndigheter må under-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

søke søkerens yrkeserfaring, og vurdere om yrkeserfaringen kan veie opp for et eventuelt kompetansegap i forhold til krav som stilles i Norge.

Direktiv 92/51/EØF begrenser vertsstatens mulighet til å nekte en borger fra en medlemsstat adgang til eller utøvelse av et yrke under henvisning til manglende kvalifikasjoner. Imidlertid legger departementet til grunn at krav i norsk lovgivning som ikke gjelder utdanning og praksis skal gjelde for utenlandske regnskapsførere som søker om godkjenning i Norge. Departementet slutter seg således til Kredittilsynets vurdering av at det også overfor søkere fra andre EØS-stater vil bli stilt krav om at vedkommende må ha hederligandel, være økonomisk vederheftig og være myndig.

Kredittilsynet har foreslått at det tas inn en hovedbestemmelse om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i loven og at Kredittilsynet gis myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om autorisasjon av regnskapsførere med utenlandske kvalifikasjoner. Departementet mener imidlertid at det er mer hensiktsmessig om bestemmelsene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner i sin helhet fastsettes i forskrift. Det er flere grunner som tilsier at disse bestemmelsene gis i forskrift og ikke i lov. For det første viser departementet til at antallet søknader om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner er av meget begrenset omfang. Videre legger departementet vekt på at EØS-regelverket på området krever detaljregulering som ikke egner seg til lovfesting. Endelig legges det vekt på at det er behov for regler for godkjenning av regnskapsførere fra henholdsvis EØS-land og land utenfor EØS. Selv om likebehandling mellom disse gruppene vil bli vektlagt, antar departementet at det kan være behov for at reglene utformes forskjellig på enkelte punkter.

I samsvar med regnskapsførerlovens system vil forskriftskompetansen bli lagt til Kredittilsynet. Departementet foreslår en bestemmelse om at Kredittilsynet gir bestemmelser i forskrift om autorisasjon av regnskapsførere med yrkeskvalifikasjoner fra andre land enn Norge.

Forskriftsbestemmelser vil bli fastsatt i samsvar med det som er skissert ovenfor.

Det vises til lovforslaget del V (regnskapsførerloven) § 4 nytt tredje ledd.

3.3 Godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner - revisorer

3.3.1 Gjeldende rett

Godkjenning som revisor er betinget av at revisor har bestått minst treårig revisorutdanning (revisorloven § 3-2) og har minst tre års relevant praksis (revisorloven § 3-3). I tillegg stiller revisorloven § 3-4 krav om at den som skal godkjennes må ha ført en hederligandel, være i stand til å oppfylle sine økonomiske forpliktelser etter hvert som de forfaller og være myndig.

Etter revisorloven § 3-6 er disse bestemmelsene ikke «til hinder for at revisorer som er godkjent i et annet EØS-land eller et land Norge har inngått avtale om gjensidig godkjenning av revisorer med, kan godkjennes som registrert eller statsautorisert revisor dersom: revisor har bestått en egnethetsprøve i samsvar med regler fastsatt av departementet, og vilkårene i § 3-4 er oppfylt».

Etter revisorloven § 3-6 er disse bestemmelsene ikke «til hinder for at revisorer som er godkjent i et annet EØS-land eller et land Norge har inngått avtale om gjensidig godkjenning av revisorer med, kan godkjennes som registrert eller statsautorisert revisor dersom: revisor har bestått en egnethetsprøve i samsvar med regler fastsatt av departementet, og vilkårene i § 3-4 er oppfylt».

Revisorloven § 3-6 annet ledd gir departementet myndighet til å gi nærmere regler om vilkår for godkjenning av utenlandske revisorer. I forskrift 25. juni 1999 nr. 712 om revisjon og revisorer § 1-4 er det gitt nærmere regler om egnethetsprøve. Etter denne bestemmelsen skal utenlandsk revisor avlegge egnethetsprøve i skatterett og rettslære som tilsvarer prøve som revisorer med tilsvarende utdanning i Norge har avlagt.

3.3.2 EØS-rett

Etter EØS-regler som svarer til direktiv 89/48/EØF plikter medlemsstatene å gi søkere fra andre medlemsstater adgang til lovregulerte yrker som i vertssatsen krever visse kvalifikasjoner dersom søkeren har de kvalifikasjoner som kreves for å utføre det aktuelle yrket i en annen medlemsstat.

Som nevnt under pkt. 3.2.2 er bestemmelsene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner i direktiv 89/48/EØF videreført i direktiv 2005/36/EØF. Direktivet har gjennomføringsfrist 20. oktober 2007 for medlemsstatene. Direktivet er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. Direktiv 2005/36 inneholder også nye bestemmelser om retten til å yte tjenester innenfor yrkesregulert virksomhet, bl.a. retten til å tilby tjenester over en kortere periode (midlertidig tjenesteyting). Direktivets betydning for norsk regelverk i forhold til disse bestemmelsene er foreløpig ikke utredet, og omfattes ikke av forslagene i proposisjonen her.

Direktiv 89/48/EØF gjelder godkjenning til yrker som krever høyere yrkeskompetansegivende utdanning av minst tre års varighet som finner sted etter utdanning på nivå med videregående skole. Direktivet omfatter godkjenning av registrerte og statsautoriserte revisorer som har rett til å utøve revisoryrket i et annet EØS-land.

Hovedregelen etter direktivet er at en søker ikke kan nektes godkjenning dersom vedkommende har adgang til å utøve yrket i hjemlandet

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

(artikkel 3). Hvis det er vesentlige forskjeller i utdanningens lengde og innhold, kan vertsstaten sette vilkår om egnethetsprøve for å vise at han behersker ferdighetene som kreves i vertslandet, eller gjennomgå en prøveperiode (artikkel 4 nr 1).

Direktiv 89/48/EØF gir vertsstaten en adgang til å fastsette krav om *enten* egnethetsprøve *eller* prøveperiode for yrker der utøvelsen krever nøyaktig kjennskap til nasjonal lovgivning og der rådgivning og/eller bistand med hensyn til nasjonal lovgivning utgjør et vesentlig og vedvarende element i utøvelsen. Etter direktiv 89/48/EØF artikkel 4 nr. 1 bokstav b) annet ledd - som endret ved direktiv 2001/19/EF (SLIM-direktivet) - kan det ikke settes krav til egnethetsprøve uten at det først er vurdert om søkers yrkeserfaring er av en slik art at denne helt eller delvis dekker den vesentlige forskjellen i utdanning.

En endelig tekst til nytt direktiv om revisjon og revisorer ble vedtatt i Rådet 11. oktober 2005. Direktivet er EØS-relevant. Etter direktivet artikkel 14 stilles det krav til at medlemsstatene etablerer prosedyrer for godkjenning av revisorer som er godkjent i andre medlemsstater. Videre er det bestemt at prosedyrene «shall not go beyond a requirement to pass an aptitude test in accordance with Article 4 of Council Directive 89/48/EEC». En egnethetstest skal «only cover the statutory auditor's adequate knowledge of the laws and regulations of the Member State concerned in so far as relevant for the statutory audit». Direktivet fastsetter også minstekrav medlemsstatene må sette til revisorers utdanning og praksis. Godkjenning som revisor vil blant annet være betinget av utdanning på «university final examination level» (artikkel 6) og tre års praksis (artikkel 10). Etter en overgangsbestemmelse i direktivets artikkel 52 er revisorer som er godkjent i en medlemsstat før det nye direktivet trer i kraft, å anse som godkjent etter bestemmelsene i det nye direktivet. Videre inneholder direktivet bestemmelser om godkjenning av revisorer fra tredjeland. Godkjennelsesmyndigheten i medlemsstatene kan, under forutsetning av gjensidighet, godkjenne revisorer fra tredjeland hvis søkeren kan bevise at vedkommende er godkjent som revisor, oppfyller krav til kunnskap, ferdigheter og egnethet tilsvarende det som kreves etter direktivet, samt at vedkommende besitter kunnskap om regelverk som er relevant for å utøve revisjon i den aktuelle staten.

3.3.3 Kredittilsynets forslag

Kredittilsynet foreslår endringer i revisorloven § 3-6 og revisorforskriften § 1-4. Det foreslås endrin-

ger i revisorloven § 3-6 slik at bestemmelsen ved en henvisning til direktiv 89/48/EØF klarere gir uttrykk for revisors rett til å utøve sitt yrke i EØS-området med bakgrunn i utdanning fra hjemstaten. Kravene til egnethetsprøve i § 3-6 foreslås endret i samsvar med direktivet artikkel 4 nr. 1, slik at det ikke settes krav til egnethetsprøve uten at det først er vurdert om søkers yrkeserfaring er av en slik art at denne helt eller delvis dekker den vesentlige forskjellen i utdanning. Det foreslås videre at bestemmelsen om egnethetsprøve i forskriften § 1-4 justeres i tråd med revisorloven § 3-6 slik at egnethetsprøven ikke fremstår som et ubetinget krav for godkjenning som revisor. Det foreslås å videreføre gjeldende bestemmelse i § 3-6 nr. 2 om at revisor skal ha hederlig vandel, være likvid og være myndig.

3.3.4 Høringsinstansenes merknader

Konkurransetilsynet slutter seg til Kredittilsynets forslag til endringer i revisorlovgivningen.

Norsk Øko-forum understreker at det må sikres at revisorer fra andre land har inngående kunnskap om norsk skatterett og rettslære. Etter forumets oppfatning kan ikke utenlandske revisorer godkjennes uten å ha inngående kjennskap til disse områdene. Norsk Øko-forum henstiller derfor om at

«Kredittilsynet setter et høyt krav til kunnskap om norsk lovverk, særlig innen rettsområder som gjelder skatt, avgift, bokføring, årsregnskap og selskapsrett».

Videre mener Norsk Øko-forum at det vil være nødvendig med konkrete retningslinjer for hvilke krav man skal sette for å gi en godkjenning.

Øvrige høringsinstanser har ikke uttalt seg om forslaget.

3.3.5 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn at det samsvarer best med EØS-reglene etter direktiv 89/48/EØF (som endret ved direktiv 2001/19/EØF) å lovfeste en hovedregel som gir rett til godkjenning dersom vedkommende søker helt eller delvis har rett til å praktisere som revisor i en annen EØS-stat. I tillegg har departementet kommet til at det neppe er anledning til stille et absolutt krav om egnethetsprøve i skatterett og rettslære. Det må legges inn et vilkår om at egnethetsprøve bare kan kreves dersom søkers kvalifikasjoner innen relevant norsk skatterett og rettslære avviker vesentlig fra norske utdanningskrav.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Departementet understreker betydningen av at alle revisorer som skal utøve sitt yrke i Norge, har inngående kjennskap til norsk skatterett og rettslære. Departementet går derfor inn for å beholde et krav om egnethetsprøve innen skatterett og rettslære. Departementet legger, i samsvar med merknadene til Norsk Øko-forum, vekt på at prøven må sikre et forsvarlig høyt kunnskapsnivå. Det er imidlertid nødvendig etter direktiv 89/48/EØF å gi hver søker rett til individuell prøving av sine forhåndskunnskaper, og fastsette at egnethetsprøven bare skal dekke de emner der søkeren ikke er kvalifisert. Det må videre fastsettes at egnethetsprøve kun kan kreves dersom innholdet eller omfanget i søkers kvalifikasjoner innen norsk skatterett og rettslære er vesentlig forskjellig fra norske utdanningskrav. Departementet legger til grunn at det er nødvendig med god kjennskap til norsk skatterett, krav til bokføring, årsregnskap og selskapsrett for å utøve revisoryrket i Norge.

Direktiv 89/48/EØF begrenser vertsstatens mulighet til å nekte en borger fra en medlemsstat adgang til eller utøvelse av et yrke under henvisning til manglende kvalifikasjoner. Imidlertid legger departementet til grunn at krav i norsk lovgivning som ikke gjelder utdanning og praksis skal gjelde for EØS-statsborgere med kvalifikasjoner fra andre EØS-stater enn Norge. Departementet slutter seg således til Kredittilsynets vurdering om å videreføre krav om at også utenlandske søkere må ha hederlig vandel, være likvid og være myndig. Etter direktivet artikkel 6 nr. 1, som slår fast at myndigheter som gjør adgangen til et lovregulert yrke betinget av at søker fremlegger bevis for hederlig vandel mv., skal godta som bevis dokumenter utstedt av myndigheter i hjemlandet eller seneste oppholdsstat.

Det nye direktivet om revisjon og revisorer pålegger alle medlemsstater å etablere godkjenningsprosedyrer for revisorer som er godkjent i andre medlemsstater. Samtidig fastsetter direktivet krav til minstenivå for godkjenning av revisorer. Departementet mener dette legger til rette for å fastsette enklere regler for godkjenning på bak-

grunn av yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-stater enn for yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS.

Departementet mener at bestemmelsene om godkjenning om utenlandske yrkeskvalifikasjoner bør fastsettes i forskrift. Det vises til begrunnelsen i pkt. 4.1.5.

For revisorer fra land utenfor EØS mener departementet at det fortsatt bør kreves gjensidig godkjenning for å godta yrkeskvalifikasjoner fra hjemlandet. Alle, også utlendinger, kan dessuten søke om godkjenning etter de vanlige reglene for godkjenning. De kan herunder få godkjent relevant studiekompetanse fra andre land i den norske revisorutdanningen. Departementet går derfor inn for at bestemmelsene om adgang til godkjenning av revisorer fra stater utenfor EØS videreføres. Imidlertid mener departementet at det er mest hensiktsmessig om også bestemmelser om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS reguleres nærmere i forskrift, jf. begrunnelsen for dette i forrige avsnitt. Ved utforming av forskriftsbestemmelser vil departementet legge vekt på at vilkårene for å godkjenne utenlandske revisorer skal sikre kvalifikasjoner på linje med det som kreves for godkjenning på grunnlag av utdanning og praksis fra Norge, jf. kravene i revisorloven § 3-2. I tillegg må det kreves at revisor er godkjent i hjemstaten, og at søkeren fyller vilkårene i § 3-4 om hederlig vandel, å være i stand til å oppfylle sine økonomiske forpliktelser etter hvert som de forfaller og å være myndig. Det må stilles vilkår om at søkeren avlegger egnethetsprøve.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at gjeldende § 3-6 oppheves og erstattes av en bestemmelse om at departementet i forskrift kan fastsette bestemmelser om godkjenning av registrert eller statsautorisert revisor med yrkeskvalifikasjoner fra andre land. Med hjemmel i denne lovbestemmelsen vil det kunne fastsettes forskriftsbestemmelser om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra land i og utenfor EØS.

Det vises til lovforslaget del VII (revisorloven) endret § 3-6.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

4 Nye likviditetskrav for banker

4.1 Bakgrunn

I lys av at praksisen for håndtering av likviditet i bankene har endret seg de siste årene, kom Baselkomiteen for banktilsyn (Basel Committee on Banking Supervision), som hører innunder Den internasjonale oppgjørsbanken (Bank for International Settlement, forkortet BIS), i februar 2000 med en oppdatert anbefaling om god praksis for likviditetsstyring i banker «*Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organisations*». Rapporten, som bygger på en tidligere anbefaling fra 1992, legger frem flere prinsipper for effektiv likviditetsstyring i banker.

På denne bakgrunn ble dagens likviditetskrav for banker i Norge og dets virkning vurdert av Banklovkommisjonen i NOU 2001:23. Kommisjonen la frem et forslag til nye lovregler med et kvalitativt likviditetskrav, og foreslo samtidig at dagens kvantitative likviditetskrav i likviditetsforskriften skulle oppheves. Regler som foreslått av Banklovkommisjonen vil innebære at ansvaret for bankenes likviditet i stor grad legges til banken selv, og at myndighetene stiller krav om at institusjonene har tilstrekkelig likviditet, men uten at myndighetene fastsetter klare regler om hvor stor likviditeten som et minimum skal være, eller hva som anses som likviditet.

Banklovkommisjonens utredning – NOU 2001:23 – ble sendt på høring 5. juli 2001, med høringsfrist 5. november 2001. Følgende instanser mottok Banklovkommisjonens utredning til høring:

- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Bergen
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Oslo
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Tromsø
- Finansforbundet
- Finansieringsselskapenes forening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Folketrygdfondet
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon
- Handelsbanken Liv
- Handelshøyskolen BI
- Kommunenes Sentralforbund
- Konkurransetilsynet
- Kredittilsynet
- Landslaget for Regnskapskonsulenter
- Landsorganisasjonen i Norge
- Ligestillingsombudet
- Nord Pool ASA
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norges Bank
- Norges Bondelag
- Norges Eiendomsmeglerforbund
- Norges Fondsmeglerforbund
- Norges Handelshøyskole
- Norges Ingeniørorganisasjon
- Norges Juristforbund
- Norges Kommunerevisorforening
- Norges Kooperative Landsforening
- Norges Rederiforbund
- Norges Røde Kors
- Norges Skatterevisorers Landsforening
- Norges Skogeierforbund
- Norsk Bedriftsforbund
- Norsk Helse- og Sosialforbund
- Norsk Investorforum
- Norsk Oppgjørssentral
- Norsk Tillitsmann AS
- Norske Boligbyggelags Landsforbund
- Norske Finansanalytikeres Forening
- Norske Finansmegleres Forening
- Norske Forsikringsmegleres Forening
- Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
- Norske Liv AS
- Akademikernes Fellesorganisasjon
- Aksjesparerforeningen i Norge
- AktuarKonsulenters Forum
- Alle departementene
- Arbeidsgiverforeningen for Skip og Offshorefartøyer
- Banklovkommisjonen
- Brønnøysundregistrene
- Datatilsynet
- David Forsikring
- De selvstendige kommunale pensjonskasser
- Den norske Advokatforening
- Den Norske Aktuarforening
- Den norske Revisorforening

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

- Norske Pensjonskassers Forening
- Norske Privatskolers Landsforbund
- Norske Siviløkonomers Forening
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Oljeindustriens Landsforening
- Oslo Børs
- Postbanken
- Premium Forvaltningssystemer AS
- Regjeringsadvokaten
- Riksadvokaten
- Riksrevisjonen
- Rikstrygdeverket
- Sjøassurandørenes Centralforening
- Skattebetalerforeningen
- Skattedirektoratet
- Skatterevisorenes Forening
- Sparebankforeningen i Norge
- Statistisk Sentralbyrå
- Stortingets ombudsmann for forvaltningen
- Verdipapirfondenes Forening
- Verdipapirsentralen
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
- ØKOKRIM

Følgende har gitt merknader til de delene av Banklovkommissjonens utredning som angår forslag til nye regler om likviditetskrav:

- Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH)
- Kredittilsynet
- Norges Bank
- Sparebankforeningen
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Deler av Banklovkommissjonens samlede utredning ble gitt prioritet, mens øvrige deler har over tid blitt mindre aktuelle, i påvente av en samlet gjennomgang av regelverket fra Banklovkommissjonen.

Forslag til enkelte endringer i nåværende likviditetsforskrift har i mellomtiden også vært på høring. Sentrale høringsinstanser har imidlertid i den forbindelse gitt uttrykk for at de heller vil ha en oppfølging av lovforslaget om likviditetskrav for banker i NOU 2001:23, enn en endring av nåværende likviditetsforskrift.

Det internasjonale pengefondets (International Monetary Fund, forkortet IMF) gjennomførte i 2004/2005 et såkalt «Financial Sector Assessment Program» (FSAP) i Norge. Formålet med en FSAP gjennomgang er å fremme robuste finansielle systemer i medlemslandene. IMF anbefalte i den forbindelse at eksisterende likviditetskrav bør erstattes med mer kvalitative krav til likviditet. I FSAP-rapporten skriver IMF følgende om de gjeldende likviditetskravene:

«Banks are not subject to a reserve requirement, but there is a 6 percent liquid asset requirement. The requirement is rather outdated, probably discourages more deliberate liquidity management in smaller banks, and is no longer binding overall (though it may be for some individual banks) The authorities should replace the quantitative liquid asset requirement with more qualitative prudential guidelines for liquidity risk management being developed.»

Norges Bank fastsatte 19. oktober 2005 nye retningslinjer med krav til sikkerhetsstillelse for lån i sentralbanken i medhold av § 3 i forskrift 25. april 2001 nr. 473 om bankenes adgang til lån og innskudd i Norges Bank mv. Disse nye kravene aktualiserer behovet for en endring av likviditetsreguleringen for banker.

Tilnærmet alle norske banker stiller pant for å få låneadgang i Norges Bank. Bankene benytter låneadgang både for å kunne delta i betalingsoppgjørene og de pengepolitiske operasjonene i Norges Bank. I tillegg kan ubenyttet låneadgang i Norges Bank etter nåværende likviditetsforskrift benyttes for å oppfylle myndighetenes krav til likviditet. Obligasjoner som ellers ikke blir regnet som likviditet etter likviditetsforskriftens definisjon, kan gjennom Norges Banks retningslinjer for låneadgang benyttes for å oppfylle likviditetskravet.

De nye kravene for sikkerhetsstillelse i Norges Bank stiller strengere krav til bruk av obligasjoner som sikkerhet for lån i Norges Bank. Særlig for de små bankene vil det trolig bli vanskeligere og dyrere å benytte ubenyttet låneadgang i Norges Bank som likviditet etter likviditetsforskriften. Tilpasningene vil dermed kunne bli mindre omfattende dersom det kvantitative likviditetskravet ble opphevet.

Finansdepartementet har på overnevnte bakgrunn funnet det hensiktsmessig at det nå gjeldende kvantitative likviditetskrav erstattes med en likviditetsregulering som i større grad krever kvalitet i arbeidet med likviditetsstyringen. Departementet har videre kommet til at en slik omlegging bør foretas gjennom en lovendring, som foreslått her.

4.2 Gjeldende rett

Likviditetskrav for banker følger av lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker (sparebankloven) § 27 og lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker (forretningsbankloven) § 22. Bestemmelsene er identiske, og fastsetter at banker skal sørge for at de

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

kan dekke sine skyldnader ved forfall. Likviditetskravet er løpende, jf. formuleringen «til enhver tid». Kravet er videre et kvalitativt, i motsetning til et kvantitativt, krav.

I medhold av sparebankloven § 27 annet ledd og forretningsbankloven § 22 annet ledd kan det fastsettes nærmere regler for henholdsvis en sparebanks og en forretningsbanks minste beholdninger av likvide midler i forhold til bankens skyldnader, inkludert skyldnader som ikke fremgår av balansen. Slike kvantitative krav til bankens beholdning av likvider er gitt i forskrift 16. desember 1988 nr. 1222 om minstekrav til likvider for forretnings- og sparebanker (likviditetsforskriften).

Likviditetsforskriften § 2 fastsetter at spare- og forretningsbanker skal ha en beholdning av likvider som minst utgjør 6 prosent av den enkelte banks skyldnader. «Likvider» er definert i forskriftens § 3. Som likvider regnes den enkelte banks:

- beholdning av sedler og mynt,
- innskudd i Norges Bank,
- beholdning av norske statskasseveksler,
- beholdning av norske stats- og statsgaranterte obligasjoner og sertifikater, fratrukket slike obligasjoner og sertifikater som er deponert som sikkerhet,
- verdipapirer som banken har deponert som sikkerhet for D-lån med fratrukket for samme dags D-lånstrekk (vilkårene for slik trekkadgang i Norges Bank følger av forskrift 25. april 2001 nr. 473 om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank mv.).

Det følger av § 3 annet ledd at likvider i henhold til likviditetsforskriften skal være denominert i norske kroner.

Skyldnadene, som utgjør beregningsgrunnlaget for bankenes likvide reserver, defineres i forskriftens § 4. «Skyldnader» skal i henhold til denne bestemmelsen regnes som den enkelte banks beholdning av:

- innskudd fra andre enn innenlandske og utenlandske banker,
- nettogjeld til andre innenlandske og utenlandske og utenlandske banker utenom obligasjoner og sertifikater,
- obligasjons- og sertifikatgjeld, fratrukket bankens egen beholdning av obligasjoner og sertifikater utstedt av andre banker som er underlagt likviditetsforskriften.

§ 4 annet ledd fastsetter at eventuelle negative poster skal komme til fratrukket i skyldnadene. Bestemmelsens femte ledd inneholder enkelte nærmere regler om passiva denominert i valuta og norske

kroner, og i hvilken grad disse skal regnes med som skyldnader i henhold til likviditetsforskriften.

Lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) inneholder ikke tilsvarende bestemmelser som i banklovene om de øvrige finansinstitusjonenes likviditet. Oppfølgingen av likviditeten inngår likevel i Kredittilsynets tilsynsarbeid overfor kredittforetakene og finansieringsselskapene.

Med hjemmel i lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven) § 7-4 er det fastsatt forskrift 23. april 1997 nr. 377 om forsikringsselskapers kapitalforvaltning. Det fremgår av denne forskriften at forsikringsselskapene skal sørge for tilstrekkelig god likviditet til påregnelige utbetalinger til dekning av erstatningsoppgjør, jf. forskriftens § 5. Selskapene skal i henhold til samme bestemmelse i den forbindelse også ta hensyn til eventuelle forsinkelser ved reassurandørs deltakelse i oppgjøret.

4.3 BIS anbefaling for god likviditetsstyring i bankene

Anbefaling om god praksis for likviditetsstyring i banker ble gitt ut av Den internasjonale oppgjørsbanken (Bank for International Settlement (BIS)) i februar 2000. Rapporten understreker at likviditet, dvs. evnen til å finansiere økte utlån og møte forpliktelse ved forfall, er kritisk for den løpende driften til enhver bank. Likviditetsstyring er derfor en av de viktigste aktivitetene en bank utfører.

BIS fremmer 14 prinsipper for å vurdere kvaliteten på likviditetsstyringen i bankene. Omfanget av en likviditetsstyringsprosess vil som regel avhenge av størrelsen på en bank samt størrelsen og kompleksiteten av dens aktiviteter. Selv om prinsippene har fokus på store banker, er de anvendbare for alle banker. Spesielt kravene om gode ledelsesinformasjonssystemer, analyser av finansieringsbehovet under ulike scenarioer, diversifisering av finansieringskilder og handlingsplaner gjelder for alle banker. BIS' 14 prinsipper for god likviditetsstyring er følgende:

Utvikling av en struktur for likviditetsstyring

1. Alle banker skal ha en godkjent strategi for den daglige likviditetsstyringen. Denne strategien må være videreformidlet og forstått i organisasjonen.
2. Bankens styre må godkjenne strategien og de viktigste reglene for likviditetsstyringen. Styret bør også sikre seg at toppledelsen iverksetter nød-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

vendige tiltak for å overvåke og kontrollere likviditetsrisikoen. Styret bør informeres om bankens likviditetssituasjon på regelmessig basis, og umiddelbart hvis det skjer viktige endringer i bankens nåværende eller fremtidige likviditetssituasjon.

3. Alle banker bør ha en ledelsesstruktur på plass som effektivt iverksetter likviditetsstrategien. Strukturen bør også sikre løpende engasjement fra bankens toppledelse. Toppledelsen må sikre at likviditeten styres effektivt og at det er etablert tilfredsstillende regler og prosedyrer for å kontrollere og begrense likviditetsrisikoen. Bankene bør sette grenser for og regelmessig revidere grensene for likviditetseksposeringen innenfor gitte tidsrom.

4. Banken må ha tilfredsstillende informasjonssystemer for å måle, overvåke, kontrollere og rapportere likviditetsrisiko. Rapportene bør raskt leveres til bankens styre, toppledelse og andre relevante personer.

Måling og overvåking av nettofondingskravene

5. Hver bank bør etablere en prosess for å sikre løpende måling og overvåking av netto innlansbehov.

6. En bank bør analysere likviditetssituasjonen ved hjelp av flere «what if» scenarier.

7. Bankene bør regelmessig revidere de forutsetningene som ligger til grunn for likviditetsstyringen for å sikre at de fortsatt er gyldige.

Administrasjon av markedstilgangen

8. Hver bank bør med jevne mellomrom gjennomgå arbeidet med å etablere og opprettholde kontakten med finansieringskildene for å opprettholde en diversifisert innlansstruktur og sikre evnen til å selge eiendeler.

Handlingsplaner

9. Banken bør ha beredskapsplaner på plass som klarlegger strategien for å håndtere likviditetskriser og som inkluderer prosedyrer for å erstatte bortfall av kontantstrømmen i nødsituasjoner.

Likviditetsstyring av valutaposter

10. Hver bank bør ha et målings-, overvåkings- og kontrollsystem på plass for likviditetsposisjonene i de største valutaslagene de er aktive i. I tillegg til å vurdere det samlede likviditetsbehovet i fremmed valuta og grenser for akseptabelt løpetidsgap kombinert med de innenlandske forpliktelser, bør banken også gjennomføre separate analyser av strategien for hver enkelt valuta.

11. I henhold til analysen i prinsipp 10, bør banken der det er nødvendig sette grenser for og regelmessig revidere grensene for løpetidsgapet innenfor gitte tidsrom for fremmede valutaer samlet og for hver enkelt av de store valutaene som banken handler i.

Internkontroll av styringen av likviditetsrisiko

12. Hver enkelt bank må ha et tilfredsstillende system for internkontroll av prosessen med styringen av likviditetsrisikoen. En fundamental del av internkontrollsystemet inkluderer regelmessige vurderinger og evalueringer av effektiviteten i systemet og der det er nødvendig, sikre at de nødvendige revisjoner og forbedringer av internkontrollen blir gjennomført. Resultatene av slike gjennomganger bør gjøres tilgjengelig for tilsynsmyndighetene.

Åpenhet for å bedre likviditeten

13. Hver bank bør ha på plass en mekanisme for å sikre at det er en tilstrekkelig grad av åpenhet om banken, slik at de kan styre offentlighetens oppfatninger av banken og dens soliditet.

Tilsynets rolle

14. Tilsynsmyndighetene skal gjennomføre en uavhengig evaluering av bankenes strategier, styringsystemer, prosedyrer og praksis i forhold til likviditetsstyring. Tilsynet bør kreve at en bank har et effektivt system på plass for å måle, overvåke og kontrollere likviditetsrisikoen. Tilsynet bør motta tilstrekkelig og rask informasjon til å kunne evaluere bankens likviditetsrisiko og sikre at banken har tilfredsstillende beredskapsplaner på plass.

4.4 EØS-regelverk mv.

Det konsoliderte bankdirektivet (2000/12/EC) og kapitaldekningsdirektivet (93/6/EEC) stiller få konkrete krav til landenes regulering av bankenes likviditet. Det er derfor store variasjoner i måten finansinstitusjonenes likviditetsrisiko følges opp i EØS-landene.

Dannelsen av den europeiske monetære union (Economic and Monetary Union, forkortet EMU) førte til en innføring av minstereserver fastsatt av Den europeiske sentralbanken (European Central Bank, forkortet ECB). Kravet til minstereserver er gjort gjeldende for alle kredittinstitusjoner i euroområdet, og innebærer at kredittinstitusjonene skal holde minstereserver på reservekonti hos en deltagende sentralbank (satt til 2 % av reserveba-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

sen, som for det meste er kortsiktige passiva-posisjoner). Hensikten er hovedsakelig knyttet til pengepolitiske formål, men brukes også for å overvåke likviditetsbehovet i banksektoren og for å bidra til finansiell stabilitet.

EU har vedtatt et nytt kapitaldekningsdirektiv som bygger på reviderte anbefalinger fra den såkalte Baselkomiteen. Disse reviderte anbefalingene omtales gjerne som BASEL II-anbefalingene. Når det gjelder Basel II og det oppfølgende nye kapitaldekningsdirektivet i EU, blir også likviditetsrisikoen til en viss grad ivaretatt. Blant annet krever direktivet at tilsynsmyndighetene gis ytterligere fullmakter til å gripe inn i forbindelse med vurdering av den samlede banks risiko. Dette vil indirekte kunne medvirke til større fokus på likviditetsrisikoen også gjennom kapitaldekningsreglene. Forslag til lovregler for å gjennomføre det nye kapitaldekningsdirektivet ble sendt på høring fra Finansdepartementet 15. desember 2005.

Det konsoliderte bankdirektiv (2000/12/EC) artikkel 27 regulerer hvordan de ulike medlemslandenes forskjellige likviditetskrav skal gjøres gjeldende for banker og kredittinstitusjoner hjemmehørende i EU, som driver virksomhet i det aktuelle medlemslandet (både gjennom filial og ved grensekryssende tjenesteyting). Bestemmelsene sier at vertslandet i samarbeid med hjemlandets kompetente myndigheter har ansvaret for tilsyn med likviditeten i kredittinstitusjoners filialer, inntil ytterligere koordinering har funnet sted. Vertslandet beholder det fulle ansvar for de tiltak som iverksettes i ledd av dets pengepolitikk, men med forbehold mot de tiltak som vil være nødvendig for å styrke det europeiske monetære system. Tiltakene må ikke føre til forskjellsbehandling eller en mer restriktiv behandling av kredittinstitusjoner enn om tillatelse var gitt i en annen medlemsstat.

4.5 Banklovkommissjonens forslag

Banklovkommissjonen har i sin sjettede utredning, NOU 2003: 21, foreslått nye regler for likviditetskrav. Banklovkommissjonens forslag fremgår av utkastet til ny lov om finansforetak § 10-10. Banklovkommissjonens utkast til lovtekst er nærmere omtalt i utredningens kapittel 7, særlig avsnitt 7.6. Banklovkommissjonen uttaler blant annet (NOU 2001: 23 avsnitt 7.6):

«Oppfølging av finansforetakenes likviditetsrisiko er et sentralt ansvar for myndighetene på linje med oppfølgingen av andre typer risiko finansinstitusjonene står overfor i sin løpende

tilpasning (kredittrisiko, renterisiko, valutakursrisiko mv.). I forbindelse med myndighetenes tilsyn med likviditetsrisiko er det foretakenes evne til å innfri gjelden sin etterhvert som den forfaller som står i fokus. Erfaringene fra bankkrisen viser at likviditetsrisiko ofte er knyttet til manglende inntjening/soliditet, men en har også hatt tilfeller der ellers solide institusjoner har fått problemer med å refinansiere sine innlån. Dette tilsier en særskilt overvåking av denne typen risiko.

Norges Banks rolle som «lender of last resort» utgjør den siste linje i likviditetsvernet for norsk finansiell sektor og er derfor nær knyttet til de systemene som bygges opp for å begrense finansforetakenes likviditetsrisiko. Det bør derfor være et nært samarbeid mellom Kredittilsynet og Norges Bank på dette området. Myndigheten til å gripe inn overfor enkeltforetaks manglende håndtering av sin likviditetsrisiko bør fortsatt ligge i Kredittilsynet.»

Banklovkommissjonen foreslår et kvalitativt krav om at finansforetak skal sørge for at det har tilstrekkelige likvider til at foretaket kan dekke sine forpliktelser ved forfall, jf. utkastet § 10-10 første ledd første punktum. Kravet skal gjelde «til enhver tid».

Banklovkommissjonen har drøftet kvalitativt tilsyn med likviditetsrisikoen og kvalitativt likviditetskrav i utredningens avsnitt 7.5.1:

«Med kvalitativt tilsyn menes kontroll med kvaliteten på bankens interne styringssystemer (herunder kvantitative analyser), kompetansenivå, organisasjonsstruktur osv. Kvalitativt tilsyn behøver ikke å være fritt for kvantitative elementer. BIS' anbefalinger om god praksis for bankenes likviditetsstyring danner et godt grunnlag for utformingen av et kvalitativt krav til likviditetsstyringen.

Et kvalitativt krav bør ta utgangspunkt i bankens egne rutiner for behandling av likviditetsrisiko. Bankene bør ha en klar strategi for likviditetsstyringen som er godkjent av styret i banken og ha informasjonssystemer som kan måle likviditetsrisikoen. Banken bør foreta løpetidsanalyser både basert på ordinær drift og på «what if» analyser og utforme egne beredskapsplaner. Bankenes valutaposter bør analyseres for seg, fordelt på hvert enkelt valutaslag.

De 14 punktene i BIS-rapporten bør danne grunnlaget for myndighetenes oppfølging. Kvalitative krav til likviditetsstyringen bør omfatte alle finansforetak. Med hjemmel i kredittilsynsloven § 4 nr. 8 vil Kredittilsynet med grunnlag i et finansforetaks egne likviditetsanalyser eventuelt kunne fastlegge konkrete pålegg om beholdning og sammensetning av likvide eidelere, dersom Kredittilsynet mener å ha dek-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

ning for at finansforetakets egen oppfølging er utilfredstillende og ikke bedrer seg etter henstilling fra tilsynsmyndigheten. I tillegg kan bankenes løpetidsrapportering benyttes i Kredittilsynets arbeid med likviditetsrisiko. I stedet for et summarisk likviditetskrav for bankene under ett, får en da en regulering som avpasses etter enkeltinstitusjonenes faktiske situasjon.»

En bestemmelse med et kvalitativt krav (utkastet § 10-10 første ledd) ville videreføre gjeldende retts regler for sparebanker og forretningsbanker, jf. hhv. sparebankloven § 27 og forretningsbankloven § 22. Banklovkommissjonen foreslår imidlertid at kravet skal gjelde for «finansforetak» generelt, og ikke bare for banker. Begrepet «finansforetak» er brukt som en fellesbetegnelse for banker, kredittforetak, finansieringsselskaper og pensjonskasser, jf. NOU 2001: 23 avsnitt 0.1. Banklovkommissjonen begrunner forslaget om et generelt anvendelsesområde med at også finansforetak som ikke er banker, har likviditetsrisiko – for eksempel kredittforetak, finansieringsselskaper og forsikringsselskaper.

Banklovkommissjonen foreslår en egen bestemmelse for banker, kredittforetak og finansieringsselskaper i utkastet § 10-10 første ledd annet punktum. I henhold til utkastet skal disse institusjonene løpende rapportere gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte finansielle instrumenter.

Banklovkommissjonen foreslår videre å pålegge finansforetak å utarbeide løpende likviditetsbudsjetter (løpetidsanalyser) tilpasset sin virksomhet. Videre skal finansforetak også sørge for «forsvarlig likviditetsstyring» etter retningslinjer fastsatt av styret. Dette følger av utkastet § 10-10 annet ledd første punktum. Det må også være dokumentert hvilke forutsetninger som ligger til grunn for likviditetsbudsjettene og analysene av dem, jf. utkastet § 10-10 første ledd annet punktum.

Banklovkommissjonen foreslår en bestemmelse for finansforetak som driver utlånsvirksomhet i utkastet § 10-10 tredje ledd. Disse foretakene skal i henhold til Banklovkommissjonens forslag begrense likviditetsrisikoen. Dette skal gjøres ved å sørge for at det er et rimelig forhold mellom innskudd og andre innlånsmidler som er grunnlag utlånsvirksomheten, samt at tilbakebetalingstakten for utlån er «rimelig tilpasset de innlånsmidler som er grunnlaget for utlånsvirksomheten».

Banklovkommissjonen foreslår også en egen bestemmelse for forsikringsselskaper i utkastet § 10-10 fjerde ledd. I henhold til denne bestemmelsen skal forsikringsselskaper ta hensyn til mulige

forsinkelser ved reassurandørers deltakelse i oppgjøret ved vurderingen av likviditetsbehovet knyttet til påregnelige utbetalinger til dekning av erstatningsoppgjør. Banklovkommissjonen uttaler i merknaden til bestemmelsen (kapittel 10):

«Bestemmelsen retter seg mot behovet for likviditet til å møte krav som er påregnelige, men der det er en viss usikkerhet med hensyn til kravenes størrelse og forfallstidspunkt. For livsforsikringsselskaper vil også flytting av forsikringer være av betydning for likviditetsbehovet. Dette gjelder særlig ved flytting av store kollektive ordninger. I disse tilfellene vil såvel beløpet og forfallsdato være kjent for forsikringsselskapet. At selskapet må påse at det har likviditet til å foreta overføringen til det andre forsikringsselskapet ved utløpet av fristen følger av første ledd.»

Banklovkommissjonen foreslår en bestemmelse som gir Kredittilsynet kompetanse til å gi finansforetaket pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter i utkastet § 10-10 femte ledd. Kredittilsynets kompetanse etter denne bestemmelsen skal også omfatte krav om at eventuelt andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet. Kredittilsynets kompetanse kan utøves dersom Kredittilsynet finner at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig.

Banklovkommissjonen foreslår at Kongen kan gi nærmere regler i forskrifts form til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen, jf. utkastet § 10-10 sjette ledd første punktum. Det er særskilt presisert at slike nærmere regler kan gis om løpetidsrapportering, jf. bestemmelsens annet ledd. I særlige tilfeller skal Kredittilsynet også kunne gi forskrifter som oppstiller kvantitative likviditetskrav, jf. utkastet § 10-10 sjette ledd annet punktum. Banklovkommissjonen uttaler om denne bestemmelsen, jf. NOU 2003: 21 kapittel 10:

«Hjemmelen til å gi kvantitative likviditetskrav kan bare benyttes i spesielle situasjoner. Eksempler på slike situasjoner kan være perioder med stor turbulens på det norske eller internasjonale finansmarkedet, der kravet til likviditetsstyring vil skjerpes. Et kvantitativt krav kan også innføres dersom Kredittilsynet finner at flere banker har mangelfull likviditetsstyring og dette ikke retter seg etter direkte pålegg fra Kredittilsynet.»

4.6 Høringsinstansenes merknader

Alle høringsinstanser med kommentarer støtter forslaget om å endre likviditetsregelverket fra et

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

kvantitativt krav til mer kvalitative krav. Samtlige støtter også en tilnærming av kravene til BIS sine prinsipper for god likviditetsstyring.

FNH støtter videre i sin høringsuttalelse både at alle finansforetak blir inkludert i den generelle lovgivningen, samt at bankenes likviditetsrisiko gjør krav på en særskilt oppfølging grunnet deres rolle som forvaltere av innskuddsmidler og deres sentrale rolle i betalingsformidlingen. *FNH* stiller seg tvilende til bruk av kvantitative metoder for å måle likviditetsrisiko, og understreker at dagens likviditetsforskrift ikke bør videreføres. *FNH* gir sin støtte til § 10 – 10 første til fjerde ledd i Banklovkomisjonens utkast til ny lovtekst. *FNH* slutter seg i utgangspunktet til at BIS' prinsipper bør ligge til grunn for en forsvarlig likviditetssyring i norske finansforetak. *FNH* foreslår derimot at utkastet § 10 – 10 femte og sjette ledd går ut, og viser til at Kredittilsynet med hjemmel i kredittilsynsloven § 4 pkt. 9 har muligheten til å gripe inn hvis det skulle være nødvendig.

Kredittilsynet viser til de foreslåtte bestemmelsene om rapportering knyttet til likviditet (utkastet § 10 – 10 første og sjette ledd), og oppfatter Banklovkomisjonen ved dette forslaget å ha ønsket å understreke viktigheten av å ha god og rettidig rapportering knyttet til likviditeten i finansforetakene. Kredittilsynet deler denne oppfatningen, men anser bestemmelsen i kredittilsynsloven som tilstrekkelig til å dekke behovet for å kunne pålegge finansforetakene rapportering knyttet til likviditet. Kredittilsynet viser videre til at en løpetidsrapportering slik Banklovkomisjonen foreslår allerede brukes i praksis, og er innført med hjemmel i kredittilsynsloven. Kredittilsynet har til nå ikke sett behov for å pålegge forsikringsselskapene en slik rapportering, og tolker ikke Banklovkomisjonens forslag til rapporteringskrav til å gjelde for forsikringsselskap. Dersom Kredittilsynet finner det hensiktsmessig at også forsikringsselskap bør rapportere i en eller annen form, mener de at hjemmelen i kredittilsynsloven er tilstrekkelig til også å dekke dette.

Norges Bank støtter kommisjonens forslag om at likviditetsregelverket bør gjelde alle finansforetak og skriver at dette er en positiv styrking av regelverket. Norges Bank har videre ingen innvendinger mot at det kvantitative kravet fjernes. Norges Bank er også positive til anbefalingen til BIS om at god praksis for likviditetsstyring i banker skal legges til grunn i arbeidet med å kontrollere likviditetsrisikoen.

Sparebankforeningen er positiv til at det foreslås endringer i likviditetsreguleringen i tråd med BIS' anbefaling om god likviditetsstyring. En viktig inn-

vending mot dagens kvantitative krav er at det ikke fanger opp forfallsstrukturen for postene både på og utenom balansen, og sier dermed i liten grad noe om likviditetsrisikoen i den enkelte bank. Sparebanken slutter seg videre til Banklovkomisjonens utsagn om at risikoen for likviditetsproblemer grunnet tekniske problemer i betalingssystemet dekkes blant annet av kravet til konsesjon og ansvarlig operatør for norske betalingssystemer, jf. betalingssystemloven. Foreningen styrker dette argumentet med å også trekke frem at det i lenger tid har vært fokus på risikoreduserende tiltak i betalingsformidlingen. Sparebankforeningen foreslår videre følgende presisering av Banklovkomisjonens utkast til § 10 - 10 første ledd: «*et finansforetak skal innrette virksomheten slik at det til enhver tid skal være i stand til å dekke sine forpliktelser etter hvert som de forfaller*». Sparebankforeningen støtter ikke forslag til femte og sjette ledd i bestemmelsen. De mener at det i kredittilsynslovens § 4 pkt. 9 er gitt vide nok fullmakter til å dekke det foreslåtte femte ledd. I tillegg viser Sparebankforeningen til at tilsynsmyndighetene i forslaget til ny kapitaldekningsregulering (Basel II) vil bli gitt ytterligere fullmakter til å gripe inn i forbindelse med sin vurdering av den enkelte banks samlede risiko. Når det gjelder sjette ledd i bestemmelsen stiller de seg undrende til at det foreslås en mulighet for en gjeninnføring av et minstekrav.

4.7 Departementets vurdering

Banker utgjør en viktig del av et lands finansielle infrastruktur. Likviditet gir evne til å omdisponere forvaltningskapital for eksempel for å finansiere økte utlån og til å redusere forvaltningskapitalen for å møte forpliktelser ved forfall. Tilstrekkelig likviditet er derfor en forutsetning for den løpende driften til enhver bank.

Teknologiske og finansielle innovasjoner og dereguleringen av finansmarkedene har gjort finansmarkedet mer likvide, men også ført til at likviditetsstyringen har blitt mer avhengig av markedsbaserte forhold. Også sammensetningen av en banks beholdninger av likvider og aktiviteter har endret seg den siste tiden. Uro i finansmarkedene, både nasjonalt og internasjonalt, kan derfor få større betydning for bankenes likviditet nå enn før.

Finansdepartementet har et overordnet ansvar for å sikre et velfungerende finansmarked. Kredittilsynet er ansvarlig for å føre tilsyn med den enkelte institusjon og er gitt fullmakter til å gripe inn ved kriser, eller fare for kriser, gjennom krav og

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

pålegg til den enkelte institusjon. I krisesituasjoner kan også departementet vurdere om berørte banker skal settes under offentlig administrasjon eller om andre tiltak bør settes i verk. Sentralbanken er långiver i siste instans (LSI). Dette innebærer blant annet at den kan få et særskilt ansvar for å bidra til å avverge en krise gjennom en ekstraordinær tilførsel av likviditet.

Selv om likviditetsproblemer i en enkelt bank kan forplante seg, må en helt klart skille mellom likviditetssvikt for den enkelte bank og likviditetssvikt for hele banksystemet. Norges Banks rolle som långiver i siste instans har endret seg over tid. Norges Bank skriver i Penger og Kreditt 04/04 at hovedstyrets siste gjennomgang av LSI-rollen i mars 2004 stadfestet at ekstraordinær tilførsel av likviditet bør forbeholdes situasjoner der den finansielle stabiliteten kan være truet uten slik støtte.

Robuste og effektive finansmarkeder og betalingsystemer krever god likviditetsstyring i finansnæringen. På grunn av det økonomiske samspillet mellom finansinstitusjonene, kan svakheter i en bank, forårsake forstyrrelser og få følger for hele banksystemet. God likviditetsstyring er derfor en av de viktigste aktivitetene en bank utfører, og det kan være av stor samfunnsmessig betydning at en bank har tilstrekkelig likviditet.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering av at gjeldende retts regulering av likviditetskrav for banker er u hensiktsmessig, og vil derfor foreslå endringer i gjeldende rett. Departementet har vurdert om det er tilstrekkelig å foreta endringer i likviditetsforskriften, men kommet til at likviditetskravene er en så vidt sentral del av reguleringen, at de sentrale elementene i denne reguleringen bør fremkomme i lov. Departementets forslag til endringer i gjeldende regler bygger på Banklovkommissjonens utkast til nye lovregler for likviditetskrav, jf. NOU 2001: 23. Banklovkommissjonens forslag er nærmere omtalt ovenfor, jf. avsnitt 4.5.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at likviditetskravet bør angis som et kvalitativt krav. Departementet viser til at et kvalitativt krav bedre vil kunne tilpasses likviditetsrisikoen i den enkelte virksomhet, sammenlignet med et kvantitativt krav. Departementet viser for øvrig til Banklovkommissjonens vurdering og begrunnelse for innføring av et slikt kvalitativt krav, som departementet slutter seg til. Sett i kombinasjon med Basel II og de nye kapitaldekningsreglene, får Kredittilsynet her en ytterligere fullmakt til individuell oppfølging av likviditetsrisikoen i de forskjellige finansinstitusjonene. Som en del av tilsynsprosese-

sen gis det her rom for vurdering av eventuelle kvantitative krav.

For å motta innskudd fra allmennheten trenger en konsesjon som bank. Et sentralt trekk ved virksomheten til en bank er at den omdanner kortsiktige innskudd til langsiktige utlån. Denne virksomheten bygger på at det statistisk sett er lite sannsynlig at en stor andel av innskuddene kreves utbetalt innen nær fremtid. For bankene vil det være en kostnad forbundet med å holde likvider, og de vil derfor omdanne så mye som mulig til utlån. For å tiltrekke seg nye innskudd og beholde gamle, er det likevel helt sentralt at innskuddskundene har tiltro til at innskuddene utbetales ved forespørsel. Skulle innskuddskundenes tillitt til banken svikte, vil banken raskt stilles i en situasjon hvor en betydelig andel av innskuddene ønskes tatt ut i løpet av en meget kort periode. Dersom flere innskyterne mister tiltro til at bankvesenet er likvid, kan dette få svært negative konsekvenser og raskt kunne spre seg til hele banksystemet, og få klare skadevirkninger for samfunnsøkonomien generelt. Slike kriser kan dermed få makroøkonomiske konsekvenser og slå ut i et bredt omfang. Betyggende likviditetsstyring er derfor helt sentralt for innskuddsbankene. Både bankenes særstilling som forvaltere av innskuddsmidler og bankenes sentrale rolle i betalingsformidlingen, tilsier at bankenes likviditetsrisiko krever særskilt oppfølging fra Kredittilsynet.

Et sentralt spørsmål er likevel om et likviditetskrav bare skal gjelde for banker, slik som det gjør i henhold til gjeldende rett, eller om kravet skal gjøres gjeldende for en utvidet krets av institusjoner. Banklovkommissjonen har, som nevnt ovenfor, foreslått at kravet utvides til å gjelde overfor alle «finansforetak». Dette forslaget får støtte fra FNH og Norges Bank, og ingen av høringsinstansene går imot denne delen av kommissjonens forslag. Etter departementets vurdering er sikkerhet for rettidig oppgjør av finansielle instrumenter svært viktig, og finansinstitusjonene kan neppe fungere godt, verken overfor kunder eller långivere, om disse ikke kan ha tiltro til at institusjonene har en betryggende likviditetsstyring. Dette taler for at likviditetskravet utvides til å gjelde også andre finansinstitusjoner. Et kvalitativt krav, som departementet her foreslår, vil, i større grad enn dagens kvantitative krav, være tilpasset og avpasset den enkelte virksomhet. Etter departementets vurdering er det viktig å gjøre kravet gjeldende overfor andre institusjoner enn banker.

Banklovkommissjonen har i sitt utkast til lovtekst foreslått at kravet skal gjelde for alle «finansforetak». Begrepet «finansforetak» er hentet fra

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Banklovkommissjonens utkast til ny lov om finansforetak (jf. kommissjonens fjerde og sjette utredning), men begrepet eksisterer enda ikke i gjeldende rett. Departementet viser til at betegnelsen i hovedsak er sammenfallende med betegnelsen «finansinstitusjoner». Departementet foreslår på denne bakgrunn å knytte likviditetskravet til denne gruppen av foretak. Finansinstitusjon er definert i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4. Departementet foreslår etter dette et kvalitativt likviditetskrav for alle finansinstitusjoner. Departementet foreslår at en bestemmelse om likviditetskrav for finansinstitusjoner plasseres i finansieringsvirksomhetsloven, sammen med de øvrige alminnelige reglene for finansinstitusjonenes virksomhet. Det vises til forslaget til ny § 2-17 første ledd i finansieringsvirksomhetsloven.

Departementet foreslår videre at det lovfestes et krav om at finansinstitusjonene skal ha en forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret, jf. forslaget til ny § 2-17 annet ledd. Forslaget er i samsvar med Banklovkommissjonens utkast. Departementet foreslår videre at det presiseres i bestemmelsen at Kredittilsynet kan fastsette rapporteringskrav til finansinstitusjonene, som for eksempel at de skal rapportere om gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte finansielle instrumenter.

Blant annet FNH, Sparebankforeningen og Kredittilsynet har vist til at kredittilsynsloven gir Kredittilsynet adgang til å pålegge rapportering og eventuelt gi andre pålegg i forbindelse med tilsynet med likviditetsrisiko. Departementet viser til at kredittilsynsloven § 4 gir Kredittilsynet hjemmel til å gripe inn overfor tilsynsobjekter i nærmere angitte situasjoner, og at dette også vil kunne gjelde pålegg om rapportering og andre pålegg som foreslås regulert i departementets lovforslag her. Departementet slutter seg således til de høringsinstansene som mener Kredittilsynet allerede har hjemmel til å gripe inn overfor finansinstitusjoner som ikke har en forsvarlig likviditetsstyring. Men under henvisning til hvor viktig betryggende likviditet er for en finansinstitusjon, har departementet likevel kommet til at det kan være hensiktsmessig med en helt klar og særskilt regulering av Kredittilsynets kompetanse på dette området. Videre taler hensynet til en samlet plassering av de sentrale bestemmelsene om likviditetsstyring for at det tas inn egne bestemmelser om tilsynets kompetanse i en bestemmelse om likviditet, slik departementet foreslår i lovforslaget § 2 – 17 annet og tredje ledd.

Departementet legger videre i likhet med Banklovkommissjonen til grunn at det vil være hen-

siktsmessig å fastsette enkelte nærmere regler som utdyper hva som er «forsvarlig likviditetsstyring». Departementet er videre enig i at slike nærmere regler bør bygge på anbefalingene for god likviditetsstyring fra den internasjonale oppgjørsbanken, jf. omtale ovenfor under avsnitt 4.3. til grunn at slike regler bør fastsettes i forskrift.

Departementet legger til grunn at en forskrift om forsvarlig likviditetsstyring blant annet bør stille krav om at institusjonens styre fastsetter og godkjenner mål og retningslinjer for den daglige likviditetsstyringen. Det bør etableres rammer for å styre finansieringsbehovet for ulike tidshorisonter. Finansieringsbehovet og likviditetsrisikoen bør måles, overvåkes og rapporteres internt, og om nødvendig, også eksternt (for eksempel til Kredittilsynet). Forskriften bør også fastsette at institusjonen bør analysere likviditetsrisikoen ved ulike stressscenarier, samt at institusjonen skal ha beredskapsplaner som klarlegger prosedyrer for å håndtere likviditetskriser. Institusjonen bør også ha systemer for internkontroll av prosessen med styring av likviditetsrisikoen. Forskriften bør i tillegg fastsette at et forsikringsselskap også skal ta hensyn til mulige forsinkelse ved reassurandørers deltakelse i oppgjøret ved vurderingen av likviditetsbehov knyttet til påregnelige utbetalinger til dekning av erstatningsoppgjør. Forslagene er i samsvar med Banklovkommissjonens forslag. Departementet viser i tillegg til at Kredittilsynet har utviklet en modul for vurdering av likviditetsrisikoen i kredittinstitusjoner, og at dette kan være et viktig underlag for utarbeidelsen av en forskrift. Departementet tar sikte på å fastsette slike regler med hjemmel i den generelle forskriftsbestemmelsen i forslaget til ny § 2-17 femte ledd første punktum, jf. omtale nedenfor.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens utkast når det gjelder krav om at banker, kredittforetak og finansieringsselskaper skal rapportere om gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte instrumenter. Kredittilsynet har innført et krav om kvartalsvis rapportering av ovennevnte med hjemmel i kredittilsynsloven, et slikt krav i finansieringsvirksomhetsloven vil derfor ikke innføre nye rapporteringskrav. Departementet foreslår likevel også her at det presiseres i bestemmelsen at rapporteringen skal foretas til Kredittilsynet, jf. forslaget til ny § 2-17 tredje ledd første punktum, med samme begrunnelse som under ny § 2 – 17 annet ledd om å ha et mest mulig samlet likviditetsregelverk. Departementet antar videre at det er hensiktsmessig at Kredittilsynet kan fastsette nærmere krav til slik rapportering, for eksempel med tanke på frist for rapportering,

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

oppsett osv. Det vises til forslaget til ny § 2-17 tredje ledd annet punktum.

Banklovkommisjonen har foreslått at finansforetak som driver utlånsvirksomhet skal begrense likviditetsrisikoen ved å sørge for at det er et rimelig forhold mellom innskudd og andre innlånsmidler som er grunnlag for utlånsmidler, samt at tilbakebetalingstakten for utlån er rimelig tilpasset innlånsmidlene som er grunnlaget for utlånsvirksomheten (Banklovkommisjonens utkast til § 10-10 tredje ledd). Etter departementets vurdering vil dette forslaget ha karakter av å være nærmere regler som utdyper hva som er «forsvarlig likviditetsstyring», og anbefales lagt i en forskrift om forsvarlig likviditetsstyring. Departementet viser videre til at banker, kredittforetak og finansieringsselskaper etter forslaget skal rapportere om gjestående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte instrumenter. Kravet tar utgangspunkt i en løpetidsrapportering. En løpetidsrapportering vil gi en oversikt over løpetiden av innskudd og andre innlånsmidler på den ene siden og tilbakebetalingstakten for utlån på den andre siden. I en slik sammenheng legger departementet til grunn at en også må vurdere forholdet mellom bankenes innskudd og utlån, og hvilke alternative likviditetskilder banken har tilgang til om innskuddsfinansieringen skulle svikte. Departementet er av den oppfatning at en løpetidsanalyse bør gjenspeile forventede inngående og utgående likviditetsstrømmer som, med en gitt sannsynlighet, vil inntreffe innenfor ulike tidsintervall, og at hver finansinstitusjon bør etablere en prosess for å sikre løpende måling og kontroll av netto innlånsbehov i perioden. Departementet legger således til grunn at forholdet mellom innskudd og utlån derfor bør være et integrert element i likviditetsstyringen i banken, og at forholdet mellom disse vurderes skjønnsmessig ved tilsyn av Kredittilsynet.

I og med at likviditetskravet etter departementets forslag også vil gjelde for forsikringsselskaper, legger departementet til grunn at det ikke er behov for den særregel for forsikringsselskaper som Banklovkommisjonen har foreslått i sitt utkast § 10-10 fjerde ledd. Departementet anser bestemmelsen for å inneholde en nærmere presisering av det kvalitative likviditetskravet, og således er unødvendig å lovfeste. Det vises for øvrig til at et tilsvarende krav følger av forskrift 23. april 1997nr. 377

om forsikringsselskapers kapitalforvaltning § 5 tredje ledd.

Kredittilsynets kompetanse til å gripe inn overfor en finansinstitusjon hvor likviditetsrisikoen ikke er forsvarlig, foreslås regulert i forslaget til ny § 2-17 fjerde ledd. Forslaget er i samsvar med Banklovkommisjonens utkast.

Departementet slutter seg også til Banklovkommisjonens utkast til forskriftshjemmel, jf. forslaget til ny § 2-17 femte ledd. Departementet viser til at forslaget til forskriftshjemmel i femte ledd første punktum er generell, og gjelder nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen for øvrig. Departementet tar som nevnt ovenfor, sikte på å fastsette nærmere regler om forsvarlig likviditetsstyring i medhold av denne bestemmelsen. I likhet med Banklovkommisjonen, mener departementet dessuten at det er svært viktig at det i spesielle situasjoner er anledning til å fastsette kvantitative minstekrav til institusjonens beholdning av likvider. Det vises til forslaget til ny § 2-17 femte ledd annet punktum. Departementet viser til at det kun er når det foreligger «særlige grunner», at det kan fastsettes slike kvantitative krav. Det vises til Banklovkommisjonens omtale av denne bestemmelsen i NOU 2001:23 avsnitt 7.6.2, som departementet slutter seg til.

Som følge av at departementet foreslår en egen bestemmelse om likviditetskrav for finansinstitusjoner i finansieringsvirksomhetsloven, foreslår departementet å oppheve gjeldende bestemmelser om likviditet i henholdsvis sparebankloven og forretningsbankloven med tilhørende forskrift. Det vises til lovforslagets del II (sparebankloven) og del III (forretningsbankloven).

Departementet viser til at finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 om konsolideringsregler vil gjelde for de foreslåtte likviditetskravene. Departementet legger til grunn at kravet om konsolidering vil være oppfylt når den enkelte institusjon har oppfylt det kvalitative likviditetskravet. Når det gjelder de nærmere krav til rutiner for styring og kontroll, legges det til grunn at kravene til disse ikke vil gjelde på konsolidert basis. Det vil imidlertid, dersom det blir nødvendig, kunne fastsettes nærmere regler om konsolidering også for denne delen av likviditetskravet i forskrift. Det vises til forskriftshjemmelen i finansieringsvirksomhetsloven 2a-9 siste ledd.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

5 Endring i hvitvaskingsloven

Lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven) § 16 gir regler om straff ved overtredelse av hvitvaskingsloven og tilhørende forskrifter. Loven trådte i kraft 1. januar 2004. Det vises til omtale i Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) kapittel 13, jf. Innst.O. nr. 100 (2002-2003).

Det følger av hvitvaskingsloven § 16 første ledd at rapporteringspliktige som forsettlig overtrer eller medvirker til overtredelse av denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven straffes med bøter. I annet ledd fremgår det at fengsel inntil 1 år kan anvendes ved særlig skjerpene omstendigheter.

Før hvitvaskingsloven trådte i kraft, var forebyggende tiltak mot hvitvasking rettet mot finansinstitusjoner mv. regulert i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17. Regler om straff for overtredelse fulgte av finansieringsvirksomhetsloven § 5-1. Etter finansieringsvirksomhetsloven § 5-1 straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer finansieringsvirksomhetsloven eller bestemmelser eller pålegg gitt med hjemmel i loven eller medvirker til dette, med bøter, eller under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel i inntil 1 år, dersom forholdet ikke går inn under noen strengere straffebestemmelse.

Straffebestemmelsen i hvitvaskingsloven § 16 er omtalt i Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) kapittel 13.

Det fremgår av forarbeidene at hensikten var å videreføre gjeldende regler når det gjelder «regler om strafferammen». Det ble ikke vurdert å innnevne straffebestemmelsens rekkevidde. Det ble imidlertid foretatt en endring i den endelige lovteksten som har medført tvil om straffebestemmelsen gjelder for ansatte hos rapporteringspliktige. Straffeansvaret i hvitvaskingsloven § 16 retter seg ifølge ordlyden mot «rapporteringspliktig», slik begrepet er definert i hvitvaskingsloven § 2 nr. 1. Av definisjonen fremgår det at med «rapporteringspliktig» menes «virksomhet eller person som nevnt i § 4». Ifølge hvitvaskingsloven § 4 tredje ledd gjelder også loven for foretak og personer som utfører tjenester på vegne av eller for rapporteringspliktige. Det har likevel vært reist spørsmål om straffebestemmelsen omfatter ansatte.

Endringen i den endelige lovteksten anses som en inkurie, jf. forarbeidene. Det foreslås på denne bakgrunn å presisere i hvitvaskingsloven § 16 at straffebestemmelsen, i tråd med finansieringsvirksomhetsloven § 5-1, gjelder «den som» forsettlig overtrer eller medvirker til overtredelse av denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven.

Departementet viser til lovforslaget del VIII (hvitvaskingsloven) endret § 16 første ledd.

6 Enkelte justeringer i regnskapsloven

6.1 Endringer i regnskapsloven § 1-7 – forskrifter om avvikende regnskapsår

Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven) § 1-7 inneholder bestemmelser om regnskapsåret. Etter § 1-7 første ledd første punktum er regnskapsåret kalenderåret. Etter første ledd annet punktum kan avvikende regnskapsår benyttes dersom dette på grunn av sesongmessig virksomhet øker årsregnskapets informasjonsverdi. Etter første ledd annet punktum kan regnskapspliktig som er filial eller datterselskap av utenlandsk foretak, benytte avvikende regnskapsår for å ha samme regnskapsår som det utenlandske foretaket.

Fram til 1. juli 2005 inneholdt regnskapsloven § 1-7 en hjemmel for departementet til i særlige tilfeller å gjøre unntak fra hovedregelen om at regnskapsåret følger kalenderåret. Unntak kunne gjøres ved forskrift eller enkeltvedtak. Myndigheten til å gjøre unntak ved enkeltvedtak var delegert til Skattedirektoratet. Etter direktoratets praksis ble det gjort unntak for sesongmessig virksomhet og hvor et avvikende regnskapsår ville øke regnskapets informasjonsverdi. Forskrift om avvikende regnskapsår for filial og datterselskap av utenlandsk foretak som anvender avvikende regnskapsår av 19. juli 1999 nr. 816 ga filialer og datterselskaper av utenlandsk morselskap adgang til å benytte avvikende regnskapsår for å ha samme regnskapsår som det utenlandske foretaket.

Ved endringslov 10. juni 2005 nr. 46 ble unntakshjemmelen i § 1-7 første ledd annet punktum opphevet. Til gjengjeld ble adgangen til å anvende avvikende regnskapsår for foretak med sesongmessig virksomhet lovfestet i § 1-7. Videre ble det tatt inn en bestemmelse i § 1-7 som ga visse filialer og datterselskaper rett til å anvende avvikende regnskapsår slik som i medhold av forskrift 19. juli 1999 nr. 816.

I brev til departementet 27. september 2005 peker Skattedirektoratet på typetilfeller som ikke dekkes av adgangen til å benytte avvikende regnskapsår etter endringene i § 1-7, men hvor direktoratet mener hvor gode grunner tilsier at det bør

kunne innvilges dispensasjon. Direktoratet nevner som eksempel foretak som gjennom samarbeidsavtaler inngår i et internasjonalt forpliktende samarbeid uten at de er filialer eller datterselskaper av utenlandske selskaper. I slike samarbeidsforhold vil ofte fordeling av kostnader og overskudd basere seg på det totale resultatet, noe som taler for at de enkelte foretak bør ha anledning til å følge identiske regnskapsår. Direktoratet viste også til tilknyttede selskap som skal konsolideres i regnskap som følger et avvikende regnskapsår. Skattedirektoratet viser til at det finnes visse humanitære organisasjoner som kan ha behov for avvikende regnskapsår på grunn av utstrakt internasjonalt samarbeid. Skattedirektoratet påpeker at økt internasjonalisering og harmonisering av regnskapsregler over landegrensene kan medføre at flere foretak enn de som omfattes av gjeldende bestemmelse i § 1-7 kan tenkes å ha behov for avvikende regnskapsår. Skattedirektoratet mener på denne bakgrunn at det vil være behov for å gjeninnføre adgangen til å tillate avvikende regnskapsår ved enkeltvedtak eller forskrift.

Departementet har merket seg Skattedirektoratets vurdering av at det kan oppstå situasjoner hvor en regnskapspliktig bør gis adgang til å ha avvikende regnskapsår i tillegg til de situasjonene som er regulert i regnskapsloven § 1-7. Departementet er enig i at det er hensiktsmessig at regnskapsloven tar høyde for dette gjennom en adgang til å tillate avvikende regnskapsår. Departementet legger til grunn at det i likhet med den tidligere bestemmelsen må forbeholdes «særlige tilfeller», og at dispensasjon må kunne gis gjennom forskrift eller i enkeltvedtak. Da Regnskapslovutvalgets utredning i NOU 2003:23 var på høring, var det ingen høringsinstanser som gikk inn for å fjerne den daværende dispensasjonshjemmelen.

Departementet foreslår en bestemmelse om at departementet i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak kan gjøre unntak fra bestemmelsen om at regnskapsåret er kalenderåret.

Departementet viser til lovforslaget del VI (regnskapsloven) endret § 1-7.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

6.2 Endringer i regnskapsloven §§ 8-1 og 8-2 om offentlighet og innsendingsplikt

I regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 1-13 fremgår det hvilke foretak som har regnskapsplikt etter regnskapsloven. I § 1-2 første ledd nr. 13 nevnes utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel, og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning. Listen over regnskapspliktige i § 1-2 ble endret ved lov 10. juni 2005, som trådte i kraft 1. juli 2005. Lovendringen førte til at utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel ble endret fra nr. 12 til nr. 13.

Ved en inkurie har endringen i § 1-2 ikke blitt fulgt opp i regnskapsloven § 8-1 om offentlighet og § 8-2 om innsending til Regnskapsregisteret. Departementet foreslår at henvisningene i §§ 8-1 og 8-2 til § 1-2 første ledd nr. 12 endres slik at henvisningene rettes til § 1-2 første ledd nr. 13.

Det vises til lovforslaget del VI (regnskapsloven) endrede §§ 8-1 og 8-2.

6.3 Endringer i regnskapsloven § 3-1 – henvisning til notebestemmelser

Etter regnskapsloven § 3-1 er foretak som i medhold av regnskapsloven § 3-9 anvender EØS-regler om internasjonale regnskapsstandarder (IFRS), unntatt fra flere bestemmelser i regnskapsloven. Det gjelder blant annet notebestemmelsene i §§ 7-15 fjerde ledd og 7-36 fjerde til åttende ledd (små foretak).

Ved lov 10. juni 2005 ble det gjort endringer i regnskapsloven §§ 7-15 og 7-36, uten at henvisningene til disse paragrafene i § 3-1 tredje ledd ble tilsvarende justert.

Departementet foreslår at henvisningen i § 3-1 tredje ledd til §§ 7-15 og 7-36 korrigeres.

Departementet viser til lovforslaget del VI (regnskapsloven) endret § 3-1 tredje ledd.

6.4 Endring i regnskapsloven § 3-1 - krav om språk

Etter § 3-1 er regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eller selskapsregnskap i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (§ 3-9), unntatt fra lovens § 3-4 om valuta og språk. Unntaket fra § 3-4 ble gjort ved endringslov 10. desember 2004 nr. 81. Det fremgår imidlertid av Ot.prp.

nr. 89 (2003-2004) at formålet med endringen av § 3-1 var å gjøre unntak fra kravet til valuta i § 3-4. Departementet legger til grunn at unntaket fra krav til språk er en utilsiktet endring.

Departementet foreslår at feilen korrigeres ved at henvisningene til § 3-4 i § 3-1 tredje ledd endres slik at den bare henviser til § 3-4 første og annet ledd om valuta, og ikke til § 3-4 tredje ledd om språk.

Departementet viser til lovforslaget del VI (regnskapsloven) endret § 3-1 tredje ledd.

6.5 Endring i regnskapsloven § 3-9 – forskrifter om internasjonale regnskapsstandarder

Regnskapsloven § 3-9 ble fastsatt ved lov 10. desember 2004 nr. 81. Paragrafen gjennomfører EØS-regler etter forordning (EF) nr. 1606/2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (IFRS). Etter § 3-9 annet ledd fastsetter departementet forskrifter om gjennomføring av EØS-regler som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 3.

De internasjonale regnskapsstandardene (IFRS) er endret flere ganger den senere tid. Bakgrunnen er særlig kravet i forordning nr. 1606/2002 om at børsnoterte foretak skal anvende IFRS (slik de er fastsatt som kommisjonsforordninger) i konsernregnskapene fra og med regnskapsåret 2005. Det har nå vist seg at kommisjonsforordningene som fastsetter IFRS'er for anvendelse i EU/EØS, har blitt fastsatt både rett før og etter årsskiftet 2005/2006 for frivillig anvendelse i 2005-regnskapene. Disse endringene har inkludert nødvendige tilpasninger i utdaterte standarder og nødvendige overgangsregler. Det har ikke vært mulig å få innlemmet alle disse kommisjonsforordningene i EØS-avtalen før 2005-regnskapene utarbeides. Det er uheldig på dette området om norske foretak som følger IFRS ikke kan følge disse endringene i IFRS.

Departementet har, ut fra de helt særskilte omstendighetene rundt tidspunktet for innlemmelse av disse kommisjonsforordningene i EØS-avtalen, kommet til at det har vært forsvarlig å tolke forskriftshjemmelen utvidende slik at de aktuelle forordningene kunne fastsettes som forskrift før de var innlemmet i EØS-avtalen. Etter departementets syn bør denne tolkningen innarbeides i lovteksten for å ta høyde for en lignende situasjon ved senere endringer i IFRS.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskriftshjemmelen i § 3-9 annet ledd endres slik at den ikke henviser til EØS-regler som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 3.

Etter forslaget fastsetter departementet forskrifter som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 3.

Det vises til lovforslaget del VI (regnskapsloven) § 3-9 annet ledd.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

7 Justering i forsikringsformidlingsloven

Etter lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 9-1 kan tvist mellom oppdragsgiver og forsikringsformidler behandles av kompetent organ dersom en av partene krever det. Bestemmelsen gir departementet myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om organet i forskrift.

Forskrift om forsikringsformidling ble fastsatt 9. desember 2005. I utkastet til forskrift foreslo departementet en bestemmelse om at nemndas virksomhet skal finansieres ved å pålegge forsikrings- og gjenforsikringsmeglingsforetak en årsavgift som kan variere i forhold til foretakets markedsandel. Videre ble det foreslått innført et klagegebyr for hver klage som behandles i nemnda. I høringsuttalelse 15. november 2005 uttalte Justisdepartementet at det «fremstår som noe usikkert om forsikringsformidlingsloven § 9-1 første punktum åpner for å fastsette en generell plikt til å betale årsavgift. En naturlig språklig forståelse av bestemmelsen innebærer i første rekke en adgang

til å gi nærmere regler om de organisatoriske sidene ved klageordningen. Det er mulig dette stiller seg annerledes når det gjelder klagegebyret siden dette er konkret knyttet opp til behandlingen av den enkelte klagen».

For å rydde av veien tvil om at forsikringsformidlingsloven § 9-1 gir adgang til å fastsette forskriftsbestemmelser om finansiering av klagenemnda gjennom å pålegge foretak årsavgift, mener departementet at dette bør presiseres i forsikringsformidlingsloven § 9-1.

Departementet foreslår en bestemmelse om at departementet i forskrift kan fastsette nærmere bestemmelser om finansiering av organet, herunder bestemmelser om at utgifter tilknyttet organets virksomhet skal utliknes på forsikringsformidlingsforetakene eller dekkes av partene.

Det vises til lovforslaget del IX (forsikringsformidlingsloven) endret § 9-1.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

8.1 Endringer i lov om autorisasjon av regnskapsførere

Forslaget om å oppheve ordningen med fornyelse av autorisasjon hvert femte år må antas å frigjøre ressurser i Kredittilsynet. Departementet forutsetter at disse anvendes til et mer intenst stedlig og dokumentbasert regnskapsførertilsyn. Opphevelse av fornyelsesordningen antas også å kunne begrense kostnadene noe for regnskapsfører.

Oppnevning av en klagenemnd for regnskapsførersaker i medhold av forslaget til regnskapsførerloven endret § 9, vil medføre behov for en mindre styrking av Kredittilsynets budsjett. Utgiftene til klagenemnden skal dekkes over Kredittilsynets budsjett og utlignes på regnskapsførerne. Tiltaket antas å frigjøre noe ressurser i Finansdepartementet, selv om sekretariatsfunksjonen må ivaretas av departementet.

For øvrig antas lovforslaget ikke å medføre økonomiske og administrative konsekvenser av betydning.

8.2 Endringer i reglene om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer

Departementet legger til grunn at endringene i regnskapsførerloven og revisorloven om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra andre land kun vil gi begrensede økonomiske konsekvenser for Kredittilsynet. Departementet forutsetter at eventuelle økte utgifter dekkes innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Det har hittil ikke vært mange saker om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for regnskapsførere og revisorer.

Forslaget vil medføre visse administrative konsekvenser ved at ordningen med egnethetsprøve i større grad vil måtte tilpasses den enkelte søker.

8.3 Likviditetskrav for banker

8.3.1 Administrative konsekvenser

Etter forslaget overføres det overordnede ansvaret for kontroll og tilsyn med finansinstitusjonenes likviditetsrisiko til Kredittilsynet, som vil innebære kontroll og tilsynsoppgaver for de aktuelle myndighetene. Da Kredittilsynet per i dag allerede fører tilsyn av bankenes likviditetsrisiko og i praksis følger BIS' anbefaling om god praksis for likviditetsstyring i banker, anses forslaget å ha begrensede administrative konsekvenser. Som følge av at likviditetsreglene gjøres gjeldende for en utvidet krets av institusjoner, også andre finansinstitusjoner, vil dette innebære noen økte kontrolloppgaver. Dette er likevel institusjoner Kredittilsynet allerede fører tilsyn med. For øvrig må Kredittilsynet eventuelt utarbeide noen nye krav til kontroll av likviditetsrisikoen.

8.3.2 Økonomiske konsekvenser

Kredittilsynet fører i dag tilsyn med bankenes beholdning av likvide midler i forhold til sparebankloven, forretningsbankloven og likviditetsforskriften. Lovforslaget som departementet fremmer i denne proposisjonen, vil innebære en videreføring av dagens kvalitative krav om at bankene skal sørge for at den til en hver tid kan dekke sine skyldnader ved forfall. Forslaget innebærer i hovedsak ingen endring i kravet til likviditet i bankene.

Departementet har foreslått at det skal gi utfyllende bestemmelser i forskrift i tråd med den internasjonale oppgjøringsbankens (BIS) anbefaling. Da Kredittilsynet per i dag allerede fører tilsyn av bankenes likviditetsrisiko og i praksis følger BIS' anbefaling om god praksis for likviditetsstyring i banker, anses forslaget å ha svært begrensede økonomiske konsekvenser for bankene og banktilsynet. I tillegg gjennomfører Kredittilsynet likviditetsundersøkelser i de største bankene i Norge, hvis formål er å få en oppdatert og systematisk oversikt over bankenes praksis for styring og kontroll av likviditetsrisiko, samt en oversikt over bankenes faktiske risikonivå og utviklingen over tid. Kredittilsynet har således verktøy på plass for både

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

å evaluere bankenes likviditetsrisiko og styringen og kontrollen av denne. Forslaget anses på denne bakgrunn å ha svært begrenset betydning for tilsynskostnadene overfor bankene.

Departementet foreslår å omplassere det kvalitative likviditetskravet i finansieringsvirksomhetsloven, og kravet utvides til å gjelde også andre finansinstitusjoner. Forslaget med å utvide kravene til å gjelde alle finansinstitusjoner kan medføre noe økte kostnader ved likviditetsstyring i, og rapportering av likviditet i finansinstitusjoner som ikke er banker. Kredittilsynet har etter lovforslaget også kompetanse til å fastsette nærmere krav til løpetidsrapportering for banker, kredittforetak og finansieringsselskaper. Et nærmere krav kan eksempelvis være hyppigere rapportering. Dette kan i så fall føre til noe økte kostnader. Samlet sett antas at forslaget ikke har vesentlige økonomiske konsekvenser verken for myndighetene eller finansinstitusjonene.

8.4 Endring i hvitvaskingsloven

Forslaget anses ikke å medføre vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser.

8.5 Enkelte justeringer i regnskapsloven

Forslagene anses ikke å medføre økonomiske og administrative konsekvenser.

8.6 Justering i forsikringsformidlingsloven

Lovforslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser. Dette må imidlertid vurderes ved bruk av forskriftshjemmelen.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

9 Merknader til de enkelte bestemmelser

9.1 Til lovforslaget del I (kredittilsynsloven)

Til § 1

Forslaget er omtalt i pkt. 2.13.4

Til § 9

Det foreslås at fordeling av utgifter for autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper skal fordeles etter regler som fastsettes av departementet ved at det i § 9 annet ledd femte punktum henvises til § 1 nr. 18. Forslaget innebærer kun en redaksjonell endring, da regnskapsførere og regnskapsførerselskaper per i dag er omfattet av den tilsvarende bestemmelsen for fordeling av utgifter i § 9 annet ledd sjette punktum. Her fremgår det at når regler om tilsyn er bestemt i særskilt lov, skal fordelingen innen den enkelte gruppe skje etter regler fastsatt av departementet.

I Ot.prp. nr. 55 (2004-2005) om lov om forsikringsformidling ble det foreslått endringer i §§ 1 og 9 annet ledd femte punktum. I lovvedtaket 10. juni 2005 nr. 41 ble det vedtatt § 1 ny nr. 17 *Forsikringsformidlingsvirksomhet*. I samme lovvedtak ble det gjort en feil i henvisningsbestemmelsen i § 9 annet ledd femte ledd, ved at det vises til § 1 nr. 16 og ikke nr. 17. Det foreslås at feilen korrigeres ved at det i § 9 annet ledd femte punktum tas inn en henvisning til § 1 første ledd nr. 17.

På grunn av forslaget om endring av § 1 nr. 18 og 19, foreslås det en tilsvarende justering av § 9 annet ledd sjette punktum ved at nr. 17 endres til nr. 19.

9.2 Til lovforslaget del II (sparebankloven)

Som følge av at likviditetskrav foreslås regulert generelt i finansieringsvirksomhetsloven, oppheves § 27 i sparebankloven. Det vises til nærmere omtale ovenfor under avsnitt 4.7.

9.3 Til lovforslaget del III (forretningsbankloven)

Som følge av at likviditetskrav foreslås regulert generelt i finansieringsvirksomhetsloven, oppheves § 22 i forretningsbankloven. Det vises til nærmere omtale ovenfor under avsnitt 4.7.

9.4 Til lovforslaget del IV (finansieringsvirksomhetsloven)

Til ny § 2-17

Bestemmelsen er omtalt ovenfor under avsnitt 4.7, og omhandler likviditetskrav for finansinstitusjoner.

Bestemmelsen avløser og viderefører gjeldende regler om likviditet i henholdsvis lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker (sparebankloven) § 27 og lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker (forretningsbanker) § 22. De nevnte bestemmelsene foreslås opphevet, jf. nærmere omtale nedenfor.

Første ledd fastsetter at en finansinstitusjon skal sørge for at den har tilstrekkelige likvider til at den kan dekke sine forpliktelser ved forfall. Bestemmelsen angir et kvalitativt likviditetskrav. Kravet er løpende, jf. «til enhver tid». Bestemmelsen gjelder generelt for alle finansinstitusjoner, men er særlig relevant for banker og deres virksomhet.

Annet ledd angir et krav til den enkelte finansinstitusjon, om at den skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Etter annet punktum kan Kredittilsynet fastsette rapporteringskrav. Hjemmelen gjelder for rapportering til Kredittilsynet, og gjelder for eksempel krav om rapportering av løpetidsanalyser med forhåndsdefinerte tidshorisonter, eller en dokumentasjon på hvilke forutsetninger som ligger til grunn for løpetidsanalysen. Eksempelene er ikke uttømmende. Med hjemmel i bestemmelsens femte ledd, tas det sikte på å fastsette enkelte nærmere regler om hva som ligger i «forsvarlig likviditetsstyring». Det er lagt opp til at rapporteringskrav og nærmere regler til forsvarlig likviditetsstyring tar utgangspunkt i BIS-anbefalingene jf. omtale ovenfor under avsnitt 4.3. Det vises for øvrig til nær-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

mere omtale av hvilke regler som bør fastsettes i forskrift ovenfor, under avsnitt 4.7.

Tredje ledd fastsetter en særlig bestemmelse for banker, kredittforetak og finansieringsselskaper. Disse institusjonene skal i henhold til første punktum rapportere gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke balanseførte finansielle instrumenter, til Kredittilsynet. Etter annet punktum kan Kredittilsynet fastsette nærmere krav til slik rapportering, for eksempel om frister og lignende.

Fjerde ledd gir Kredittilsynet kompetanse til å gi enkeltinstitusjoner pålegg, dersom den finner at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig. Kredittilsynet kan i henhold til bestemmelsen gi finansinstitusjonene pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter, eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet. Forholdet til kredittilsynslovens bestemmelser om Kredittilsynets kompetanse er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 4.7.

Femte ledd første punktum gir hjemmel for Kongen til å fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her. Som nevnt ovenfor, tas det sikte på å fastsette nærmere regler om likviditetsstyring etter annet ledd med hjemmel i denne bestemmelsen. Annet punktum åpner for at det i spesielle tilfeller kan gis generelle kvantitative regler – om minstekrav til finansinstitusjoners beholdning av likvider. Adgangen til å gi slike regler er begrenset til å gjelde når det foreligger særlige grunner. Dette kan for eksempel være i perioder med stor turbulens på det norske eller internasjonale finansmarkedet, eller dersom flere institusjoner har mangelfull likviditetsstyring, uten at det retter seg etter pålegg fra Kredittilsynet. Eksemplene er ikke ment å være uttømmende.

9.5 Til lovforslaget del V (regnskapsførerloven)

Til § 1

Forslaget er omtalt i pkt.2.2.4 og 2.7.4 (vedrørende tredje ledd).

Forkortelsene (ARF) og (ARS) foreslås fjernet fra yrkesbetegnelse for henholdsvis autorisert regnskapsfører og autorisert regnskapsførerselskap, da forkortelsene antas å ha liten opplysningsverdi for kunder og andre.

Til § 2

Forslaget er omtalt i pkt. 2.2.4 og 2.3.4

Til § 3

Forslaget er omtalt i pkt. 2.4.4.

Nytt tredje ledd gir adgang til i forskrift å fastsette bestemmelser om *hvilke opplysninger* om oppdragsgiver og regnskapsfører som skal oppgis i oppgaver og dokumenter som regnskapsfører utarbeider. Det kan også gis bestemmelser om i *hvilke dokumenter* disse opplysningene skal fremkomme, blant annet om at opplysninger om navn og forretningsadresse kan utelates i enkelte skjemaer slik Norsk Øko-forum og Skattedirektoratet ser behov for.

Til § 4

Forslaget er omtalt i pkt 2.5.4 og 3.2.5

I medhold av bestemmelsens tredje ledd kan Kredittilsynet gi nærmere bestemmelser om godkjenning av regnskapsførere med kvalifikasjoner fra andre land enn Norge. I medhold av bestemmelsen kan det gis regler om regnskapsførere med kvalifikasjoner fra EØS-land og regnskapsførere med kvalifikasjoner fra land utenfor EØS. Ved utarbeidelse av forskrifter må imidlertid bestemmelser om godkjenning av regnskapsførere fra EØS være i samsvar med grenser satt i rådsdirektiv 92/51 (eventuelt 89/48). I forhold til regnskapsførere fra tredjeland vil norske myndigheter ha større spillerom.

Til § 5

Forslaget er omtalt i pkt. 2.6.4.

Overtredelse av kravet til etterutdanning kan gi grunnlag for tilbakekall av autorisasjon etter forslaget § 7 tredje ledd nr. 2, jf. Kredittilsynets adgang etter kredittilsynsloven § 4 om å gi pålegg om å rette på forhold som er i strid med lov eller bestemmelser gitt i medhold av lov.

Til § 6

Forslaget er omtalt i pkt. 2.7.4.

Til § 7

Forslaget er omtalt i pkt. 2.8.4.

Etter tredje ledd gis Kredittilsynet en adgang til å kalle tilbake autorisasjon som regnskapsfører anses uskikket fordi vedkommende har gjort seg skyldig i straffbar handling og dette må antas å svekke den tillit som er nødvendig for yrkesutøvelsen (nr.1) eller grovt eller gjentatte ganger har overtrådt regnskapsførers plikter etter lov eller forskrifter (nr.2). I fjerde ledd foreslås det at bestemmelsen skal gjelde tilsvarende for regnskapsførerselskap. Et tenkelig tilfelle er at regnskapsførersel-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

skapet kan anses uskikket fordi det er ilagt foretaksstraff, jf. straffeloven § 48 a.

Til § 8

Forslaget er omtalt i pkt. 2.8.4.

Til § 9

Forslaget er omtalt i pkt. 2.9.4.

Forskriftskompetansen foreslås gitt til departementet og ikke til Kredittilsynet. Da nemnden skal behandle klager på Kredittilsynets vedtak er det naturlig at departementet fastsetter nærmere bestemmelser om nemndas virksomhet.

Til § 10

Forslaget er omtalt i pkt. 2.12.4

Til § 11

Forslaget er omtalt i pkt. 2.7.4 og 2.8.4.

Forslaget til bestemmelse er en videreføring av nåværende § 12 i loven. Det foreslås visse tekniske justeringer som følge av øvrige forslag til endringer i regnskapsførerloven.

Til § 12

Forslaget er omtalt i pkt. 2.13.4.

Etter forslaget første ledd første punktum vil Kredittilsynet kunne kreve innsyn i regnskapsmateriale hos oppdragsgiver. Bestemmelsen vil dermed ikke gi Kredittilsynet hjemmel til å få tilgang til oppdragsgivers lokaler eller lignende.

Etter forslaget første ledd tredje punktum plikter oppdragsgiver å legge forholdene praktisk til rette for tilsyn. Dette vil typisk være å fremskaffe materialet, eventuelt påvise hvor det befinner seg. Oppdragsgiver plikter å medvirke tilstrekkelig til at Kredittilsynet gis en reell mulighet til å kunne gå gjennom materialet.

Til § 13

Forslaget er en videreføring av gjeldende § 14 i regnskapsførerloven.

Til § 14

Forslaget er omtalt i pkt. 2.14.4.

9.6 Til lovforslaget del VI (regnskapsloven)

Til § 1-7

Forslaget er omtalt i pkt. 6.1.

Til § 3-1

Forslaget er omtalt i pkt. 6.3 og 6.4.

Til § 3-9

Endring i *annet ledd* er omtalt i pkt. 6.5.

Til § 8-1

Forslaget er omtalt i pkt. 6.2.

Til § 8-2

Forslaget er omtalt i pkt. 6.2.

9.7 Til lovforslaget del VII (revisorloven)

Til § 3-6

Forslaget er omtalt i 3.3.5.

I medhold av bestemmelsen kan Kredittilsynet gi nærmere bestemmelser om godkjenning av registrerte og statsautoriserte revisorer med kvalifikasjoner fra andre land enn Norge. I medhold av bestemmelsen kan det gis regler om revisorer med kvalifikasjoner fra EØS-land og revisorer med kvalifikasjoner fra land utenfor EØS. Ved utarbeidelse av forskrifter må imidlertid bestemmelser om godkjenning av revisorer fra EØS være i samsvar med grenser satt i rådsdirektiv 89/48/EØF. I forhold til revisorer fra tredjeland vil norske myndigheter ha større spillerom.

9.8 Til lovforslaget del VIII (hvitvaskingsloven)

Forslaget er omtalt i pkt. 5.

9.9 Til lovforslaget del IX (forsikringsformidlingsloven)

Forslaget er omtalt i pkt. 7.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

Forslag

til lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

I

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper, verdipapirhandel m.v. (kredittilsynsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nr. 18 skal lyde:

18. *Autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper.*

Nåværende nr. 18 blir ny nr. 19.

§ 9 annet ledd femte og sjette punktum skal lyde:

Fordelingen innen de grupper som omfattes av § 1 første ledd nr. 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 17 og 18 skjer etter regler som fastsettes av departementet. Når tilsynet følger av § 1 annet ledd eller annen særskilt lovhjemmel, jf § 1 første ledd nr. 19, skjer fordelingen innen den enkelte gruppe etter regler som fastsettes av departementet.

II

Lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker § 27 oppheves.

III

Lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker § 22 oppheves.

IV

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) skal ny § 2-17 lyde:

§ 2-17 Likviditet

(1) *En finansinstitusjon skal sørge for at den til enhver tid har tilstrekkelige likvider til at den kan dekke sine forpliktelser ved forfall.*

(2) *En finansinstitusjon skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Kredittilsynet kan fastsette rapporteringskrav.*

(3) *Banker, kredittforetak og finansieringsselskaper skal rapportere gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte finansielle instrumenter til Kredittilsynet. Kredittilsynet kan fastsette nærmere krav til slik rapportering.*

(4) *Finner Kredittilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Kredittilsynet gi finansinstitusjonen pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet.*

(5) *Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her. Når særlige grunner foreligger kan departementet fastsette minstekrav til finansinstitusjoners beholdning av likvider.*

V

I lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Enhver som i næring påtar seg å føre regnskap for andre, jf. § 2 første ledd, skal være autorisert av Kredittilsynet i samsvar med denne lov.

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Autorisert regnskapsfører skal nytte yrkesbetegnelsen «Autorisert regnskapsfører». Selskap som nevnt i § 6 skal bruke betegnelsen «Autorisert regnskapsførerselskap» i tilknytning til navnet.

§ 2 første og annet ledd skal lyde:

Som regnskapsføring etter denne lov regnes utføring av oppdragsgivers plikter etter regnskaps-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

og bokføringslougivningen og utarbeidelse av oppgaver og opplysninger for oppdragsgiver som denne skal gi i henhold til lov eller forskrift.

Autorisert regnskapsfører skal utføre sine oppdrag i samsvar med bestemmelser i og i medhold av lov og i samsvar med god regnskapsføringsskikk.

§ 3 annet ledd annet punktum oppheves.

Nytt § 3 tredje ledd skal lyde:

Kredittilsynet kan i forskrift fastsette bestemmelser om krav til navn, adresse og andre opplysninger om oppdragsgiver og regnskapsfører i oppdragsavtale, regnskapsmateriale og andre dokumenter eller oppgaver som regnskapsføreren utarbeider.

§ 4 skal lyde:

§ 4 Regnskapsførere – vilkår for autorisasjon

Autoriserte regnskapsførere skal:

1. være bosatt i en EØS-stat,
2. ha fast kontorsted i Norge,
3. være økonomisk vederheftig,
4. ha ført en hederligandel,
5. ikke være umyndiggjort,
6. ha gjennomført utdanning i henhold til forskrift som gis av Kredittilsynet,
7. ha 2 års regnskapspraksis i henhold til forskrift som gis av Kredittilsynet.

Kredittilsynet kan gi dispensasjon fra bopelskravet i første ledd nr. 1. Kredittilsynet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet etter første ledd nr. 2 om fast kontorsted i Norge dersom de av regnskapsførers dokumenter som gjelder oppdragsgivere i Norge, oppbevares på et fast sted her i riket på en ordnet og forsvarlig måte. Dokumentene skal være tilgjengelige og tilrettelagt for innsyn av offentlig kontrollmyndighet.

Kredittilsynet kan ved forskrift fastsette bestemmelser om autorisasjon av regnskapsførere med yrkeskvalifikasjoner fra andre land.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Krav til etterutdanning

Autorisert regnskapsfører skal til enhver tid kunne dokumentere tilstrekkelig etterutdanning. Kredittilsynet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet til etterutdanning.

§ 6 skal lyde:

§ 6 Regnskapsførerselskaper – vilkår for autorisasjon

Autoriserte regnskapsførerselskaper skal:

1. ha en daglig leder som er autorisert regnskapsfører,

2. ha som formål å føre regnskap for andre,
3. være økonomisk vederheftig,
4. ha fast kontorsted i Norge.

I oppdragsavtale etter § 3 skal regnskapsførerselskapet utpeke en bestemt autorisert regnskapsfører som ansvarlig regnskapsfører for oppdraget.

Kredittilsynet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om og unntak fra kravet om at daglig leder skal være autorisert regnskapsfører.

Kredittilsynet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet etter første ledd nr. 4 om fast kontorsted i Norge dersom dokumenter som gjelder oppdragsgivere i Norge, oppbevares på et fast sted her i riket på en ordnet og forsvarlig måte. Dokumentene skal være tilgjengelige og tilrettelagt for innsyn av offentlig kontrollmyndighet.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Tilbakekalling av autorisasjon

Kredittilsynet skal kalle tilbake autorisasjon som regnskapsfører dersom en regnskapsfører ikke lenger oppfyller kravene i § 4 første ledd nr. 1, 2, 3 og 5, jf. § 4 annet ledd.

Kredittilsynet skal kalle tilbake autorisasjon som regnskapsførerselskap dersom selskapet ikke lenger oppfyller kravene i § 6 første ledd og eventuelle bestemmelser gitt i medhold av § 6 tredje ledd.

Kredittilsynet kan kalle tilbake autorisasjon som regnskapsfører dersom regnskapsføreren anses uskikket fordi vedkommende

1. har gjort seg skyldig i straffbar handling og dette må antas å svekke den tillit som er nødvendig for yrkesutøvelsen, eller
2. grovt eller gjentatte ganger har overtrådt regnskapsførers plikter etter lov eller forskrifter.

Kredittilsynets adgang til å kalle tilbake autorisasjon etter tredje ledd gjelder tilsvarende for regnskapsførerselskaper.

Tilbakekall etter denne paragraf kan besluttes for en tidsbegrenset periode.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Suspensjon av autorisasjon

Dersom en regnskapsfører eller et regnskapsførerselskap er siktet for et forhold som kan medføre tilbakekalling av autorisasjon, kan autorisasjonen suspenderes inntil straffesaken er avsluttet.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Klagenemnd

Departementet kan i forskrift fastsette at en klagenemnd skal avgjøre klager på vedtak etter §§ 4, 6 og 7. Departementet kan i forskrift fastsette at klage-

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

nemnden skal avgjøre klager også på andre vedtak etter denne lov.

Forvaltningsloven kommer til anvendelse for klagenemndens virksomhet. Departementet kan fastsette nærmere regler om frister, innholdet av klage, tilsvare og muntlig forhandling og om klagenemndens sammensetning og virksomhet.

Klagenemndens utgifter til klagebehandling etter første ledd dekkes av Kredittilsynet og utliknes etter kredittilsynsloven § 9 på regnskapsførere og regnskapsførerselskaper som er autorisert etter bestemmelsene i denne lov. Departementet fastsetter medlemmenes godtgjørelse.

Det kan kreves gebyr for behandling av klage som angitt i første ledd. Departementet kan gi nærmere regler om når gebyr skal kreves, om gebyrenes størrelse og om innkrevningen.

§ 10 skal lyde:

§ 10 Regnskapsførers taushetsplikt

Regnskapsfører og regnskapsførers medarbeidere har taushetsplikt om alt de under sin virksomhet får kjennskap til med mindre annet følger av eller i medhold av lov, eller den opplysningene gjelder har samtykket til at taushetsplikten ikke skal gjelde. Regnskapsfører og regnskapsførers medarbeidere kan ikke utnytte slike opplysninger i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

En regnskapsfører som foretar kontroll av en annen regnskapsførers regnskapsføreroppdrag, kan i forbindelse med denne kontrollen gis opplysninger og dokumentasjon uten hinder av den andre regnskapsførers taushetsplikt etter første ledd. Taushetsplikten etter første ledd gjelder tilsvarende for den regnskapsfører som foretar kontrollen.

Uten hinder av bestemmelsen i første ledd kan regnskapsfører gi opplysninger og dokumentasjon til ny regnskapsfører når denne regnskapsføreren ber om dette og dette har betydning for regnskapsføreroppdraget.

Taushetsplikt etter første ledd eller avtalt taushetsplikt er ikke til hinder for at regnskapsfører kan avgi forklaring og fremlegge dokumentasjon vedrørende regnskapsføreroppdrag eller andre tjenester for

1. domstol, eller
2. politiet når det er åpnet etterforskning i en straffesak.

Regnskapsfører kan videre underrette politiet dersom det i forbindelse med regnskapsføreroppdrag eller andre tjenester fremkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er foretatt en straffbar handling.

Taushetsplikten gjelder også etter at oppdraget er avsluttet.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Register over regnskapsførere

Kredittilsynet fører register over autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper som nevnt i denne lov § 1. Registeret skal også inneholde opplysninger om autorisasjoner som er tilbakekalt etter § 7. Kredittilsynet kan i forskrift gi bestemmelser om registerføringen og registerets innhold.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Innsyn i regnskapsmateriale hos oppdragsgiver

Dersom det er nødvendig for å få gjennomført et forsvarlig tilsyn med en regnskapsfører eller et regnskapsførerselskap, kan Kredittilsynet pålegge oppdragsgiver som nevnt i § 2 første og tredje ledd å la Kredittilsynet få innsyn i oppdragsgivers regnskapsbøker og annet regnskapsmateriale som regnskapsføreren har håndtert i forbindelse med oppdraget. Pålegg etter første punktum kan ikke omfatte regnskapsmateriale som befinner seg hos regnskapsføreren. Oppdragsgiver plikter å legge forholdene praktisk til rette for innsyn fra Kredittilsynet.

Kredittilsynsloven § 10 annet ledd om tvangsmulkt gjelder for pålegg etter første ledd.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Utfylling og gjennomføring

Kredittilsynet gir forskrift til utfylling og gjennomføring av denne lov.

§ 14 skal lyde:

§ 14 Straff

Overtredelse av denne lov og forskrifter gitt med hjemmel i loven straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år, for så vidt ingen strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse.

Foreldelsesfristen for adgang til å reise straffesak er fem år.

§§ 15 til 17 oppheves.

VI

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-7 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Departementet kan i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsen i første punktum.

Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover

§ 3-1 tredje ledd skal lyde:

For konsernregnskap eller selskapsregnskap utarbeidet i samsvar med § 3-9, gjelder ikke bestemmelsene i denne lov § 1-4, § 1-9, § 3-2 første, annet og fjerde ledd samt tredje ledd annet og tredje punktum, § 3-2a, § 3-4 første og annet ledd, § 3-6, § 3-8, kapittel 4, kapittel 5, kapittel 6, §§ 7-1 til 7-14, § 7-15 fjerde og femte ledd, § 7-16, § 7-17, §§ 7-19 til 7-25, § 7-28, § 7-29, § 7-33, § 7-34, § 7-35, § 7-36 fjerde til niende ledd og §§ 7-37 til 7-41.

§ 3-9 annet ledd skal lyde:

Departementet fastsetter forskrifter som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 3.

§ 8-1 annet ledd første og annet punktum skal lyde:

Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning utarbeidet på grunnlag av regnskapsplikt etter § 1-2 første ledd nr. 13 (filialregnskap) er ikke offentlige. Dette gjelder også for regnskapspliktig etter § 1-2 første ledd nr. 13 som i tillegg er regnskapspliktig på annet grunnlag.

§ 8-2 annet ledd første punktum skal lyde:

Regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 13 skal sende inn et eksemplar av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen for det foretaket filialen er en del av slik disse regnskapsdokumentene er utarbeidet, revidert og offentliggjort i henhold til lovgivningen i hjemstaten senest samtidig med at dette årsregnskapet skal offentliggjøres etter lovgivningen i hjemstaten.

VII

I lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 Godkjenning av revisorer fra andre land

Departementet kan ved forskrift fastsette bestemmelser om godkjenning av registrert eller statsautorisert revisor med yrkeskvalifikasjoner fra andre land.

VIII

I lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger (hvitvaskingsloven) skal § 16 første ledd lyde:

Med bøter straffes den som forsettlig overtrer eller medvirker til overtredelse av denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven.

IX

I lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling (forsikringsformidlingsloven) skal § 9-1 lyde:

Dersom det oppstår tvist mellom oppdragsgiver og forsikringsformidler, kan hver av partene kreve å få behandlet denne av kompetent organ som fastsatt i forskrift av departementet. I forskrift kan departementet fastsette nærmere bestemmelser om finansiering av organet, herunder bestemmelser om at utgifter tilknyttet organets virksomhet skal utliknes på forsikringsformidlingsforetakene eller dekkes av partene. Så lenge tvisten er til behandling i organet, kan ingen av partene bringe tvisten inn for domstolene. En sak som er realitetsbehandlet av organet, kan bringes direkte inn for domstolene.

X

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene i loven kan settes i kraft til ulik tid.

Departementet kan fastsette overgangsbestemmelser.

